F3

*AHas 1010.4.1595

No. ~~Maps 1000.6~~

THE TRVSTEES OF THE PVBLIC LIBRARY

LVX OMNIVM CIVIVM

OF THE CITY OF BOSTON

1852 : 1878

G1006 .E65 1695

Case. 7.

EPITOME
THEATRI
ORTELIANI.

Præcipuarum Orbis Regionum delineationes, minoribus tabulis expreſſas, breuioribuſque declarationibus illuſtratas, continens.

Noua editio, multis locis emendata, & octodecim nouis tabulis aucta.

VIRTVTE ET

CONSTANTIA.

ANTVERPIÆ,
Philippo Gallæo excudebat Arnoldus Coninx.
Anno M. D. XCV.

1595

Geographia est totius terrarum orbis descriptio; differt verò illa à Chorographia & Cosmographia. Chorographia s. Topographia est certi alicujus loci; Cosmographia est totius mundi, coelo terraque constantis, descriptio.

Commendatur inprimis Philip. Cluverii Geographiae Tabulae, editae Brunsvigae A. 1641. tum Guelpherbyti. An. 1661. Maximè aestimatur ejus introductio in Geograph. Edit. Bruns.

De tabulis novis Geographicis, quas ex Ortelio in Batavis nonnulli adjecerunt, rectè judicat celeberrimus Herm. Conringius, parum abesse quin officiant potius quam prosint, ob sententiarum Cluverii inter & Ortelium discordiam.

* Ptl. s 1010.4.1595
R.B.

CANDIDO LECTORI ET SPECTATORI

PHILIPPVS GALLÆVS S.

CVM aliquot ab hinc annis libellum hunc Coſmographicũ in lucem emiſiſſem, nec ingratus pleriſque accidiſſe videretur; animus erat euſdem iam denuò typographis excudendum tradere: idque eo magis quòd poſt editionem eius D. Abrahamus Ortelius, amicus meus ſingularis, nobile illud ſuum Geographiæque ſtudioſis vtiliſſimum

Geographia est terræ vniversalis s. globi, ex terra & aqua, [illegible] quatenus nobis innotescit descriptio. Differt à Cosmographia, ut pars à toto, à Chorographia ut totum à parte; [illegible] Topographiæ pars [illegible] pographia est.

ſimum THEATRVM magna acceſſione locuple-
taſſet: vt ſcilicet exiguum hunc libellum, magni il-
lius THEATRI quandam velut Epitomen Ta-
bulis eidem recèns adiectis auctiorem redderem.
Verùm cùm id ſine Auctoris venia & volũtate nec
facere honeſtè liceret, nec luberet etiam; fretus
amicitia noſtra, petere ab eo cœpi vt mihi faceret
huius editionis poteſtatem, quæ THEATRI di-
ſtractionem adeò nõ impeditura eſſet, vt ex ea nõ-
nihil commendationis etiam acceſſurum ipſi vide-
retur. Annuit ille non grauatè petitioni meæ, idque
ſubri-

ſubridens; quòd exiſtimaret, opinor, opus ſuum iſtiuſmodi præconio nequaquam indigere. Sed ne te pluribus moremur, amice Lector, en offerimus tibi hunc libellum emendatum, auctum, multóque quàm anteà commodiorem. Contractus eſt enim à nobis in minorem formam: tum ad circumferendi peregrinationis tempore, tum ad inſpiciendi, regioneſque oppida ac populos oculis luſtrandi maiorem facilitatem. Nec exigua profectò commoditas ea videri debet tantillo volumine comprehenſum habere, quod vel amplæ ac ſpacioſæ domus parie-

tes omnes vix antea capere potuiſſent, Sed quidquid huius eſt, id tuo iudicio, candide Lector, æſtimandum relinquemus, ne nos Momus quiſpiam, propriæ laudis parum verecundos præcones eſſe cauilletur. Vnum tamen interea affirmare minimè dubitamus; ſi prior editio tibi non diſplicuit, alteram hanc longè gratiorem forè.

DE NATVRA MARIS.

CVM pulcherrimi huius Vniuerſi quod Mundum appellamus, Mare portio quædam exſiſtat, vt & Terra; operæpretium nos facturos eſſe exiſtimauimus, amice Lector, ſi prius quàm huius Deſcriptionem aggrederemur, de illius ingenio ac natura paucula quæ obſeruatione maximè digna viſa ſunt, præmitteremus.

Sciendum itaque inprimis Mari, vt & Terræ, varia impoſita eſſe nomina: vel à regionibus quas præterfluit, quibúſve vicina loca irrigat; hinc Maris Hiſpanici, Indici, Veneti appellationes: vel à diuerſis mundi plagis;

 vnde

vnde Mare Arctoum, Orientale, &c. nominamus. Quod inter Europam, Aphricam & Aſiam excurrit, à medio illo ſitu, aut per medias illas regiones fluxione, Mediterranei nomen habet. Interdũ etiam à colore ſortitur appellationem; vt Mare rubrum, quod quia Arabiæ fines alluit, Sinum Arabicum vocant. Quamquam Ioannes Barrius, qui ſæpius illud coram inſpexit, nec minori diligentia in libro ſuo de Aſia deſcripſit, nõ aquas ipſas, ſed aluei ſabulum dumtaxat rubri coloris eſſe adſerat. Eſt & aliud Mare in America Hiſpaniæ Nouæ vicinum, cui ob ſimilitudinem quam cum ſinu Arabico maximam habet, ab Hiſpanis Maris rubri nomen impoſitum refert Hieronymus Giraua. Pontum Euxinum Conſtantinopoli à Septentrione oppoſitũ Itali Mare Maggior; *Turcæ Mare Nigrum indigitant. Quin & à re aliqua memorabili, quæ in eo loco vel vicino geſta ſit, nomen aliquando Mare mutuatur. Hinc illud quod ab Hiſpaniis ad Fortunatas aliáſque magis ad Occidentem vergentes Inſulas pertinet, quòd in eo magnus equarum numerus, quas Hiſpani in recèns à ſe inuentas regiones, quæ iis prorſus deſtituebantur, ſobolis excitandæ cauſa, ſecum adduxerant, naufragio perijſſet;*

Primum Meridianum Ptolomæy duxit per insulas Fortunatas; Neoterici per insulas Flandricas ducunt. Secundi per decimum quemque grad. solent ducii, hic in globo inscripti, una cum primo, 36 faciunt.

perijſſet, Golfo de las yeguas, *id eſt, Equarum Sinus appellatur.*

Ceterùm fluxus Maris atque refluxus non eadem vbique eſt ratio. Nobis enim creſcente Luna, at Indis, eadem lumine diminuta (ſi Vartomanno credimus) intumeſcit. Creſceus noſter Oceanus in immenſam altitudinem attollitur, vt & Mare Arctoum, Indicum quod Cambaiam alluit, ac item Aphricanum flumini Magno, Rio Grande *dicto, vicinum, nec non Mare illud magnum inter Americam, Moluccas, & Nouam Guineam ſitum, quod* Del Zur *vulgò nominant. Contrà accidit Mari Mediterraneo, & mari magno quod inter Europam, Aphricam, & Americam interiectum eſt (excepta ea parte quæ, vt diximus, flumini* Rio Grande *vocato finitima eſt) ac ab Hiſpanis* Mare del Nort *appellatur. Ad ſancti Thomæ inſulam tam exiguum eſt maris incrementum, vt ægrè ſenſu percipi poſſit. Quodq́; magis admirandum eſt, ad Erythren promōtorium Aphricæ,* Cabo Roſſo *vulgò dictum, quatuor horis creſcit mare, decreſcit octo. Idem compluribus locis perpetuò æquabiliq́; curſu in anteriora progreditur, abſque vllo refluxu & reciprocatione: vt quod parte Septentrionali Americæ,*

 & Hiſpaniolæ

& Hiſpaniolæ Inſulæ adiacet, ſemper Occidentem verſus contendit. Idem accidit (vt aiunt) Ponto Euxino, Mari AEgeo, & Orientali, etſi non perinde rapido curſu illa ferantur. Sunt qui exiſtiment locum eſſe ſub Artico Polo, ad quem ex omnibus mundi plagis maria confluant, atque ibi à voragine quadam abſorberi, ita vt nuſquam deinceps amplius appareant.

Aqua marina quibuſdam locis dulcis exiſtit, ijs præſertim vbi maiora flumina magno impetu & ingenti agmine in mare ſeſe exonerant: quin totum Mare Boreale (ſi Plinio fides habenda eſt, qui Scythicum illud appellat) dulci ſapore præditum eſt.

Porrò nec eadem eſt vbique Maris altitudo. Etenim minorem habet Oceanus quàm Mare Mediterraneum; atque hoc ipſum qua Sardiniæ Corſicæq; propinquum eſt, in maximam altitudinem attollitur. At Sinus Arabici ſeu Erythræi Maris adeò depreſſæ ſunt aquæ, vt ob vadorum ſcopulorumq; frequentiam noctu tutò nauigari nequeat. Maria Del Nort *&* Del Zut *Hiſpanis vocata, de quibus ſuprà mentionem fecimus, centenorũ aliquoties milliarium ſpacio, viridi quadam herba ita veſtita & vndique*

cooperta

cooperta ſunt, vt nauigia non per aquas, ſed per amœna & viridantia prata curſum tenere videantur.

Sed & fœcunditatis Maris, vt & Terræ, diuerſis in locis magna eſt varietas. nam qui mare illud quod inter Hiſpaniam & Americam interiectum eſt, frequentiùs nauigarunt, affirmant ſe quibuſdam locis, ad aliquoties centenorum milliarium ſpacium, ne vnum quidem piſciculum conſpexiſſe; rurſus aliis locis tantam fuiſſe eorum abundantiam, vt magnam ſpectantibus admirationem moueret.

Ventorum quoque pro regionum diuerſitate varia eſt ratio. etenim in noſtro Oceano adeò plerumque ſunt inſtabiles, vt nemo ſanæ mentis ſit qui iis fidere audeat: cùm contrà aliìs locis vel ad longiſsimum tempus eandem ſemper ſtationem retineant. vt in mari Indico quà Calecutum verſus, & Moluccas inſulas nauigatur, à Iunio ad Octobrem ſpirat ventus Orientalis; at ſex totis menſibus qui ſequuntur, Occidentalis. Circa Braſiliam, & flumen Argenteum, Rio de la Plata *Hiſpanis dictum, Orientalem toto vertente anno flare accepimus.*

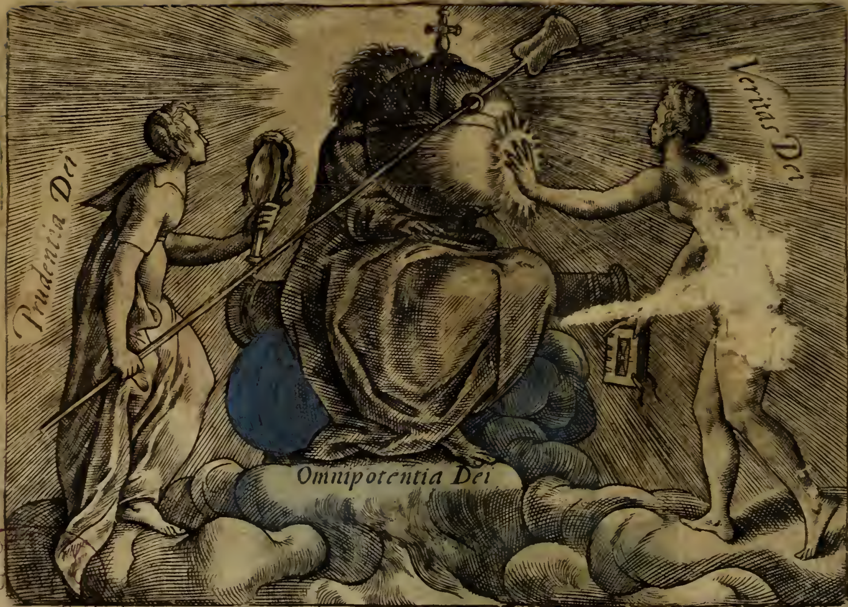
De navigatione Oceani:) [illegible] Veteribus non Americam *Præterea*
tantum cognitam, atque Oceanum Atlanticum navigatum fuisse; sed et Septentrionalem Oceanum, nec
non Meridionalis, Orientalisque Oceani partes, medio Mundi seculo, eos haud latuisse. De Indis,
Suecorum Regi dono datis, & per Septentrionem in Germaniam delatis, non liquet.

Præterea videtur Natura ſingularem cepiſſe voluptatem effingendis in aqueo elemento pleriſque rebus quæ in terra reperiuntur. Nam quod ad Animantia Quadrupedia attinet, in eo Elephantem, Porcum, Teſtudinem, Canem, Vitulum, Equum, multaq́ alia reperias. Ex Volatilium genere, Falconem, Hirundinem, &c. vt omittam infinitas piſcium ſquamiferorum ſpecies. Atque vt Hominis etiam effigiem ad viuum expreſſam in vndis exhiberet, Equites Marinos, Sirenas, aliaq́ in genus ibi produxit. Quãquã verò ea quæ de Sirenibus memoriæ prodita ſunt, à quibuſdam rerum imperitis, tanquam aniles fabulæ riſu exſipiantur; tamen multi auctores tum antiqui, tum recentiores, eas re vera exiſtere affirmant, ac varijs locis diuerſiſq́ temporibus ſeſe conſpiciendas præbuiſſe. Si quis verò de hoc omnem ſibi dubitationem & ſcrupulum eximi volet, adeat, ſi lubet, Pagum Swartewale *vocatum, Brielæ Batauorum finitimum. Ibi Sirenem exſiccatam, & tomento fartam ex templi laquearibus dependentem inueniet. Plantarum quoque vario genere veſtiuit aquas eadem rerum parens, in quibus non infimum locũ tenet Corallus. Protulit in ijſdem Margaritas, Ambram, Succinum, Spon-*

num, Spongias, aliaq́; quamplurima, quæ hominum tum voluptati tum vtilitati ſeruiant. Vnde manifeſtum eſt, quòd eorum comodis benigna illa mater natura nullo loco defuerit.

Verùm ſi quis omnia ſigillatim ſcripto perſequi vellet, quæ circa maria, lacus, flumina, fontes, aliáque aquarum genera, animaduerſione digna, atque admiranda paßim occurrunt, ingens ei profectò volumen contexendum foret. Hæc tantùm obiter à nobis dicta ſunt: quibus præmiſsis, iam ad Terræ partiúmque eius deſcriptionem accedemus.

REQVIE-

Prudentia Dei
Veritas Dei
Omnipotentia Dei

REQVIESCENS A CREATIONE OMNIPOTENS, MVNDVM FORTITVDINE SVA SVSTENTAT, PRVDENTIA SVA GVBERNAT, ET VERITATE SVA ILLVMINAT. VENITE ET VIDETE OPERA DOMINI. *Pſalm.* 45.

ORBIS TERRARVM.

HÆc tabula comprehendit & exhibet totius Orbis terrarum & circumambientis Oceani effigiem; quem vniuerſum terrarum Orbem Veteres (quibus nouus nempe Orbis nondũ innotuerat) in tres partes diuiſêre: in Africam ſcilicet, Europam; & Aſiam: Sed inuenta America, eam pro quarta parte noſtra ætas adiecit: quintámq; exſpectat ſub Meridionali cardine iacentem. Gerardus Mercator Geographorũ noſtri temporis coryphæus, in ſua nunquã ſatis laudata Vniuerſali Tabula, hunc Orbem terrarum in tres Continẽtes diſtinguit: primam vocat eam quam Veteres diximus in tres partitos fuiſſe, & vnde humanũ genus originẽ ſumpſiſſe ex ſacris litteris cõſtat: ſecundã, quam hodie Americã vel Indiam Occidentalem vocamus: tertiã dicit terrã Auſtralẽ, quã nonnulli Magellanicã nũcupant, paucis hactenus littoribus detectã. Hũc Orbem continere in circuitu, quo maximè patet, milliaria Germanica 5400. ſiue Italico 21600. antiquitas docuit, idémque recentior aſſerit ætas. *Atque hæ tot portiones terræ,* (vt Plinius in ſecundo Naturæ libro inquit) *imò verò, vt plures tradidêre, mundi punctus (neque enim eſt aliud terra in vniuerſo) hæc eſt materia gloriæ noſtræ, hæc ſedes: hîc honores gerimus, hîc exercemus imperia, hîc opes cupimus, hîc tumultuatur humanũ genus, hîc inſtauramus bella etiã ciuilia, mutuiſq; cædibus laxiorẽ facimus terrã. Et vt publicòs gentiũ furores tranſeam, hæc in qua conterminos pellimus, furtoq; vicini ceſpitem noſtro ſolo affodimus, vt qui latiſsimè rura metatus fuerit, vltraq; fines exegerit accolas, quota terrarũ parte gaudeat? vel cùm ad menſuram auaritiæ ſuæ propagauerit, quam tandem portionem eius defunctus obtineat?* Hactenus ille.

Totus circulus à Geometris in 360 partes secatur. Partes illæ gradus vocantur. Graduum (in circulis majoribus) quilibet continet 15 milliaria Germanica. Hæc computata efficiunt milliaria in universum 5400. quæ est circumferentia totius terrarum Orbis. Cæterum gradus alii longitudinis, alii latitudinis sunt. Longitudines distinguuntur per meridianos, Latitudines per Parallelos. Terminus à quo numerantur gradus longitudinis, est primus Meridianus; subjectum in quo est Æquator. Longitudo igitur Regionis est spatium Æquatoris, duobus Meridianis, primo nempe, unde sit initium, & altero, ipsius Regionis aut loci, comprehensum. Terminus, à quo numerantur gradus latitudinis, est Æquator. Subjectum in quo Meridianus primus. Ipsa latitudo loci, seu Regionis est ab Æquatore versus alterutrum polum. Hinc Poli elevatio eadem, quæ latitudo loci, seu Regionis.

EVROPA.

EVROPÆ Regiones (vt hodie eas appellamus) ſunt Hiſpania, Gallia, Germania, Italia, Slauonia, Græcia, Hungaria, Polonia cum Lithuania, Moſcouia, aut ſignificantiùs Ruſſia; & ea peninſula, in qua Noruegia, Suedia, & Gothia. Ex eius inſulis primũ occurrit Anglia, Irlandia, Groenlandia, Friſlandia, in Oceano ſitæ. In Mediterraneo mari habet Siciliam, Sardiniam, Corſicam, Candiam, Maioricam, Minoricam, Corphum, Negropontum; aliáſque ignobiliores, quarum ſingula nomina & ſitum ipſa tabula exhibet.

Habet hæc noſtra Europa, præter Romanum Imperium toto terrarum Orbe reuerendum, vltra viginti octo, ſi quatuordecim, quæ Damianus à Goes in ſola Hiſpania numerat, adiunxeris, in vniuerſum Regna, Chriſtiana Religione imbuta: vnde huius Regionis dignitatem æſtimare liceat. Regio vltra modum fertilis, naturalem temperiem, cælumque ſatis clemens habens. Frugum omnigenûm, vini, & arborum copia nullis poſt habenda, ſed optimis Regionibus comparãda eſt: adeò amœna, cultiſſimiſq; vrbibus, pagis, & vicis exornata, vt populorum, gentiumque virtute alijs terræ partibus, etſi forma minor, tamen præſtantior habeatur, atque ſemper habita fuit, ab omnibus priſcis Scriptoribus, cùm ob Macedonum Imperium, tum ob Romanorum potentiam maximè celebrata.

BOSTON PUBLIC LIBRARY

ASIA.

HANC veteres multifariam diuiſêre: hodie verò ea in quinque partes, ſecundùm eius Imperia, quibus adminiſtratur nobis non ineptè diuidi poſſe videtur. Cuius prima pars, quæ Europæ cōtigua eſt, & Magno Duci Moſcouiæ paret, Mari Glaciali, Obij fluuio, Kytaia lacu, & linea inde ducta ad Caſpium mare, Iſthmoque qui inter hoc Mare & Pontum Euxinum eſt, terminabitur. Secunda erit, quæ magno Chamo Tartarorum Imperatori obedit; cuius fines à Meridie, ſunt mare Caſpium Iaxartes fluuius, Imaus mons; ab Ortu & Septentrione Oceanus; ab Occidente, iam dictum Ducis Moſcouiæ Regnum. Tertiam partem Ottomannorum proſapia occupat, contmétque quidquid terrarum eſt intra Pontum Euxinum, Mare AEgeum, Mediterraneúmque, AEgyptum, Sinum Arabicum, Perſicúmque, Tigrim fluuiũ, mare Caſpium, & Iſthmũ, quem inter hoc & Pontum Euxinum videre eſt. Sub quarta regnum Perſiæ, quod hodie à Sophis gubernatur, comprehendetur; habet Ottomannos ab occidente; Magni Chami regnum à Septentrione; & in Orientem fermè ad Indum fluuium extenditur: à Meridie verò Mari Indico alluitur. Quinta pars ceterum obtinebit, quod Indias nũc, vti & olim, nuncupant; quæ non ab vno ſolo, vt aliæ; ſed pluribus Regulis (nam quælibet illius Regio proprium ferè habet Principem, quorum nonnulli etiam Magno Chamo vectigales ſunt) moderatur.

Non tantùm apud omnes ſcriptores profanos, vt vocant, hæc pars terrarum ob primas in Orbe monarchias, vti Aſſyriorum, Perſarum, Babyloniorum, Medorúmque imperia, admodum celebris extat memoria; ſed etiam in ſacris litteris ea præ ceteris illuſtris eſt. In hac enim non ſolùm genus humanum à Deo Opt. Max. creatum, ab hoſte Satana deluſum corruptumque, & à Chriſto Saluatore inſtauratum conſtat; ſed omnem ferè vtriuſque Teſtamenti hiſtoriam in ea ſcriptam & completam legimus.

BOSTON PUBLIC LIBRARY

AFRICA.

HANC veteres multifariam diuiſerunt: hodie eam, vt Ioannes Leo tradit, in quatuor diſtinguunt partes; Barbariam, Nimidiam, Libyam, & Nigritarum terram. Barbariam, quam meliorem cenſent, Mari Atlantico, & Mediterraneo; Atlante monte, & Barcha regione contermina AEgypto, circumſcribunt. Numidia, quæ illis *Biledulgerid* dicitur, & dactylos producit, (vnde Arabibus non alto nomine quàm Dactylifera Regio nominatur,) Atlantico Mari ab Occidente terminatur; & Atlante monte à Septentrione: Orientem verſus excurrit ad Eloacat vrbem ab AEgypto centum miliaribus diſtantem. Libyæ deſerta arenoſa illi à Meridie ſunt. Libya verò tertia pars, Arabica lingua *Sarra* appellatur; quæ vox idem quod deſertum ſignificat, à Nilo ad Orientē Solem principium habet, indeque ad Mare Atlanticum verſus Occidentem pergit: Numidia illi Septētrionalis eſt: in Meridie Nigritis ſe iungit. Sequitur quarta pars, quã Nigritarum terram vocant, nomine aut ab incolis, qui nigro colore afficiuntur, ſiue à flumine Nigro, qui hanc Regionem lambit, ſumpto: Hæc habet à Septentrione Libyam; à Meridie Oceanum AEthiopicum: ab Occidente Gualatæ, & ab Oriente Goagæ Regnũ. Aduertendum, quòd hoc modo vniuerſam Africam Mari Mediterraneo, Atlantico, AEthiopico, & Nilo flumine conſtringunt; vnde & AEgyptus & AEthiopia, Aſiæ aſcribũtur, quas tamen propriè Africę annumerandas ducimus. Vera namque AEthiopia hodie Presbyteri Ioannis Imperium (quod ab omnibus neotericis Africæ tribuitur) continet. Nos itaque cum Ptolemæo potiùs mari Mediterraneo & Oceano, quàm fluuio circumſcribi oportere iudicamus, habebítque Peninſulæ formam; Iſthmo, qui eſt inter Mare Mediterraneum, & Sinum Arabicum, Aſiæ iunctam. Huius pars Meridionalis veteribus incognita permanſit, vſque ad annum M.CCCC.XCVII. quo Vaſco de Gama primus Promontorium Bonæ ſpei prætergreſſus, Africa circumnauigata ad Calecutium peruenit. Hæc pars à Perſis Arabibuſque *Zanzibar* dicitur.

BOSTON PUBLIC LIBRARY

Novvs Orbis.

Totvm hoc Hemiſpherium (quod America, atque ob immenſam ſuam amplitudinem, Nouus Orbis hodie vocatur) veteribus incognitum manſiſſe vſque ad annum à Chriſto nato M. CCCC XCII. quo primùm Chriſtophoro Columbo Genuenſi detectum fuit, humanæ admirationis modum excedere videtur. Conſiderata namque cùm antiquorum in deſcribendo terrarum Orbe diligentia, & ampliſſimorum Imperiorum ad perquirendas Regiones commoditate opportunitatéque; tum humani generis dira atque inſatiabili auro atque argento inhiante cupidine nihil non tentante, quò ijs potiatur quibus hæ Regiones incredibili copia abundãt, tam diu potuiſſe noſtro Orbi latere, non ſemel mirati ſumus. Sunt qui hanc Continentem à Platone ſub nomine Atlantis deſcriptam opinentur; inquitque Marinæus Siculus in Chronico ſuo Hiſpaniæ, hic nummum antiquum Auguſti Cæſaris effigie inſignitum, in aurifodinis inuentum eſſe, miſſumque in rei veritatem ſummo Pontifici, per D. Ioannem Rufum, Archiepiſcopum Conſentinum.

Tota hæc Orbis pars hodie circumnauigata eſt, præter eum tractum qui Septentrionem aſpicit, cuius littora nondum perluſtrata ſunt. A Septentrione in Meridiem deſcendit ſub forma duarum Pæninſularum, quæ tenui Iſthmo diſcernuntur. Ea Pæninſula quæ Septentrionalior eſt, Nouam Hiſpaniam, Mexicanam prouinciam, Terram Floridam, & Terram Nouam comprehendit. Meridionalior verò (quæ Terra firma Hiſpanis vocatur) Peruuiam, Breſiliamque continet.

Caſparis Barlaei rerum octennium in Braſilia et alibi geſtarum sub praefectura illuſtriſſimi Comitis J. Mauritii Naſsoviae etc. Comitis, Hiſtoria. Editio ſecunda, cui acceſſerunt Guilielmi Piſonis Medici Amſtelaedamenſis Tractatus 1. de Aeribus, aquis & locis in Braſilia. 2 de Arundine ſaccharifera. 3 de Melle ſilveſtri. 4 de Radice altili Mandihoca. Clivis. a. 1660.

PUBLIC LIBRARY

ANGLIA.

BRITANNIA omnis, quæ hodie Anglia & Scotia duplici nomine appellatur, & duo regna in ſe continet, totius noſtri Orbis Inſula maxima eſt; Oceano, mari Germanico & Gallico ambitur. Cuius pars maxima, & Auſtralior, nunc Anglia, ab Anglis qui eam occupauerunt, vocata, proprium habet Regem, & in triginta diuiſa eſt Cõuentus, quos Comitatus vocant. Hi Comitatus in ſeptemdecim diuiſi ſunt Pontificales Iuriſdictiones, quas Græci dicunt Diœceſes. Hæc autem Anglia ab Ortu & Auſtro terminatur Oceano; ab occaſu Solis VVallia & Cornubiæ finibus; à Septentrione Tueda flumen eſt, quod diſcriminat eam à Scotis. Terra eſt frugifera, pecore maximè abundans: quò fit, vt incolæ quaſi plures pecuarij quàm aratores ſint; quòd magis fermè pabulo quàm aruo colendo ſtudeant; ſic vt tertia propemodum terræ pars tantùm pecori relicta ſit inculta. Regio eſt quocumque anni tempore temperatiſſima, atque cæli nulla grauitas, adeò vt rari ſint morbi, & inde minor Medicinæ vſus quàm alibi. Terræmotus hic ferè nunquam. Fulmina admodum rara. Solum eſt fœcundũ. Sed vinum tellus nõ gignit. Pro vino cereuiſia in vſu eſt. Colles paſſim multi, nullis arboribus conſiti, neque aquarum fontibus irrigui, qui herbam tenuiſſimam atque breuiſſimam producũt, quæ tamẽ ouibus abundè pabulum ſuppeditat; per eos ouium greges candidiſſimi vagantur; quæ, ſiue cæli, ſeu bonitate terræ, mollia, & longè omnium aliarum Regionum tenuiſſima ferunt vellera. Hoc vellus verè aureum eſt, in quo potiſſimùm inſulanorum diuitiæ conſiſtunt: nam magna auri & argenti copia à negotiatoribus eiuſmodi imprimis coemendę mercis gratia, in Inſulam quotannis vndique apportatur. Canes præſtantiſſimos habet. Piſcium omnis generis copia redundat. Oſtrea non alibi delicatiora, nec plura. Fert aurũ, argentum, ſtannum, plumbum; & ferrum, ſed eius exigua copia.

Anglia dividitur in duas partes: Cambriam & Loegriam: Urbium Angliæ princeps est Londinum, London; Deinde sequuntur Bristolium s. Bristow; Oxonium Oxford; Cantabrigia s. Cambrigde; Eboracum s. Jorck; & Cantuaria s. Canterburii. Duæ posteriores Archi-episcopatibus gaudent. Circa Londinum visendæ sunt arces Regiæ, ex quibus maxime Windsorium observetur. Inter portus celebriores sunt: Pleymouth, Hull & Dubris. Ab inde à Dubris ad Caletum brevissimus est in Galliam trajectus, milliarii Germanicis sex; soletque fretum quod inter Dubrium ac Bononiam, et Caletum est, vulgo der Canal appellari. Insularum Anglico littori adpositarum clariores sunt: Mona s. Man; Menavia s. Monapia; Anglesei; Vectis s. Wicht. De fluviis etc. vid. pag. [illegible] de Scotia.

BOSTON PUBLIC LIBRARY

SCOTIA.

PLVRIMA habet hæc Scotia miranda, quorum partem ex Hectore Boëtho collegimus. In Gallouidia lacus eſt Myrtoun dictus, cuius vna pars aliarum aquarum more gelu hyeme cõcreſcit, altera nullis frigoribus congelari poteſt. Sunt in Caricta regione ingentis magnitudinis boues, quorum caro tenera ſuauiſque eſui eſt; ceterùm pingue nunquam concreſcit, ſed olei liquidi inſtar ſemper fluens. Oceanus huius littora alluens, diues eſt oſtreis, halecibus, congris, cõchis, alijſque id genus piſcibus maximè ſaxatilibus. In Coyl prouincia haud plus decẽ millibus paſſuũ ab Aër oppido ſaxum eſt duodecim vix pedes altum, extenſum 33. cubitorum ſpiſſitudine, haud immeritò ab incolis Surdum appellatum. Nam quantumuis ingentem ſtrepitum ſonitumque vel etiam bombarda edas ab vno latere, ex aduerſo haud exaudiri queat, niſi quàm remotiſſimè abſis, tum enim ſonus facilè percipitur. In Lennos, quæ Ptolemæo Lelgouia dicitur, lacus eſt longè maximus, Loumond vernaculè dictus: ſupra 24. miliaria in longitudinem extenſus, octo in latitudinem. Triginta inſulas complectitur, quarum pleræque vicis frequentibus habitatæ, templa ſacellaque Diuis dicata habent. Tria in hoc memoratu digna reperiuntur. Nam piſces illic eſui humano ſuaues pinnis carent. Lacus interdum nullo flante vento ita immensè concitatur, vt vel audaciſſimos nautas, quò minus ſoluãt, deterreat. Vnde vento ceſſante, naues medio curſu correptæ, cum maximo diſcrimine iactantur; & niſi portus quiſpiam fortè propinquus adſit, plerumque euertuntur. Denique eſt inſula quædam gregibus armentiſque paſcendis vber, ſed quæ natans fluctuanſque, quò venti impellant, huc illuc feratur. Conſtans fama eſt, lapidem in Argadia naſci, qui ſi paulo diutiùs ſtramentis ſtupiſve ſupponatur, incendium faciat. Ad Slanis (caſtelli nomen eſt in Butquhania) antrum eſt admirandæ naturæ. Aqua enim in id inſtillans tractu temporis in candidiſſimos conuertitur lapides; ac niſi certo annorum curriculo eximerentur, olim iam oppletum illis fuiſſet. Nullus in hac regione mus maior conſpicitur; nec ſi importetur, vitam illic ducere poteſt. In Fifa regione effoditur ingenti numero lapis niger, faciendo igni ſupra modum accommodus. Ad oſtium Forthea fluminis in medio mari altiſſimus ſcopulus eſt, ex cuius ſummitate fons aquæ dulcis largiſſimè admirando naturæ miraculo ſcaturit. Ab Edinburgo plus minus duobus paſſuum millibus, fons cui olei guttæ innatant, ſcaturit, ea vi, vt ſi nihil inde collegeris, nihilo plus confluat; quantumuis autem abſtuleris, nihilo minus remaneat. Valet hoc oleum contra varias cutis ſcabrities. Hactenus de his. Habet Scotia in regione Driſdalia aurifodinam, in qua etiam id quod vulgò Lazurum dicitur, inuenitur. Habet ferri & plumbi quoque mineras.

In Scotia urbium nobilissima est Edenburgum, regni caput. Glasco & Andreopolis, S. Andreæ, Archi-Episcopatibus insignes. Accedit Aberdonium, Aberdon. Insulæ ad Scotiam spectantes, occas. versus Hebrides, versus Septentrionem Orcades dicunt; longius dissitæ versus Septentrionem Aemodæ, nunc Farre. Inter fluvios Angliæ & Scotiæ clarent Tamesis seu Tems, Sabrina s. Severn & Humber; Deva ut Dea, Tueda & Solvejus. Inter ostia Sabrinæ & Devæ, Wallia continetur; Tueda & Solvejus Angliam a Scotia separant. In Scotia olim erat Sylva Caledonia, cujus adhuc superstites ferunt vestigia.

Ex montibus ibidem Grambius eminet, qui ab Occasu in Ortum tendens, mediam secat Scotiam. Non etiam silendus est Murus, qui in limitibus Angliae & Scotiae transversus ab Adriano fuit ductus. Academiae illustriores. In Anglia Oxonium & Cantabrigia; in Scotia S. Andreae & Aberdonium.

BOSTON PUBLIC LIBRARY

HIBERNIA.

HIBERNIA terra inæqualis eſt,& montoſa, mollis & aquoſa,ſilueſtris & paludoſa.In ſummis & aëreorum arduorumque montium verticibus ſtagna reperies & paludes; planities tamen habet per loca pulcherrimas, ſed reſpectu ſiluarum modicas. Gleba præpingui,vberique frugum prouentu felix terra eſt.Pecore montes,nemora feris abundant; paſcuis tamen quàm frugibus, gramine quàm grano fœcundior eſt inſula. Tritici namque grana contracta ſunt hîc & minuta, & vix alicuius vanni beneficio purganda.Quod Ver gignit,AEſtat nutrit, vix in meſſe pluuialis aquoſitas colligi permittit. AEolicis namque flatibus,& pluuialibus inundationibus præ alijs terris hæc exuberat. Melle & lacte diues eſt inſula. Solinus & Iſidorus eam apibus carere aſſerunt; ſed ſalua ipſorum venia,circumſpectiùs è diuerſo ſcripſiſſent,vineis eam carere, & apum expertem non eſſe. Vineis enim ſemper caruit,& caret inſula. Apes quidem ſicut aliæ regiones hæc mellificas habet: in maiori tamen,vt arbitror,copia ſcaturirent,ſi non venenoſas, & amaras, quibus ſilueſcit inſula, fugerent examina taxos.

Gens huius inſulæ laneis tenuiter vtuntur nigris (quia terræ iſtius oues nigræ ſunt)& barbaro ritu compoſitis. Caputijs modicis aſſueti ſunt, cubito tenus protenſis. Sellis equitando non vtuntur, non ocreis, non calcaribus; virga tamen, in ſuperiori parte camerata,tam equos excitant, quàm ad curſus inuitant. Frenis quidem vtuntur, tam chami quàm freni vice fungentibus; quibus & equi ſemper herbis aſſueti, ad pabula nequaquam impediuntur.Nudi & inermes ad bella procedunt. Tribus tamen vtuntur armorum generibus,lanceis longis,iaculis & ſecuribus. Gens agreſtis,inhoſpitalis: ſummas reputant delicias labore carere, & ſummas diuitias libertate gaudere. In Muſicis ſolum inſtrumentis commendabilem inuenio gentis iſtius diligentiam.

Hujus insulæ urbs primaria est Armagh: secunda ab hac, Dublin, hæc universitate floret, illa Episcopatu.

BOSTON PUBLIC LIBRARY

TERÇERA.

HÆc Terçera vocatur, quòd tertia ſit ordine, ex Hiſpania venientibus. Dico tertiam, ex ijs quas *Açores* Hiſpani, **Vlaemſche eylanden** noſtrates vocant. Inſula eſt frumenti & fructuum fertilis, neque vini omnino ſterilis. Magnus incolis prouentus ex rubia quam tinctorum cognominant, qua panni colore rubro inficiuntur. Eius hîc magna vbertas, imprimis circa loca quæ vulgo *Los Altares* & *Folladores* appellant. Primaria vrbs eſt Angra, cum promontorio ſeu propugnaculo munitiſſimo, dicto *Brazil*. Hanc inſulam Hiſpani à noſtro Seruatore Ieſu, *Iſola del buen Ieſu*, quoque cognominant. Naues mercibus Indicis onuſtæ, in redeundo vt plurimum ad has accedere ſolent, priuſquam Vlyſſiponam aut Gades appellant.

C.

BOSTON PUBLIC LIBRARY

HISPANIA.

DIVIDITVR Hiſpania in tres Prouincias; Bæticam, Luſitaniam, & Tarraconenſem. Bætica à Septētrione clauditur Ana fluuio; ab Occaſu habet eam Atlantici Oceani partem quæ eſt inter oſtium Anæ, & Fretum Herculeum; à Meridie mare Balearicum, quod eſt inter Fretum Herculeum, & Charidami promontorium, quod vulgò appellari dicunt Cabo de Gata. Ab Oriente terminatur linea ducta ab hoc promontorio per Caſtulonem ad Anam fluuium. Dicta eſt Bætica à Bæti fluuio memorabili, qui prouinciam totam interſecat: qui ortus in ſaltu Tygenſi, decurrit in Oceanum Atlanticum: atque hodie vocatur vocabulo Arabico Quadalquibir, quod ſonat Fluuium magnum. Hæc Prouincia poſterius à Vandalis habitatoribus Vandalicia dicta, hodie quoque corrupto vocabulo Andaluſia dicitur. Luſitania habet à Septentrione Durium fluuium, ab oſtio ipſius, vſque ad pontem, qui eſt contra Septimancas: ab Occaſu eam Atlantici Oceani partem quæ eſt inter oſtia Anæ & Durij fluuij: à Meridie Bæticam: ab Oriente terminatur à Tarraconenſi, linea ducta ab Oretania veteri, vſque ad pontem qui habet è regione Septimancas. Luſitania habet nomen à Luſo Liberi Patris filio, & Lyſa eiuſdem Liberi ſocio, cum Luſo Bachante: vnde nunc à Luſo, Luſitania; nunc à Lyſa, Lyſitania dicitur. Reliqua Hiſpaniæ pars pertinet ad Tarraconenſem prouinciā, quæ à Tarracone ciuitate nomen accepit, eius prouinciæ Metropoli; ciuitate ad excipiendas Principum peregrinationes, vt inquit Strabo, egregiè nata: & in qua Imperatores iuriſdictionem agitabant. Complectitur hæc regio Murciæ regnum, & Valentiæ, & Aragonum cū Cathalonia, Caſtellam veterem, Nauarræ regnum, Portugalliam Interamnem; Galletiæ regnum, Aſturias, totam Cantabriam.

Tria memoranda vulgari nobilitantur prouerbio apud Hiſpanos, (vt Nauagierus ſcribit.) Pons cui aqua ſuperfluit, cùm ſub pontibus ceteris ſoleat manare, aquæductum Segouiæ innuentes. Ciuitas igne circumdata; Madritum ſignificantes, cuius muri ex ſilicibus conſtant. Pons in quo continuè decem millia pecorum paſcuntur, quo Guadianam fluuium denotant [illegible] milliaria ſubter terram immer[illegible]

Hispaniae nobiliores sunt Iberus fl. Ebro, Baetis nunc Guadalquivir, Anas nunc Guadiana, Tagus fl. Tajo, Durius fl. Duero, Minius, Sicoris fl. Segre. Inter montes eminent Pyrenaei. Academiae illustriores sunt Salmanticae & Complutum in Castella, Conimbrica in Portugalliae regno. Insulae celebriores sunt Baleares, Maiorca & Minorca; item Ebusus & Gades.

De incolis:) Primos fuisse Celtas, ad hos venisse Phoenices, inde Graecos in Hispaniam colonias duxisse; Maiorem postea eius partem tenuisse Carthaginenses; Hos à Romanis, Romanos à Gothis & Vandalis circa A.C. 400 expulsos; ac, circa A.C. 820, Saracenos cum Mauris invectos esse, tandemque Ferdinandum Caroli V. Avum Maternum, Mauros ex Hispania ejecisse.

BOSTON PUBLIC LIBRARY

PORTVGALLIÆ REGNVM.

PORTVGALLIAM impropriè Luſitaniam appellant, cùm alioqui nec tota Portugallia Luſitaniæ finibus circumſcripta ſit, nec totam Luſitaniam complectatur: illud tamen negari non poteſt, potiorem Luſitaniæ partem Portugalliæ regi parêre. Diuiditur verò Portugallia in Tranſtagnam, Ciſtaganam, & Interamnem. Tranſtagana Bæticæ partem carpit, eam ſcilicet quæ ab Ana fluuio ad Regni limites porrigitur. Interamnem appello Portugalliam, quæ eſt inter Durium & Minium fluuios, Regio non minus amœna quàm fertilis. De amœnitate verò quid opus eſt dicere, cùm in ea numerata ſint vltra viginti quinque millia fontium perennium: Pontes quadrato lapide elegantiſſimè conſtructi propè ducenti: portus marini ſex. Quod propterea minimè tacendum duxi, quia bonitas & dignitas huius Prouinciæ ferè ignoratur. Huic Prouinciæ adhæret ea quam Tranſmontanam appellant, Regio optimi tritici, generoſique vini ferax, in qua eſt Brigantia, caput ampliſſimi Ducatus. Hæc ex Vaſeo.

Sub Portugallia hoc tempore Algarbiæ regnum (quæ eius pars maritima eſt verſus Meridiem) pertinet. Eius enim Rex, ſe Regem Portugalliæ, Algarbiæ, Guineæ, Æthiopiæ, Arabiæ, Perſiæ & Indiæ ſcribit. Hoc Regnum primùm circa annum M. C. initium habuit. Ad ea enim vſque tempora ſub Hiſpaniæ nomine (vti & antiquitus) cenſebatur. Sic autem de eo Marineus ſcribit: Henricus quidam Lotharingiæ Comes, vir in bello fortiſſimus, è Gallia veniens, magnas aduerſus Mauros res geſſit. Pro quibus Alphōſus VI. Caſtellæ rex permotus, filiam ſuam notham nomine Tireſiam ei matrimonio collocauit. Et Galleciæ partem, quæ in Regno Portugalliæ continetur, nomine dotis aſſignauit. Ex eo poſtea matrimonio natus eſt Alphonſus, qui primus Portugalliæ Rex eſt appellatus. Primus qui Vlixbonam à Mauris recepit. Quorum quinque ſimul regibus vno prælio ſuperatis, quinque ſcutorum inſigne, facti monumentū, poſteris reliquit. Oliuerius à Marcha in Annalibus, lingua Gallica editis, paulo accuratiùs huius Regni arma depingit. Ait enim primò fuiſſe clypeum argenteum ſine aliqua imagine, poſtea à deuictis quinque regibus, quinque cæruleos clypeos impoſitos, deinde his ſingulis clypeis quinque argenteos orbiculos additos, in memoriam quinque vulnerum Domini noſtri Ieſu Chriſti, quæ illi inter præliandum diuinitus in cælo apparuêre; aut, vt alij tradunt, quòd quinque vulneribus mortiferis ſauciatus, Deo Opt. Max. opitulante non occubuerat.

Supple ad Portugalliam sequentes urbes hac in tabula deficientes, vt. S. Huber, jacet infra Lisbonam, et salis plenus portus est, Santarein jacet ad Tagum,

BOSTON PUBLIC LIBRARY

ANDALVSIA.

HISPALENSIS Eccleſiæ Diœceſis in ea Hiſpaniæ Prouincia continetur quæ cunctas diuite cultu & quodam fertili ac peculiari nitore præcedit. Bæticam veteres à Bęti fluuio, recentiores VVandaliciam, à VVandalis eam poſteriori ſeculo occupantibus, vocarunt. Cuius quidem conuentus omnium Regionum atque conuentum Hiſpaniæ, cùm frequentia & ciuilitate populorum, tum diuitijs, & beata rerum omnium copia fœliciſſimus iure cenſetur, fidem etiam accipientibus Græcorum carminibus, qui Elyſias amœnitates & delicias huic tractui adfingunt, qui Oceano occiduo obiectus eſt: longè latéque patet hoc territorium in ducenta fermè egregia oppida, vicis quamplurimis non annumeratis, vt vnus hic conuentus pluribus oppidis iuridicus nunc ſit, quàm omnes quatuor ſimul in ea prouincia fuêre: quos auctore Plinio C LXX V. tantùm iura dediſſe conſtat. Nam quota pars hæc fuerit; ſi centum pagorum millia accenſeamur quæ à diuo Ferdinando Rege in Hiſpalenſi agro quem Axarafium Arabes vocarunt, cum ipſa vrbe in fidem recepta ſunt? Sed ea expulſis Barbaris magna ex parte deſolata ſunt: limites autem vt ab antiqua conuentuum deſcriptione multum receſſere, ita ad Vambæ regis formulam cunctis Hiſpaniæ eccleſijs præſcriptam propiùs accedunt. habet enim hæc Diœceſis ab Ortu Cordubenſe territoriũ, ab Occaſu Algarbiorum fines; qua Septentrionem ſpectat, eam Luſitaniæ ditionem attingit, quæ diui Iacobi magiſtratus appellatur. cetera verò Meridiem verſus Gaditano cõuentu, & Oceano clauditur. Oppida in ea præcipua quamplurima ſunt, imprimis ipſa vrbs regia Hiſpalis ampliſſimo atque amœniſſimo ſitu, & pulcherrimo murorum ambitu ad Bætis oram poſita. Bætis ex ſaltu Tygenſi ortus, & egregias adoptatæ prouinciæ vrbes præterlapſus, iam inde ab hac illuſtriſſima colonia olim Romulea cognominata, nauigabili & piſcoſo alueo ad Gaditanum Oceanum per ſexaginta paſſuum millia decurrit, ripis vtrimque oliuetis, vineis, & mira hortorum amœnitate florentibus, & iucundiſſimo citriorum odore fragrantibus.

BOSTON PUBLIC LIBRARY

VALENTIÆ REGNVM.

AB vrbe Valentia totus hic tractus tanquam ab vrbe primaria nomen habet, comprehendítque veterum Hedetaniam, Conteſtaniam, & partem Ilercaonum. Regni titulũ hæc regio accepit circa annum ſalutis ſeptingenteſimum & octuageſimum octauum, vt mihi auctores ſunt Petrus Methinenſis, & Petrus Anthonius Beutherus.

Duo, præter cæteros, ſunt montes in hoc regno: alterum Mariolam nominant, alterum Pennam goloſam, (Rupem cupedinariam Latinè diceres) ad quos magnus Herbariorũ Medicorumque aliundè confluxus: ſtirpium namque herbarúmque rariorum in ijs magna copia. Habet & argenti fodinam, qua Valentia Tortoſam itur, in loco *Buriol* dicto. Lapides reperiuntur aureis venis lineoliſve interſtincti, in loco qui Aioder nominatur. Ad promontorium Finiſtrat ſunt Ferri mineræ, item iuxta Iabea locum. Circa Segorbiam lapidicinæ veſtigia: vnde marmora Romam olim deuehi ſolebant. In Picacent alabaſtrum effoditur, & paſſim alumen, rubia, calx, & gypſum, in magna copia. Sed maximus regionis prouentus ex fictilibus, quas ipſi procellanas nominant; an veteribus murrhina ſint, incertum. Hæc tam adfabrè & tanta elegantia pluribus in hoc regno locis efficiunt, vt cum præſtantiſſimis Italiæ (quorum tanta eſt apud omnes exiſtimatio) de præſtantia contendere non reformident.

Inter regni huius vrbes Valentia primaria eſt, & epiſcopalis ſedes: cuius epiſcopum habere annuè tredecim millia ducatorum aureorum, teſtes ſunt Marinæus Siculus, & Damianus Goeſius. Coloniam Romanam hanc vocat Plinius. tribus millibus paſſuum remota à mari, vt idem prodit. Hanc priſco æuo Romam appellatam à Rom. Hiſpanorum rege, Annius ex Manethone, & Beutherus ex Annalibus tradunt: fides ſit apud illos. In antiqua inſcriptione nominatur COLONIA IVLIA VALENTIA. Romæ nomen retinuiſſe, addit item Beutherus, donec tam Romani ſibi ſubiugauêre. Hi eam amplificatam & nobilitatam, Valentiam nuncupauerunt, vocabulo idem ſignificante.

BOSTON PUBLIC LIBRARY

GADES.

HODIE hanc inſulam Hiſpani *Cadiz*, & corruptè *Caliz* vocant. Noſtrates neſcio qua ratione *Calismalis* cognominant. In Minore Gadium fuit oppidum. In Maiore Iulia Gaditana Auguſta; quæ anteà, vti ex Strabone videtur, Neapolis dicebatur. Hanc hodie Cadiz, vti inſulam, vocant Epiſcopalis hæc hodie vrbs, cuius Præſul etiam Algeziræ titulum vſurpat.

A Tyrijs Phœnicibus hanc inſulā ab initio nauigatam & excultam, ex antiquiſſimorū ſcriptorū monumentis palam eſt. In hac Geryones poſtea habitaſſe à quibuſdā exiſtimatur, cuius armenta Hercules AEgyptius vel Tyrius abduxerit. In altero eius cornu, huius Herculis tēplū fuit, conditoribus, religione, opibus, & vetuſtate illuſtre. Cur ſanctum ſit (inquit Mela) oſſa eius ibi ſita efficiunt. In altero Saturni templū fuiſſe, Strabo auctor eſt. In Herculis tēplo hoc, Alexandri Magni imaginē conſpexit Cæſar, referente in eius vita Suetonio. Erat & fons ibi potui aptus qui cōtrario affectu, ſub exundatione maris deficiebat, & eodem defluente implebatur. In eodē templo æreas colūnas octo cubitorū fuiſſe, idē tradit, quibus inſcriptus eſt ſumptus factus in tēpli exædificationē. Iunonis fanū ibidem quoque agnoſcit idem, ex Artemidoro. Senectutis etiam templū, item Mortis, in ea deſcribit Dionyſius, & idem aras Anno, Menſi, Arti & Paupertati. Herculis columnas in hac oſtendi tradit Iſidorus, & naſci in ea arborem, ſimilem palmæ, cuius gummi infectum vitrum Ceraunium gemmam reddit.

Incolæ nauigandi peritia olim claruêre, atque ab hac auita marium perluſtrandorū ratione minimè hac noſtra ætate degenerant. Præcipuus autem eorum quæſtus ex ſalis confectione, & thynnorum conſtat piſcatione, eorum enim hic ſolēnis captura. Hos fruſtulatim diſſectos, & ſale conditos, atque in cadis repoſitos, per omnem ferè Europam venales diſtribuunt.

Hanc inſulam, extremum verſus Occaſum noti orbis terminum, credidit antiquitas; Solem hic ex diurno labore feſſum, Oceano ſe immergere atque requieſcere, vnde *Soliſq; cubilia Gades*, apud Statium. Nautæ noſtrates etiamnum hodie huius inſulæ promontorium verſus Occidentem (quod ab incolis S. Sebaſtiani vocatur) **Het eynde der Werelt** nominant, quaſi dixeris, Mundi vltimam metam.

BOSTON PUBLIC LIBRARY

GALLIA.

QVICQVID terrarum à Rheno per Oceanum,Pyrenæos montes,mare Mediterraneũ, & Apennium montem vſque ad Anconam clauditur, communi appellatione Gallia Latinis appellatur. Pyrenæis enim iugis ad Occaſum includitur, & ab Hiſpania ſecluditur; Ad Septentrionem & Boream, Gallico Britannicoque Oceano; Ad Orientem autem Solem, Rhenus illi paribus penè ſpatijs & Alpibus in Oceanum,quibus Pyrenæum iugum ex interno mari ad externum procurrit: qua Meridiem ſpectat,Narbonenſe illi protenditur pelagus. A candore autem populi nuncupata eſt Gallia. Nam montes & rigor cæli, ab ea parte Solis ardores excludunt; quò fit, vt candida corpora non colorentur. Hinc Græci Gallos,Galatas vocant,propter lacteum gentis colorem: γάλα enim eis eſt quod nobis lac; à quo nomine Latini Gallos deflexêre; eorumque regionem in Ciſalpinam & Tranſalpinam diuisêre. Ciſalpinam dixerunt,quam hodie ferè communi vocabulo Lombardiam vocamus,quæ Italiæ pars eſt; Tranſalpinam,quæ his quinque metis,Rheno nempe,Oceano,Pyrenæis montibus, Mediterraneo mari, & Alpibus finitur.Hanc Galliam, Cæſare in ſuis Commentarijs teſte, veteres triplicem fecêre; Belgicam,Celticam,& Aquitanicam.Belgicam quæ Oceano, Rheno, Matrona, & Sequana fluminibus includitur, hodieque maiore ex parte lingua Teutonica vtitur,& Germania inferior vocatur.Celticam ſiue Lugdunenſem, quæ Garumna,Matrona,Sequana,& Rhodano fluminibus continetur. Hæc nunc Francia dicitur. Celtæ enim à Francis Germaniæ ſubacti, Franci Occidentales cœpêre dici, à quibus ipſa prouincia denominatur. Aquitanicam,Aremoricam antè appellatam: quæ à Garumna ad Oceanum, & Pyrenæos montes extenditur. A Circio verò Septentrionali vento Occidentem verſus Oceanũ habet,qui Aquitanicus ſinus dicitur, ab Occaſu Hiſpaniam, à Septentrione Lugdunenſem prouinciam, à Meridie Narbonenſem: corporibus hominum, & lingua à ceteris differt, hodiéque Gaſconia dicitur.

Delphinatus. s. Dauphine in quo Vienna, Gratianopolis s. Grenoble: Ab hac non abest procul Carthusia magna, ubi Carthusianorum ordo [illegible]. Olim in Delphinatu habitabant Allobroges & Segalauni.

BOSTON PUBLIC LIBRARY

GASCONIA.

GASCONIA alio nomine Nouem populana appellata eſt, Inter reliquas eius vrbes Burdegala & Toloſa facilè principem locum tenent. Burdegala vrbs vetuſta & egregia eſt, ſita in paludibus quas exundans Garumna efficit; ornata inſigni Academia, in qua omnium artium & ſcientiarum Profeſſores iuuẽtutem inſtituunt, ita vt verè dici poſſit Muſarum domus, aut potiùs, honorum omnium copiæcornu. nihil enim eſt in cæteris vrbibus commendatione dignum quod iſta non abundè poſſideat: ſiue annonæ vilitatem ſpectes, ſiue armorum gloriam, ſeu negociationis ac mercaturæ frequẽtiam, ac in primis literarum ſtudia. Exiſtant iſtic adhuc præclara antiquitatis monimenta; in quibus eſt Tutelæ palatium, quod Belleforeſtus vrbis Genio Diuiſque Tutelaribus olim dedicatum fuiſſe arbitratur. Aliud extra vrbem conſpicitur, quod Galieni palatium vocant; fuit id haud dubiè amphitheatrum ouali figura cõſtructum. Toloſam tradunt nonnulli multis annis ante bellum Troianum ædificatam fuiſſe; alij, Deboræ prudentis illius feminæ Iudaicæ temporibus conditam volunt. vt vt ſit, multa iſtic ſuperſunt veſtigia Romanæ antiquitatis. Ager ſuburbanus, optimus eſt ac fertilis, abundans rebus omnibus ad victum humanum neceſſarijs. Nobilis eſt hæc ciuitas Gymnaſio quod habet tota Europa celeberrimum; ac ſupremo Senatu, quem Parlamentum vocant, nec non Seneſcalli Curia.

GVASCONIAE DESCRIPTIO.
5 10 15
La tour de Cordan
Tallimont
Perigort.
Soulac
Medon
Bourg
Liſle flu.
Anchiſes
Fronſac
GVIENNE.
Bordeaux
Genſac
Liborne
Sarlac
Quercy.
Petit bordeaux
Cadillac
Dordonne flu.
S. Suplice
Bonhere
S. Macaire
Loth flu.
Cahors
Rhodes
Occidens
Oriens
Albret.
Bazas
Agen
Alby
Nerac
S. Seuere
Monreal
Montauban
Caberton
Condon
Gers flu.
Tour
Albigeois
Tarn flu.
Valence
Garonne flu.
Ville franche
Dacqs
Aire
Aux
Limon
Baionne
Dour flu.
Armignac.
Touloſe
Languedoc.
Ortes
Orſon
Lombes
S. Gabelle
S. Paul
Bigorre.
Cominges.
Carcaſſon
Narbone
Tarbes
Conſerans.
Locat
Pyre nees
S. Bertrand
Hiſpaniæ pars.
Parpignan

Pictavia.

HAEc Pictauia hodie in Inferiorem & Superiorem diuiditur. Inferiorem appellant, quæ verſus Occaſum in Oceanum Aquitanicum deſinit: Superiorem quæ Orientem reſpicit, ad Turones vſque & Bituriges. A Meridie contingit Santones, Angoleſmēſes, & Lemouices. Britanni & Andegauenſes ſunt illi à Septentrione proximi. Tellus eſt frugum pecoriſque fertiliſſima; vino frumentoque diues, & piſcium abundans. Sed auium & ferarū in primis hîc ingens copia: eoque venatio hîc & aucupium frequens.

Comprehenduntur in hac Pictauia ducentæ ſupra mille diœceſes, aut potius parœciæ, ſub tribus epiſcopatibus, Pictauienſi nempe, Luçonij & Maillezais, vt vulgò ſonant. Loca celebriora præter hæc, ſunt (incolarum nominibus ea profero) *Roche ſur Yon*, *Talmont*, *Meroil*, *Vouuant*, *Meruant*, *Breſſuire Lodun*, *Fontenay le conte*; atque hæc in ſuperiore, quam diximus. Inferior habet *Nyort*, *Partenay*, *Touars*, *Moncontoul*, *Hernault*, *Mirebeau*, *Chaſtelleraudt*, &c. Primatum autem inter hæc Pictauia ſiue *Poictiers* obtinet, omnium Galliæ vrbium poſt Lutetiam ampliſſima, maxima ex parte Clanio flumine viuo circumdata. Antiquitatem huius ſatis teſtātur Theatrum (vulgò Arenas,) Palatium Gallieni, & aqueductuum fornices quæ ſuper ſunt, quos *Arceaux de Parigné* vulgus vocat; Romanorum in hoc loco imperii veſtigia. Ante horum tamen aduentum alibi hanc vrbis aream fuiſſe ex Ammoinij & Adonis ſcriptis quis ſuſpicari poſſit. Hi enim loci veteris Pictaui dicti meminêre, in quo inter Carolomannum & Pipinum reges Francorum regnum diuiſum fuiſſe narrant. Videtur & in hac tabula locus *Vieu Poictiers* (quaſi vetus Pictauia dicas) nuncupatus, ad eundem fluuium Clanium, verſus *Chaſtellerault*. *Talmont*, aut verius *Talon du Monde*, Calcaneum mundi Latinè diceres, oppidū, Galli ſic appellant, quod in remotiſſima huius regionis parte ad Oceanum ſitum ſit: ideoque pro vltimo orbis terrarum loco cenſeri debeat.

POICTOV.
Touraine.
Bretaigne
Nantes
Tiffauges
Gana:
che
Cliſſon
Montagu
Mortaig:
ne
Mauleon
Leauoir
Roche
Chaſteau
Touars
Aurigny
La Haye
La Guierche
Apremont
Pouzauges
Breſſuire
Mirebeau
Chaſtell
reaut
Roche Pozey
Talmont
Chaſtegneraye
Partenay
S.Hermine
Fon:
tenay
S.Maxene
Luſig:
nan
Poictiers
Sauin
Le Blanc
Arge:
ton
Niorth
Chau:
uigny
Trimoille
La Rochelle
Viuone
Morthe
mer
S.Benoit
Chizay
Claiu flu.
Montmo:
rillon
Berri
Soubiſe
Angely
Cognac
Iarnac
Charente flu.
Broſſe
Sainctes
Chapaigemouton
Dorat
Belac
Lymoges
Xantoigne
Chaſteau
neuf
Angoules:
me
Rochefoucaut
5
10
15
20
25
30
35
40

BRITANNIA.

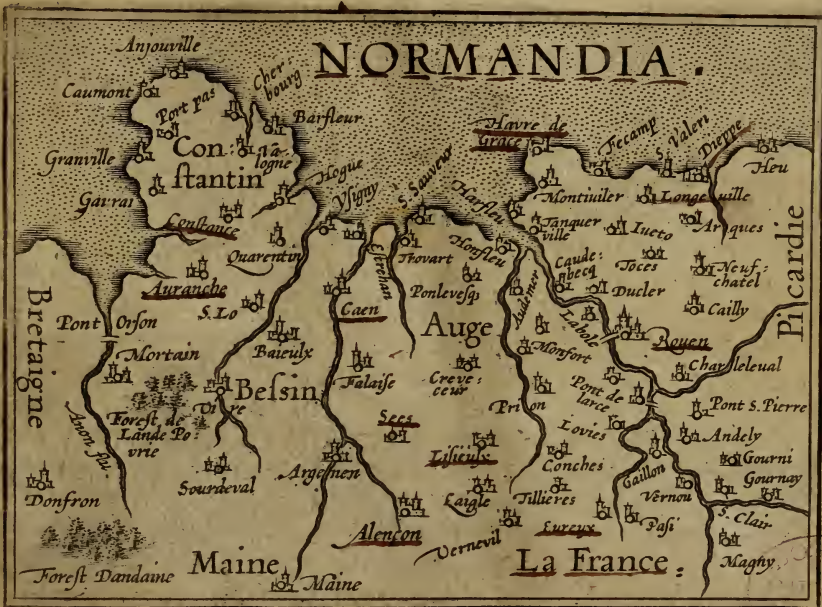
BRITANNIA, quæ olim Armorica, terminatur ab Oriente Cenomannis; à Septentrione mari Britannico, & parte territorij Conſtantini; ab Occidente Oceano; à Meridie Pictauorum finibus. Diuiditur in Littoralem ſeu Maritimam, & Mediterraneam. Diſpertita eſt etiam in linguas tres, quarum ſingulæ ſuas habēt regiones, & Diœceſes ab alijs diſtinctas. Tres ex ijs ſermone vtuntur Britannico (*Breton Bretonnant* vocant) qui veterū Armoricorum proprius fuiſſe exiſtimatur. Horum Diœceſes ſunt Catiſopitenſis (vulgo *Cornouaille*) Leonenſis (*S. Paul*) Trecorenſis (*Treguiers*) Tres aliæ linguam ſonant Gallicam, quare vulgo *Bretons Gallots* (quaſi Britanno Gallos dicas) appellantur. Sunt hi Dolani, Rhedonenſes, & Maclouienſes (*Dol, Rhenes, & S. Malo*) qui olim Aletei nominabātur Reliquæ tres vtroque ſermone promiſcuè vtuntur, modò Britannico, modò Gallico, prout vnicuique lubitum eſt, aut vſus poſtulat. Sunt & iſtis tres adſignatæ Diœceſes, Nannetenſis ſcilicet, Venetenſis (vulgo *Vannes*) & Briocenſis (*Brieu*). ita vt in vniuerſum nouem in hac prouincia ſint epiſcopatus; quibus omnibus Dolanus, vtpote Metropolitanus, olim præerat. Britanniæ vrbes primariæ ſunt Rhedona & Nannetum; quarum illa ſupremi Senatus, quod Parlamentum vocant, ſede decorata eſt: & antiquitate paucis Galliarum vrbibus concedit. Epiſcopatus eius inter primos Britanniæ numeratur. Senatui qui rerum fiſci præeſt ratiocinijs (Cameram rationum vocant) ſedes in hac vrbe conſtituta eſt. Ceterùm vt Britanniæ ager amœnus eſt & fertilis: mira iſthic fœcunditas aruorum, & pratorum vbertas. Campi inculti (Landes vulgo dicti) hic non infructuoſi ſunt, ſed grata pecori (cuius magnum alunt numerum) paſcua præbent. Ad negociandum magnam adfert opportunitatem mare quo alluitur: ex cuius aquis, æſtiuo Solis ardore reſiccatis & cōcretis, ſalem eliciunt. Ferri & plumbi venas habet, ac nonnullis locis etiam argenti.

BOSTON PUBLIC LIBRARY

NORMANNIA.

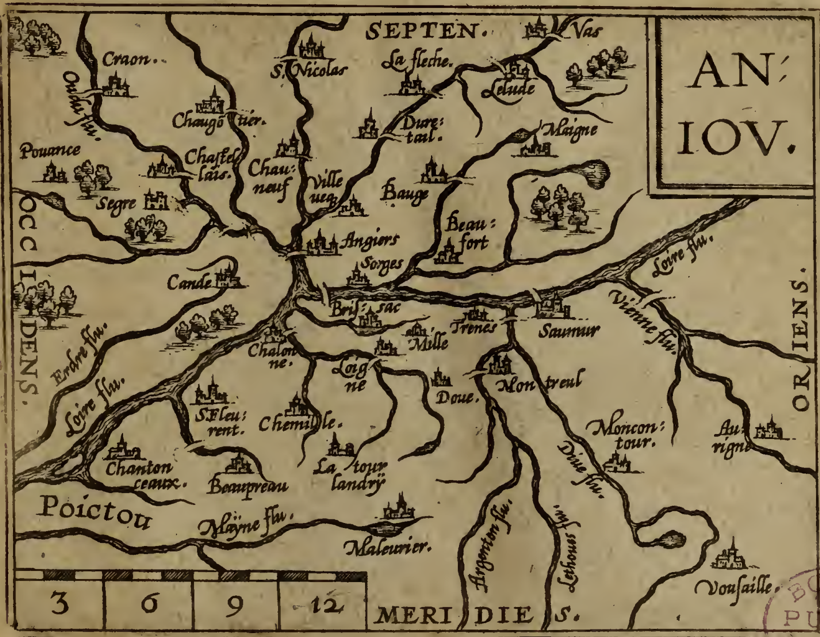
NORMANNIA ad Orientem initium capit à finibus Franciæ propriè dictæ (in qua Lutetia eſt) à flumine Epta, qui Giſorium vrbem, pagum S. Claræ, Ganiumq́; vicũ præterlabitur; vnde præcipiti curſu fertur in Sequanam iuxta S. Genoueuam Giuerẽſem, Vernonæ vrbi finitimam, quæ in altera Sequanæ ripa ſita eſt. Quamquã Normanniæ principiũ à Põtoiſa vrbe potiùs ducendũ videretur. quidquid enim eſt terrarũ citra pontem Eptæ impoſitum (quod Vulqueſſinũ Francorũ appellatur) id omne ſub Normanniæ Generalitate (ita enim vulgò nominãt) comprehenditur; cui cũ à Rege tributũ imperatum eſt, eius portionem ijdem Ciſpõtani ſiue Vulqueſſinij Generali Normãniæ Rothomagi pendere cõſueuerunt. quin etiã quod ad Eccleſiaſticum forũ attinet, Rothomagẽſi Archiepiſcopo ſubiecti ſunt, cuius iuriſdictio ad Oiſam amnẽ, vrbemq́; ab eius ponte nominatã, id eſt, Pontoiſam extenditur. Normãniæ limes ab Occidente Britannia eſt, à qua Crenone fluuio ſecernitur. A Septentrione Oceano terminatur; à Meridie Cenomannis. Sequana interluente in duas partes diuiditur. Regio opulenta eſt omni genere mercaturæ; nec vlla re diſtituitur ad vitã tuendã neceſſaria. Gẽs eſt præ cæteris Galliæ populis ingenioſa, & circũſpecta, cui haud facilè quiſquã impoſuerit; interim affabilis eſt, & humana, ſtudiiſq́; literarũ dedita; ſed ob rem. Ex plebe plerique lana & tela pãniſq́; texendis victũ quæritãt. Sunt in vniuerſum aſtuti & callidi; præſertim ad forenſem palæſtram, liteſq́; aut excipiendas, aut inferendas egregiè inſtructi.

NORMANDIA.
Anjouville
Caumont
Port pas
Cher: bourg
Barfleur
Granville
Con: ſtantin
La: logne
Garrai
Conſtance
Hogue
Vſigny
S. Sauveur
Harfleu
Havre de Grace
Fecamp
S. Valeri
Dieppe
Heu
Montiuiler
Longeuille
Tanquer ville
Iueto
Arques
Quarentin
Aurancheſ
S. Lo
Eſtrehan
Thovart
Honfleu
Caude: becq
Toces
Neuf: chatel
Ducler
Cailly
Picardie
Bretaigne
Pont Orſon
Mortain
Caen
Baieulx
Ponleveſq
Auge
Audemer
Labole
Rouen
Monfort
Charleleual
Beſsin
Foreſt de Lande Po: vrie
Vire
Falaiſe
Creve: ceur
Pont de larce
Pont S. Pierre
Prion
Sees
Lovies
Andely
Anon flu.
Lisieux
Conches
Gournj
Gaillon
Gournay
Donfron
Sourdeval
Argeſnen
Laigle
Tillieres
Vernou
S. Clair
Paſi
Alençon
Eureux
Vernevil
Magny
Foreſt Dandaine
Maine
La France.

ANDEGAVENSIVM DVCATVS.

REGIO eſt amplitudine non vſque adeò inſignis, fertilitate tamen nulli in Gallia regioni cedit: Vino enim, quod inde Andegauicum (vulgò *Vin d'Aniou* dicitur) palmam inter omnia ferè huius regni vina meretur. Sed nec aliarum rerum quæ ad neceſſitatem aut voluptatem vitæ humanæ expetuntur, ſterilis eſt: vt quæ fluminibus, montibus, nemoribus, pratiſque paſſim exornatur. Pecude, armentis, & piſcibus fœcunda eſt. hoc flumina & prata præſtant. Ex montibus marmora, nec non illud genus lapidis cæruleum & fiſſile effoditur, quo templorum ædiumque tecta contra cæli iniurias muniuntur. vulgus *Ardoiſes* nominat.

Vrbes habet præclaras, inter quas excellit ea quæ *Angiers* nomen habet; quæ fortè Ptolemæi Iuliomagus eſt. Hęc huius regionis primatum obtinet; in vtraque Meduanæ fluuij ripa exſtructa, ponte lapideo coniungitur. Antiquitatem eius arguunt vetuſtæ quædam Theatri ruinæ, quæ vrbi imminent: vulgus eas *Brohan* vocat. Hic interdum numiſmata antiquæ notæ reperiuntur. Ludouicus II. in ea Academiam conſtituit anno 1389. Sunt prætereà Saumurium, Bellefortium, Bauga, & cetera.

BOSTC PUBL LIBRA

Bitvrigvm Regio.

HORVM vrbem primariam, quam hodie *Bourges* vocant, olim à Cæſare Auaricum appellatam putant. Theobaldus Fagotius, eius ciuis, ſcribit, agrum extra ciuitatem valde frugiferum, atque omnium ferè rerum quas Gallia habet, fertiliſſimum: nihil deſiderari. Vrbem eſſe vetuſtam, idque in ea quædam egregia monumenta teſtari. Omnium rerũ mercatura & nundinationum frequentia commendari. Eſſe ibi Academiam in omni diſciplinarũ genere ornatiſſimam: adeò vt litterarum decus, atque doctiſſimorum virorum emporium dici poſſit. Sed de huius vrbis origine & nominis etymologia, Ioannem Calamæum audiamus, qui de ea hoc modo ſcribit:

Anno ab orbe condito M. DCC. XCI. Gomer Gallus deductam in Bituricenſium ditionem coloniam, in vrbe primaria Biturigum conſtituit, incolis à Noa auo ſuo Ogygis nomine honoris cauſa impoſito; quod ab incolis poſteà pro fauore & amore erga fundatorem ſuo ex Ogygis genere procreatũ mutatum eſt; qui ſe Bitogyges dixerunt, quod Armenorũ lingua, Ogygis poſteros ſignificat. Verùm vt conſuetudine corrumpi vocabula plerumque ſolẽt, dum, vt familiaria fiant, aut magis propria, ijs aliquid vel adimitur, vel mutatur; ea aut potiùs Principis (quod faciliùs crediderim) Biturigum, qui Biturix cognomen habuit, voluntate factum eſt, vt Bitogyges ditio, & præcipua Bituricenſium vrbs, deinde Bituriges dicta ſit. Inter alias autem de hac re opiniones, vna eſt eorũ qui Biturim, quaſi Biturrim, à duabus antiquis turribus quæ olim in ea vrbe fuerunt, dictam arbitrantur: vnde Grammatici cuiuſdam antiqui tale carmen extat: *Turribus à binis, inde vocor Bituris.*

Regionis Biturigum exactiſ descriptio
Septentrio
Souloigne
Scala leucaru Gallicarum
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
Gian
Clemon
Brinon
Concreſſault
Coſne
Pierre ſute
Soiſme
Sandre minor fl.
Souldre maior fl.
Eſuordre
Niuernois
Beaulſe
Romaratin
Nancay
S Palais
Sancerre
Villefranche
Vierzou
Meneſtou
La Charite
Oriens
Occidens
Selles en berri
Mehũm
Corbel
Bourges
Vatan
Touraine
Leuroux
Charroux
Chaſteau neuf
Neuers
Xancons
Yſoldum
Palluau
Bourg de deols
Chaſteau Roux
Bourgonois
Allier fl.
Champeaux
Molins
Burancais
Mazieres
Meridies
Heriſon

LIMANIA.

LONGITVDO totius regionis (quam ab alimonijs nonnulli Alimoniã, alij verò à pingui vel limoſo ſolo, Limaniam dictam putant; portionéq; Auerniæ continet; & quam hic integram ob temporis breuitatem,& vallium montiumque conglomerationes, ſinuoſique ſoli orbiculares flexitudines oſtendere,locorúmque interualla punctim metiri nequiuimus) à ponte veteris Briuatæ Ganatum vſque (frugibus,vino, melle, pecudibus, iumentis,croco, nucibus, oleribus, paſcuis, nemoribus; fontibus, fluminibus, balneis, bitumine, lacubus,argentifodinis, familiis inſignibus, locis munitis, mercimoniiſque refertæ) leucarum circiter viginti,latitudo verò ferè octo. At nos feraciorem,cultiorémque dumtaxat ſecuti partem, leucarum longitudinem paulominus octo, latitudinem penè ſeptem complexi ſumus, inferiorem hanc collocandis in oppidis & vicis ſeruantes menſuram. Sic auctor in Dialogo pio & ſpeculatiuo (vt inſcriptio habet) Italicè à ſe ſcripto, vbi hanc tabulam videre licet.

Limaniae Deſcriptio
Occideus
Septentrio
Ori
ens
Scala Meridies
Roiat
Toruelle
Chaſteron
Narſac
Mosaci
Combrode
Faucomone
Clermont
Monferan
Maladerie
Beaumont
Prat
gergoye
Orſet
Obier
Perignac
Luſat
Borasſol
Rion
Aigneperſe
Monpenſier
Les martres
Serdon
Entraignes
Eneſat
Goudole
Pont du Chaſteau
Busiere
Monte aetique
Turet
Randan
Chauperou
S. Laure
S. Andee
Beaumont
Dieuysoit
S Boneto
Billou
Boset
Beauregard
Pa lud es
Pa ludes
S. Ignat
Maringues
Monguagon
Mont moriu
Maisat
Reiguat
Ratell
Bort
Lazonz
Buro
Laveine
Fontavilles
Allier fl.
Ligone
Moson
Lagarde
Puiſſe
Charnat
Duore fluuius
Elauer fl.
Pui guillau me
Haulte tibe
Beline
Chaſſaigne
Durolle fl.
Croppiere
Tiert

AVRAICVS PRINCIPATVS.

VENVXINVS Comitatus (quem vulgò *Venayſcin* appellant) in Gallia eſt: pars eius regionis quæ nunc Prouincia appellatur, quondam Narbonenſis Secunda. Primaria huius vrbs Auenio Cauarum, ad Rhodanum ſita. Pontificij iuris eſt, fuitque Pontificum aliquando ſedes. In hoc Comitatu ſunt tres Epiſcopatus, Carpentoractenſis, Caballicenſis, & Vaſionenſis, totidemque loca vbi ius dicitur: quæ ſunt dicta Carpentoracte, Liſla & Vaurias. Arauſiacus Principatus in hac tabula comprehenditur, ſic dictus ab Arauſione (Orange) metropoli, Ptolomæi & Sidonij ſcriptis clara. Plinius & Pomponius eam Secundanorum cognominant. COL. ARAVSIO. SECVNDANOR. COH. XXXIII. VOLVNT. legitur in antiquo lapide. Apud Belleforeſtium & Theuetum de his plura.

BOSTON PUBLIC LIBRARY

SABAVDIA.

SABAVDIA, regio eſt Ciſalpina, cuius Princeps, qui Dux Sabaudiæ vocatur, etiam Pedemontanam (quam vocant) regionem poſſidet. Metropolis in ea eſt Chamberinum (Ciuaro olim dicta, ſi Cœnali credendum eſt) in qua Senatorius ordo, Parlamentum vocant, ſedem habet. Hanc regionem à Sebuſianis populis, aut, vt alij, à Sabatijs vadis, nomen accepiſſe putat. Bouillus verò aliam huius nominis originem adfert, hanc nempe: Fuiſſe, inquit, hanc regionem olim præ locorum anguſtia, (vtpote inter Alpes ſita) & habitatorum paucitate, totam à latronibus obſeſſam, qui prætereuntes aut iugulabant, aut ſpoliabant. Tum nobilis quidam eam regionem ab Imperatore in titulum Ducatus obtinuit, qui cunctos ex ea prætereuntibus infeſtos vi armorum ſummouit, & viam peregrinis ſecuriſſimam præbuit. Hinc Saluam viam (quæ prius Mala via, vulgò *Maulvoie* vocabatur) eam in poſterum, vulgò *Saulvoie*, vocari iuſſit: inde Latini Sabaudiam fecere. Hæc Carolus Bouillus. Fabula ſitne, an hiſtoria, fides eius ſit apud auctorem. *Sapaudiæ* certè vocabulum, ſcio non ſemel in libro Notitiarum nominari, inter Narbonenſis Galliæ prouincias. Sed libet hîc quoque adiungere eius deſcriptionem ex Paradini hiſtoria quam de ea edidit. is ita: Regio quæ hodie Latinis Sabaudia (vulgo *Savoie*) vocatur, veteres *Allobrogum* ditionem vocauêre. Habet Sabaudiæ Ducatus ſub ſe Pedemōtanam regionem, Principatus titulo decoratam: item regionem Breſſanenſem, in qua ſunt Comitatus *Varaz, Montreueil, Pont de Vaulx, Bagey*, &c. Antiquorum monumentis conſtat totum hunc tractum olim Regni titulum habuiſſe: idque temporibus Hānibalis, qui à Bronco & eius fratre de huius tractus regimine diſceptantibus arbiter factus, diſcordiam ſedauit, maioríque natu, qui à iuniore regno pulſus erat, imperium reſtituerat: vt refert Liuius lib. 21. Betultum (aut, vt alij legunt, Bituitum) eorum regem à Q. Fabio Maximo captum, ſcribit L. Florus. Cottij etiam regis (à quo Cottiæ huius tractus Alpes) meminêre plurimi auctores, tempore Auguſti Imperatoris.

Sabaudia Savoje, Galliæ quondam Braccatæ s. Narbonensi annumerata. Hodie nihil clari habet præter Genevam, ad inferiorem lacus Lemani partem, ubi Rhodanus ex illo egreditur, sitam.

BOSTON PUBLIC LIBRARY

PROVINCIA.

HVIVS Tractus loca celebriora deſcribit Guilielmus Paradinus his verbis: Arelatem Sextanorum Coloniam fuiſſe tradunt ſcriptores. Ea ciuitas ad Rhodanum vndique ſepta eſt paludibus; in quibus hodie præferoces aluntur boues. Olim nobile Emporium fuiſſe, Strabo auctor eſt his verbis: Narbo (inquit) ampliſſimum eius regionis Emporium, ſupra exitum Ataxis fluminis, Narbonenſemque lacum, iacet: Rhodano autem adiacet oppidum, Emporiumque non paruum, Arelate. Arelate vicinæ ſunt Aquæ calidæ, apud quas Sextius, vt idem Strabo ait, oppidum ſui nominis ædificauit, vocauitque hoc Aquas Sextias. Condendi oppidi conſilium fuit, vt illic Romanum collocaret præſidium. Illic cæſos fuiſſe Cimbros à Mario, ſcribit D. Hieronymus. Arauſio (hodie Orange) Cabilonenſium imperio olim inſignis; in qua Theatri ingentis ruinas, & ſtupendi operis murum quadrato affabrè lapide vidimus, & cui haud ſcio an Gallia vniuerſa ſimilem habeat. Eſt & ad portam qua Lugdunum ſpectat, Arcus triumphalis cum inſculpta equeſtri pugna, quamdiu magna voluptate ſpectauimus. Huc & Nemauſum pertinet, Amphitheatro antiqui operis viſendum, (Arenas vocant.) Mirum illic oſtendi ſubterraneum meatum, qui per tranſuerſum Rhodanum ſub ipſo alueo ductus, in procul diſſitam perueniat ciuitatem. Eſt & Baſilica Plotinæ, quam Hadrianus Imperator exædificauit, auctore Spartiano, &c.

Linguedoccia, Languedoc, in qua Nemauſus, ſ. Niſmes, Mons Peſſulanus ſ. Monpelier; Martis Narbo ſ. Narbona, unde et nomen et decus Provinciæ; Toloſa ſ. Toulouſe et circa eam Volſcæ, Tectoſages, ac haud inde procul Helvii.

BOSTON PUBLIC LIBRARY

BVRGVNDIÆ COMITATVS.

DIVIDITVR hæc regio hodie in tres diœceſes, ſiue præfecturas; Superiorem, Inferiorem, & Dolanam: quarum ciuitates ſunt in ſuperiore, Graium: hæc inter præcipuas huius Burgundiæ computatur. in ipſa Araris ripa ſita eſt, variarum opum diues, & magnificarum ædium ſpectabilis. habet ex altera parte patentes & omnium rerum copia fœcundiſſimos campos: Veſulium: ſunt huic fortiſſima mœnia, & ædes luculenter extructæ vitiferum habet ſolum. Mombofium, Iuſſum, Palmam Dubidi fluuio imminentem, Portuzonam ſecundum Araris littus poſitam, Cromarum, montem Iuſtini & Facogneium. Inferioris ſunt Salinæ, ampliſſima ciuitas, à ſalſis & altis fontibus nominata & celebris: fit enim hîc ſal candore præſtans, quod hinc in finitimas regiones curribus exportatur, vnde regioni maximũ vectigal. munitiſſima eſt, & celſiſſimis turribus, duabúſque arcibus firmata: Arboſium, peramœno hoc loco ſitum, atque omnium rerum copia, in primis optimi & ad vetuſtatem durantis vini, florens ac celeberrimum eſt: magnis circumquaque ſuburbijs impeditur: foſſis cingitur, ſed hortenſibus. Polichnium non inconcinnum oppidum; mœnibus & turribus pulcherrimis munitum: intus adiacente arce. Pontarlium in ima duorum montium planitie, ſecundùm Dubidis fluuij littus poſitum. iuxta eſt arx Iura munitiſſima in iugo editiſſimo montis collocata, adeò vt inexpugnabilis videatur: Nazarethum, aërio colli impoſitum, vmbilicum huius regionis agnoſceres: ædes in ea ferè omnes lapideæ ſunt: Princeps regionis hîc arcem habet quã Plũbeam nominant, ex eo quòd plũbo intecta ſit. nundinæ hîc habẽtur quater in anno. Caſtrũ Caroli à Carolo Imp. cui ob res geſtas Magno cognomẽ fuit, ædificatũ atq; nominatũ, ſitu nobile, & validum eſt: Mons Morori in monte non arduo, vitibus conſito: Orgelium mercimonij florens; incolæ ſunt induſtrij & negotioſi, lanificio operam dantes: ager minimè ferax, aſſiduis enim collibus & rupibus aſper. Dolanæ ſunt: Dola, regionis huius totius celeberrima, omnium ſtudiorum, in primis iuris nutricula. pontibus, mœnibus, & ſtupendis propugnaculis ſumptuoſa. ædes, templa, gymnaſia, vt operũ magnitudine, ita architecturæ artificio non mediocriter aſpicientium oculos oblectant: Quingium vetuſtiſſimum oppidum in Lupæ ripa ſitum: Ornatum inter excelſiſſimos montes Lupa piſcoſo fluuio interluitur: Loya, pagus ampliſſimus; Rochafortis oppidulum: Vercellæ mœnibus ruina deformibus. Eſt item in hoc Comitatu Veſontio, vrbs Imperialis, & vtriuſque Burgundiæ metropolis, cuius, quia pro eius dignitate deſcriptionem hæc pagina non capiat, & Gilbertus Cognatus, Paradinus, item Georgius Bruno, in ſuis ciuitatum voluminibus hoc ſatis accuratè præſtitêre: de ea hic plura dicere ſuperſedimus.

Burgundia duplex est: Inferior Ducatus titulum gerit, paret Galliarum Regi; Olim Duces habebat, quorum sedes Divionum Dijon. Superior gaudet Comitatus titulo, quem Hispanus, ut Imperii feudum tenet. Ex confinio est mons Pelliardi, Mompelgard. Refertur utraque Burgundia ad Galliam Celticam s. Lugdunensem. vide seq. pag. ubi Burg. Ducatus.

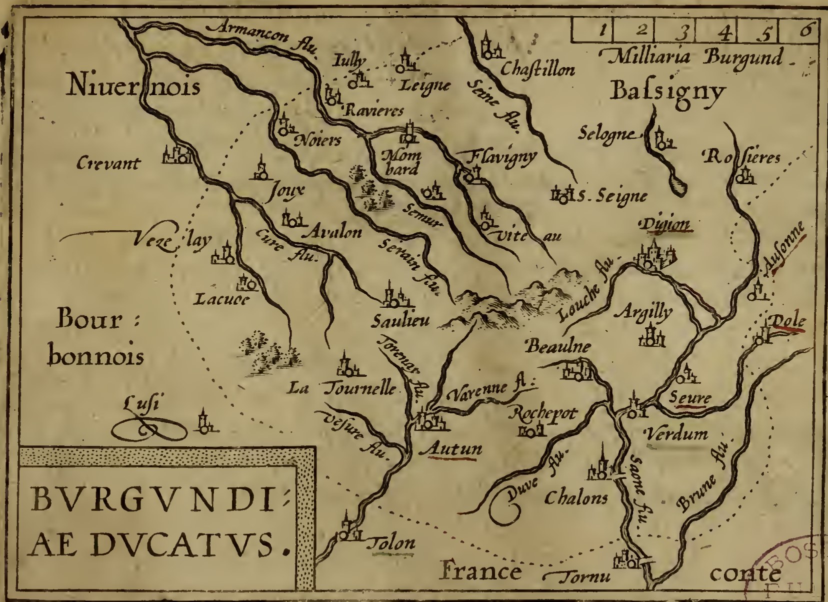
BOSTON PUBLIC LIBRARY

BVRGVNDIÆ DVCATVS.

VRBS huius regionis primaria quondam erat Auguſtodunum; nunc autem Diuio vel Diuionū, vt Gregorius Turonenſis lib. 3. eam vocat, incolis *Dijon*, in qua ſupremum huius Ducatus Tribunal, ſiue, vt recentiores loquuntur, Parlamentum. Sita eſt ad Oſcarum fluuium (*Ouſche* vernaculè) piſculentum in agro fertili & admodum fecundo, vini quoque nobiliſſimi in adiacentibus montibus feraci: vt habet dictus Turonenſis, qui eam elegantiſſimè deſcribit. Ab Aureliano Imp. conditam hāc, ſunt qui credunt, etſi alij ſint qui eam multo antiquiorem aſſerant. Vrbs hodie munitiſſima, & ſitu naturali, & artifice manu contra omnem hoſtilem impetum, aliquot propugnaculis nuper extructis, obfirmata. Belna (*Beaulne*) vrbs ſecundum locum obtinet, cuius vina Belnenſia ab huius territorio ſic nominata, nemo non laudat. Hæc vrbs ædificijs pulcherrima, & arce à Ludouico XII. exſtructa, inexpugnabilis reddita. Eſt & in ea Xenodochium, ſiue hoſpitale, vt vulgus vocat, quod ſtructura adeò excellit, vt Regiæ quamlibet magnificæ componi poſſit. Cancellaria hic quoque ſiue Iuris præfectura ſedem habet. In huius agro Ciſtercienſe Cœnobium exſtructum fuit circa annum 1098. à Duce Othone. Habet hoc monaſterium ſub ſe mille octingenta alia monachorum, totidémque virginum monacharum clauſtra, teſte Belleforeſtio.

Sequitur Auguſtodunum, *Auſtun* hodie dicitur. Vrbem hanc quondam ampliſſimam & populoſiſſimam fuiſſe, ex auctoribus, imprimis Cæſare, omnibus conſtat. Viſuntur etiamnū hic magnæ theatri, præterquam ſtatuarum, columnarum, aquæductuum, pyramidum, ruinæ; aliáque innumera vetuſtatis monumenta. Effodiunturque inſuper quotidie numiſmata, vaſculáque, & alia id genus antiquæ ſuppellectilis fragmenta. Duo excidia pertulit hæc vrbs memorabilia: prius bello Gallico, duce Cæſare; poſterius circa Gallieni Imp. tempora. Hodie adhuc ſuperbis vndique templis, ædibúſque publicis coruſcat.

Deinde eſt Matiſcona Cæſaris, aut Matiſconenſe caſtrum Antonini, vbi Legionem X. locat idē. *Maſcon* hodie appellatur. Hæc quondam Comitatus titulo celebris fuit. Ponte hæc vtramque Araris ripam iungit. Hic primum cœpit Dominica dies Chriſtianorum ferijs celebrari: vt docet ex Gūtrami edicto Paradinus. Hiſtoriam huius vrbis Matiſconæ (vt ipſe legit) peculiari & eleganti libellulo deſcripſit Philip. Bugnonius. Cabillonum (*Chalon*) etiam ad ripā eiuſdem Araris, antiquitus Orbandale nominatam, tradit Petrus Saiulianus. Guntrami aliquando regia fuit, quam tamen Lotharius Ludouici Pij Aug. F. poſtea euertit, incendióque conflagrauit tanto, vt illic fuiſſe ciuitatē nemo agnoſceret. Hodie nihilominus eximiè felix, & conuehendis mercimonijs idonea. Eſt & Semurium in Mandubijs opidum non inelegans, loco edito. Sunt & alia, vt *Chaſtillon, Flauigni, Soloigne, Noiers*, & cetera quorum omnium deſcriptionem quia hæc pagina non caperet, ad Belleforeſtium, horum locorum diligentem topographum, ſtudioſos relegamus.

BOSTON PUBLIC LIBRARY

LOTHARINGIA.

REGIO titulo hæc regiò olim decorata fuit: quo tempore in duas partes diuidebatur: quarum vnam, quæ Coloniæ Agrippinæ ſedem regni fixerat, Inferiorem; alteram quæ Mediomatricibus Regiam conſtituerat, Superiorem appellabant. Hæc illa eſt quam hac Tabula repræſentamus. In inſignibus brachium oſtendit è cælo exertum, ſtrictum gladium pugno tenens. quo ſignificatur, Lotharingiæ Duces, ſoli Deo & gladio ditionem ſuam acceptam ferre. Sub hoc Ducatu continentur Comitatus Valdemontius, Verdunenſis, Blamontius, Denmanchius, Marchenſis; Marchionatus Pontinus, & alij. Præcipuæ eius vrbes ſunt Nanceium, quæ inter reliquas principem locum tenet; Tulum, Nouum caſtellum, & aliæ. Vaugionum regio (*Vaugemoiteux* vulgò) ſancti Nicolai Fanum, & quidquid terrarum inter ſiluam Arduennam & Germaniam interiectum eſt, complectitur. Barrenſis Ducatus à Lotharingia Moſa flumine ſeparatus videtur, pertinétque vſque ad Nouum caſtellum. Vrbes inſigniores habet Barum Ducis, Mottam, Ligniacum, Arcum, aliáſque complures. Hinc deſcendentibus ſecundùm Moſæ ripam occurrũt Commercium, & Vaucolorium, ditionis partim Gallicæ, partim Barrenſis.

Lotharingiam ſ. Lottringen, Mediomatrici incolebant; nomen à Lothario, Ludovici Pii filio, Caroli M. nepote, accepit. Caput eius Divodurum, Mediomatricorum, Metz; Ducum ſedes Nanceium ſ. Nanſi, ...de Tullum & Verdunum, Toul, Verdun.

BOSTON PUBLIC LIBRARY

Caletes et Bononienses.

De hoc tractu Bononienſi ſic dicit Robertus Cœnalis, de re Gallica libri II. Perioche III. De Geſſoriaco Morinorum portu rectè cum Meiero dixerim, verè dici Boloniam maritimam, à qua ad Douerium portum Angliæ, breuiſſimus eſt traiectus. Geſſoriacum autem nauale (quod falsò Gandauum Bilibaldus affirmat) pot ùs crediderim eſſe Caſtellum, nunc *Caſſel.* Sunt qui alio nomine Petreſſam vocant, & Scalas, vulgò *Scales*. Porrò ex Boloniæ ſitu facilè eſt coniectare, an Iccius portus dici debeat. Qua in re ne quis hæſitet, illud ex Strabone ſciendum, Interiectum maris ab Iccio in Angliam, trecenta viginti, nec ampliùs, ſtadia complecti; quæ ex æquo conſtituunt milliaria quadraginta. Porrò Tabulæ recentiores deſignant à Bolonia ad Douerium milliaria Anglicana ſexdecim, nempe Italicis longiora, à Caleſio verò octodecim. Quo liquidò conſtat, à Bolonia in Angliam traiectum eſſe breuiſſimum. Differunt itaque portus Geſſoriacus, & Geſſoriacum nauale: quod nouiſſimum ſi quis Caſſetum dixerit, nolim cum eo contendere. Hæc ille.

Hanc ipſam Boloniam his verbis depingit Arnoldus Ferronius: Eſt autem Bolonia & inferior, quam vocant, & ſuperior. Bolonia inferior, vicus non ſeptus mœnibus ante Anglorum aduentum; Ibi fanum Diuo Nicolao ſacratum, & aliud Franciſcanorum Sodalium. Mare Anglicum, vicum alluit: propè Fanum Sodalium, quod non longè abeſt à mari, facillimus traiectus in Angliã. Abeſt à Bolonia ſuperiore centum ferè paſſus, & eo quid fortè ampliùs. At Bolonia ſuperior, cincta mœnibus validiſſimis. Ibi foſſæ prææltæ, muros ambientes. Totus ille locus ſabuloſus, ex eo genere, quod ſabulum feruens maritimi homines vocant. Vnde Boloniæ nomen à feruenti ſabulo, Gallico nomine inditum putant, tametſi vetus eſſe nomẽ ex Ammian. Marcellino videamus.

BOSTON PUBLIC LIBRARY

HVNC tractum, quem olim Veromandui inhabitarunt, hodie adhuc retento antiquo nomine *Vermandois* vocant. Hinc duo flumina Soma & Schaldis originem ſumunt. Hic olim teſte Roberto Cœnali fuit Auguſta Veromanduorum, nunc diruta, reſtante pro reliquiis Cœnobio, ſedes olim Epiſcopalis, ſed ſub Medardo eius Pontifice Nouiodunum tranſlata, vt Car. Bouillus auctor eſt. Locus tamen etiamnum hodie antiquum nomen tuetur, atque *Vermand Abbaye* appellatur. Ex quo errare videntur ij qui ſancti Quintini Fanum (vt hodie vocant) Veromanduorum Auguſtam eſſe opinantur. Vide de ijs populis ſententiam Petri Diuæi, in libello Antiquitatum Galliæ Belgicæ.

BOSTON PUBLIC LIBRARY

PICARDIA.

HAEC regio pars Galliæ Belgicæ eſt, olim ab Ambianis, Belluacis, & Veromanduis, (ſiue, vt Ptolomæus legit, Romanduis) habitata. Somona fluuius, quem Phrudim Ptolomæi putant, totum hunc tractũ irrigat, omniumque frugũ agrum fertilem, vrbéſque rerum copia diuites, facit. Adeò enim frumenti fœcũdus eſt, vt vulgus id trito prouerbio Pariſiorũ horreũ vocitet. Vinum non fert; ſed id potiùs incolarum ignauiæ, ſocordiæque quàm ſoli intemperiei, aut cæli iniuriæ imputandum, ſunt qui cenſeant.

Vrbes in eo, inter ceteras præclaræ, ſunt: Ambianum, vulgò *Amiens*, antiquitate, & epiſcopali ſede nobilis. Hæc Somona fluuio circumquaque ambitur. hinc nonnulli ſunt, qui eam Ambianum ab ambitu aquarum dictam nugantur. munitiſſima eſt; ſi quæ alia, in vniuerſa Gallia. Vulgus eam ab Alexandri Magni militibus conſtructam putat. Sub huius diœceſi Abbeuilla deinde eſt, cuius nomen recens eſſe, ipſa etymologia docet: *Abbeuille* enim nihil aliud quàm Abbatis villa Latinè ſonat. ex abbatia enim primùm in vrbis magnitudinem & formã excreuit. Hæc hodie Comitatus *Pontieu* nomine, primaria ciuitas eſt. Habet hic Comitatus nomen à multitudine pontium; regio enim paludoſa admodum, & ſtagnis inuia, multis in locis eſt. *Pecquini* eodem tractu viſitur: à quodam Pignone Alexandri Magni milite primario conditum, ſi fides vulgo ſit. Eſt S. Quintini Fanum in Veromanduis, Auguſta Veromanduorum à multis credita; Comitum Veromanduorum aliquando domicilium, atque eius regionis caput. Perona, bellicis cladibus ſæpiùs fatigata, omnibus innotuit. Guiſa etiam, propugnaculum, verſus Lutzemburgum videtur, vnde Guiſianorum familia nomen ducit. Sunt aliæ minus celebres ciuitates, vt Corbeium, Roium, Nella, Hana, Caſtiletum, Mondiderium, &c.

BOSTON PUBLIC LIBRARY

GERMANIA.

GERMANIA Europæ maxima latiſſimáque eſt regio, multis diſtincta nominibus; cuius termini ab Auctoribus, vt quiſque ſui temporis rationem ſequutus eſt, adeò variè deſcribuntur, vt triplicem quaſi Germaniam, ſecundùm eius ætatem facere videantur; Veterem nempe, Mediam, & Recentem. Veterem vocabimus Beroſianam, quam Rheno, Oceano, Tanai, Ponto Euxino, Danubio, eiuſque accolis circumſcribit. Media erit, quam Tacitus Ptolemæus, & Plinius, coætanei ferè, cognouerunt; quæ cùm ex ipſis Auctoribus ſatis nota ſit, non opus videtur hic denuò eam deſcribere. Porrò recens Germania, quæ noſtra eſt memoria vſitatior, vltra Rhenum eatenus eſt extenſa, vt omnes ferme Belgas vſque ad Alpes Tridentinas contineat. Ita quoque vltra Viſtulam Ortum verſus vſque ad Scythas Alanos, quos hodie Lithuanos appellamus, pertinet: eritque eius longitudo ab Iccio portu vulgò *Cales*, vſque ad Lithuaniæ fines: habebitque latitudinem à Mari Germanico, Venedicoque, ad Alpes vſque.

Hæc Germania quæ hodie Romani Imperij titulo reuerenda eſt, pulcherrimis munitiſſimíſque vrbibus, caſtris, pagis, incoliſque adeò referta eſt, vt nec Italiæ, nec Galliæ, neq; Hiſpaniæ cedere debeat. Habet frumenta, vineta, amnes piſcoſos, quibus facilè cum fertiliſſimis regionibus certare poſſit. Sunt fontes aquæ dulcis, ſunt thermæ calidæ, ſunt mineræ ſalis plurimæ. Metallorum autem, nempe auri, argenti, ſtãni, plumbi, æris, & ferri copia, nullis vmquã ceſſura eſt Regnis. Quin etiam vrbanitas, & morum ciuilitas, veſtitus honeſtus, rei militaris peritia, apparatúſque bellorum, & nobilitas nullibi maior. Hæc illa eſt, quæ olim, vt Cor. Tacitus teſtatur, in vniuerſum aut ſiluis horrida, aut paludibus fœda fuit.

X Circuli Imperii Romano-Germanici à Maximiliano I. constituti sunt.

1. FRANCONIÆ; huc spectant Norimberga, Rotenburg ad Tubarim, Winsheim, Schweinfurt. 2. BAVARIÆ; hic Ratisbona et Freistad ad Suevia. 3 AUSTRIÆ. 4 SUEVIÆ; ubi Ausburg, Kaufbeuren, Ulm, Memmingen, Kempten, Bibrach, Leutkirch, Isnach, Wangen, Lindaw, Ravensburg, Buchorn, Uberlingen, Costnitz, S. Gall, Schaffshausen, Heilbrun, Dünckelspiel, Donawerd, Rotweil. 5 RHENI. ALSATIÆ; ubi Mülhausen in Elsas, Colmar, Keisersberg, Turckheim, Münster in Gregorienthal, Ebernehenheim, Strasburg, Roszheim, Schlestat, Hagenow, Weissenb. Landaw, Speier, Worms, Franckf. am Main, Fridberg in Wetter. Gelnhausen, ~~Wetzlar~~ Wetzlar. VII WESTPHALIÆ; ubi Aquisgranum, Duisburg, Dortmund, Soost, Heerford, Lemgow, Wartburg. VI ELECT. Ad Rhen; Cöllen, Niederweissenb. 8 SAXONIÆ SUPERIOR. 9 SAXONIÆ INFER: ubi Lübeck, Mülhausen in Thüring. Northausen, Goslar, Göttingen. 10 BURGUNDIÆ.

…KELNBURG: ubi Lubebeck, Wismar, Rostock, Güstrow, Schwerin, Sternberg.

GERMANIA.

HASSIA: Landgrafiatus ubi Civit. Cassel. Marpurg. Giessen: Et Comitatus Ziegenheim. Nidda. Dietz, Catzenelbogen. Hic quondam Chatti & Mattiaci & Juhones habitarunt. Hassia dividit in superiorem & inferiorem: In superiori est Darmstadium, Marpurgum, Giessa. In inferiori Cassella.

BUCHOVIA: ubi Abbatia Fulda inter Hassiam Franconiam & Thuringiam.

BRISGAVIA quondam pars Alsatiæ, cujus caput Fridburg, Brisiacum Brisach.

Inter Hassiam ac Rhenum est Wetteravia Wetteraw, a fluv. Wetter sic denominata, quam maxime nobilitat Comitatus Nassoviy, in quo Dillenberga arx munitissima, & Herborna, Gymnasio inclita. Accensent et Wetteraviæ Comitatum Hanoviensem, cujus praecipuum oppidum Hanovia Hanau; Comitatum Solmensem, Waldeccensem, in quo oppidum Waldeck, atque aliorum Libera est Imperii urbs Fridberga.

Hollandia vid. p. 43.

GERMANIA INFERIOR.

EXHIBET hæc Tabula non totam Germaniam Inferiorem, ſed huius dumtaxat partem; eam nempe, quam Philippus Caroli V. Imperatoris filius in ea hæreditario iure poſſidet. Continétque has ſeptemdecim ditiones; Ducatum Brabantiæ, Limburgi, Lutzemburgi, & Geldriæ; Comitatum Flandriæ, Arteſiæ, Hannoniæ, Hollandiæ, Zelandiæ, Namurci, & Zutphaniæ; Marchionatum Sacri imperij; Dominia Friſiæ, Mechliniæ, Vltraiecti, Trãſyſalanæ, & Groeningæ Regiones, ſi quæ aliæ, cultiſſimæ; vt in quibus (teſte Ludouico Guicciardino) numerantur 208. vrbes, muris, aggeribus, aut foſſis munitæ, & pluſquam 6300. pagi, templis turrigeris inſigniti; præter villas, caſtella, & arces, quorum in his non exiguus eſt numerus. Habétque hic tractus (principium ſumendo ab Orientali maritima parte, ad fluuium Amiſium (vulgò *Eems*) huius ad Oceanum terminus) hos Principes vicinos: Comitem Friſiæ Orientalis; Epiſcopum Monaſterienſem; Ducem Cliuiæ; Archiepiſcopum Colonienſem, & Treuirenſem; & demùm Regem Galliæ, vſque in oram maritimam ad flumen Aa, quod huius terminus eſt ad Occidentem. Aër etſi in eo plus æquo humidus videri poteſt, incolarum tamen ſanitati, nec non digeſtioni admodum conducere putatur, vt qui homines longæuos, præcipuè in Campania Brabantiæ parte, nutrit. Fluminibus irriguis vndique irrigatur. Nemoribus ſiluiſque, quantum voluptati aut venationi ſatis eſt, aut Regionis decor exigit, ſparſim ornatur. Montes non habet, niſi circa Lutzenburgum & Namurcum; necnon in Hannonia, vbi vſpiam collibus attumulatur. Fertilis eſt frumenti, & fructuum omnis generis; etiam herbarum, quarum in medicis vſus eſt. Nonnullis tamen in locis, quæ incolæ, ob ericæ herbæ inibi frequentiam, Ericeta vocant, veluti ſunt in Brabantiæ Campania, &c. horum minus ferax; ſed huiuſmodi Ericeta mirũ quàm læta paſcua pecoribus præbeant, adeò vt nuſquam gentium (etiam vicinarum Regionum teſtimonijs) carnes guſtum ſuauiorem habeant. Animalia humano generi noxia non producit.

Dividitur hodie [illegible] Niederland in provincias XVII. quarum aliae Hispano [illegible], aliae [illegible] sub nova Republica, armis [illegible] libertatem asseruerunt, donec A. 1648 pace cum Hispaniae Rege facta, liberae prorsus [illegible] fuerunt, omni jure Hispani se abdicavit. Flandria: olim Morinorum sedes: caput [illegible] Gandavum, Gent. [illegible] Brugae Brugge, Duacum Douay, Insulae Rÿssel, Yperae Ypern, Dunkerken, Ostende, Grevelinga. Artesia, Artois. Olim Atrebatum sedes. Caput Atrebatum est Arras, [illegible] S. Omer.

Hannonia Henegau. Olim Nerviorum sedes: Caput [illegible], Bergen in Hennegau, in finibus Hallae est, ubi D. Virgo Hal. [illegible] Cameracum Camerick, cum agro suo singularem provinciam efficere videtur. Namurcum, ejus caput Namurcum, Namur [illegible] Lucemburgum Lützenburg, & Limburgum Limburg [illegible] Brabantia: olim [illegible] sedes: caput Antverpia Antwerpen [illegible] Bruxella Brüssel, Sylva Ducis 's Hertogenbosch, Lovanium Löven, Breda. Mechlinia Mechelen unam in septendecim provinciam efficit. Zeelandia: Olim [illegible] sedes: Divisa est in insulas plures, quarum nobilissima Walachria Walcheren, [illegible] princeps urbs Middelburgum; secunda Wlissingen. Hollandia: olim Batavorum sedes: Dividitur in Septentrionalem, Medium et Australem. Australis [illegible] Hollandiae, primaria urbs est Dordracum Dordrecht; Media Amstelodamum Amsterdam; Ad septentrionalem [illegible] insulae duae: Texel & Flieland. Sunt praeterea in Hollandia nobiles urbes Lugdunum Batavorum Leyden, Delphi Delft, Roterodamum Roterdam.

BELGICA

Haga Comitis Ins Gravenhage; Haerlem, Hoorn, Enckhusen atq alia. Traiectensis Provincia; q itidem [illegible] Bataviae pars. Nomen accepit a capite Traiecto s. Ultraiecto Utrecht. Gelria: olim Sicambrorum sedes: Secatur in partes duas, quarum altera Hispanica, altera confoederata; [illegible] est. Hispanicae Gelriae caput est Ruremunda, [illegible] Gelre, q nomen provinciae dedit; post eam Wenloo. Gelria confoederata in 3 dividitur portiones: quarum Velavia de Weluwe caput Arenacum Arnhem; Betavia altera pars, De Betuwe, Bommeln & Noviomagum s. Niemegen. Tertia pars est Comitatus Zutphaniensis, itidem unum in septendecim se principum faciens; cujus caput est Zutphen. Transisalania, Overyssel. Olim Bructerorum sedes: Nomen [illegible] a situ trans insulam flumen; [illegible] Daventria Deventer. Frisia occidentalis West Friesland: Olim Frisiorum sedes: caput Leovardia Lieuwvarden; celebres [illegible] Harlingen & Franicker. Groningensis Provincia, ubi urbs Gröninga [illegible] Ita hae Provin. enumerat

F

Leodienſis Dioecesis.

CONTINET hæc regio ſub nomine ſuo Leodienſis diœceſis, Ducatum Bolionium; Marchionatum Francimontij; Comitatum Hasbaniæ, (aut *Haſpengow*) & Loots; multaſque Baronias, vt vocant. Numeranturque in hoc tractu, præter Traiectum, cuius media pars Duci Brabantiæ paret, vigintiquatuor vrbes muris munitæ, & mille ſeptingenti pagi templis turrigeris ornati, multæque Abbatiæ & Dominia. Vrbium nomina hæc ſunt: Leodium, ad Moſam, vbi Epiſcopi ſedes, & vnde regioni nomen: Bolionium, Francimontium, Loots, Borchworm, Tungri, Hoium, Haſſelt, Dinantum, Maſacum, Stochum, Billſenum, S. Trudonis, Viſetum, Tuinum, Varem, Beringum, Herck, Bree, Pera, Hamontium, Sineium, Foſſa, & Couinum.

Regio eſt admodum amœna, omniúmque rerum fertilis & fecunda, in primis verſus Boream, qua ſe Brabantiæ iungit, ibi frumenti & omnis generis fructuum valde ferax, nonnullis in locis etiam vinum ferens; verſus Meridiem verò, quà Lutzenburgum & Galliam attingit, paulo ſterilior, montibúſque aſperior, & nemoribus (Arduennæ enim ſaltus totius Galliæ; auctore Cæſare, maximi, hic paſſim cernuntur reliquiæ) horridior. Hæc facies ſoli exterior: intus autem & in viſceribus, metallorum & varij generis marmorum vbiq; diues eſt; item carbonum lapidsorum, quibus loco lignorum ignes exſtruunt; atque hæc omnia ea bonitate & præſtantia, vt trito prouerbio dicant, ſe habere panem pane meliorem; ignem igne calidiorem; & ferrum ferro durius.

nobile

BOSTON PUBLIC LIBRARY

Lvtzenbvrgvm dvcatvs.

Regio eſt vt plurimum montoſa,& nemoribus paſſim obſeſſa; in cæteris ſatis culta. indiéſque ſiluæ multis in partibus exſcindi, ſolumque in fœcundiſſimos agros conuerti vidimus. Gens potiore ex parte Germanica; regione tamen Gallicam ſpectante,eius quoque nationis moribus linguáque vtens.

Vrbs primaria Lutzenburgum, aut ſi mauis Lucenburgum, vtroque enim modo, ſed ſine delectu aliquo,ſcriptum reperio. ortographia enim, vti & etymologia,incerta eſt. Sunt qui eam ab Elza flumine hanc vrbem percurrente (Alizontia fortè Antonini) quaſi *Elzenburg*, & corruptè *Lelzenburg* dici putant. alij eam ad Meluſinæ præſtigiatricis hiſtoriam anilem referunt. ſed huiuſmodi nec probare nec refellere animus eſt. Hîc Conſilij ſupremi ſedes & tribunal. Vrbs eſt ſatis munita, ſed inæquali ſitu. partim enim in monte,partim in infima & præcipiti valle exſtructa, diſparili admodū forma ſe ſpectandam præbet. Sequitur Arlunum, iugo collis impoſitum,opidum ſatis elegans. Lunam deam hic olim gentilicio more cultam, & inde nomen habere,quaſi Ara Lunæ,putant. Deinde eſt Rodemachera. Thionis villă,in ripa Moſellæ; præſidium hoc totius regionis, & contra hoſtilem quemuis impetum opidum tutiſſimum. Grauemacherum & Coningſmacherum opidula ad eundem fluuium ſunt. Dierichum ad amnem Suram eſt. Virtonium & Echternachum, item Vianda. Baſtonacum quoque opidum,emporium totius regionis ferè,Arduennæ ſiluæ imminet Sunt & Malmedium, Nouum-caſtrum. Danuillerium, Maruilla,Roccha & Durbis,vrbeculæ minimè negligendæ. Item S. Viti vrbs,Marza,Iuoſium,Chinium,& Ferta.

BOSTON PUBLIC LIBRARY

HANNONIA.

VRBES in hac regione primariæ ſunt Montes & Vallencenæ: hæc ad Scaldim flumen qua id nauigia ferre incipit, ſita: amplitudine & vallatis mœnibus inclyta eſt. Plebs mercimonijs & negotiationibus vtplurimum indulget; magnúmque ſibi emolumentum ex eo panni genere quod vulgus ſuſſettas, & in hac vrbe magna quantitate texitur, atque hinc in remotiſſimas orbis regiones auehitur, parat. Illa fluuiolo Trullæ inſidet; mediumq; regionis ferè occupat. Vrbs admodum munita, atque aduerſus hoſtium inſultus tutiſſima. Plebs opulenta, plerumque rem faciens ex telæ quodam genere quod vernaculè *ſayam* appellant: cuius ibi ingens copia conficitur. Sunt præterea Condatum, Halla, Angia, Malbodum, Auesnæ, Bellus-mons, Chimacum, Quercetum; Binchium, Mariæ Caroli V. Imp. ſororis à curis diuerticulum, atque exſtructis ibidem ædibus planè magnificis, quondam in deliciis habitum; ſed poſteà ab Henrico II. Gallorum rege incendio & ruina fœdatum. Eſt item Bauacum, vulgariter *Bauau*, quod nonnulli Baganum vel Bagacum Ptolemæi eſſe arbitrantur: nonnulli illud Belgium Cæſari in ſuis Commentarijs dictum volunt. Hubertus Leodius tamen non exiſtimat Cæſaris temporibus tam potens fuiſſe; ſed ſub Diuo Conſtantino Imp. potius floruiſſe; idque ex numiſmatibus quæ ibi magna quotidie copia huius imagine ſignata effodiuntur, colligit. Viſitur in huius foro columna lapidea, ſub qua ab incolis inchoare omnia eiuſmodi viarum capita referuntur, quæ ab eo loco in omnes Galliæ partes, & ſublimi atque recto tramite exporriguntur. Has Brunehildi opera conſtratas fama loquitur. Eius quoque nomenclaturam in huncvſque diem ſeruant. *Chemins de Brunehault* Gallicum vulgus, Germanicum verò De Haſſije vocat. Durant vſque hodie harum viarum plurimis in locis veſtigia, ſed interrupta. Hæ id præſertim miraculi habent, (vt ſcribit Bouillus) quòd ſublimiores ſint vicinis vtrimque agris; quòd inter inſignia Galliæ oppida rectiſſimum iter conficiunt: quòd ſilicinis lapillis, qui etiam vicinis in agris deſunt, ſternuntur; adeò vt vel ab humo ebulliuiſſe ſilices, vel æthere ſublimi eos pluiſſe quis iudicet, vel alia quàm humana manu & opera vndecũque toto orbe lectos, in eiuſmodi viarum ruderationem, quis demiretur. Sunt quoque in huius regionis limite verſus Moſam fluuium qua in Galliam iter patet, Carolo-mons, Mariæ-burgum, & Philippo-villa, in hoc tractu contra Gallorum irruptiones fortiſſima præſidia; à Carolo V. Imp. Maria eius ſorore, & Philippo eius filio exſtructa & denominata.

BOSTON PUBLIC LIBRARY

ARTESIA.

TOTA hæc regio veteri Comitatus titulo inſignita, ſatis latè patet: nam à Cameraceſi, Picardiæ, Hannoniæ & Flandriæ finibus ad mare vſque Oceanum protenditur. Olim regno Franciæ ſubiecta, nunc beneficio pacis inter Carolum V. Imp. ac Franciſcum I. Galliæ Regem an. 1529. initæ, ſui iuris facta eſt. Duas habet inſignes ciuitates, Atrebatum, & Fanum ſancti Audomari. Oppida ſunt, Aria, Heſdinum, Lentium, Bethunia, Bappalma, Fanum ſancti Pauli, Lillerium, Pernæ; quæ loca omnia Regi Catholico parent. Ciuitas Bollonia, Caletum, Guiſnea, & Ardea (quæ etiam eiuſdem Comitatus ſunt) Regi Franciæ ſeruiunt, nam Morinũ iam deletum eſt. Habet & complures arces ſeu caſtra, præter innumera nobilium caſtella quibus pro domibus vtuntur. Epiſcopatus duos inſignes ab antiquo comprehendit, Atrebatenſem ac Morinenſem; ſed poſt deletam funditus Morinum anno 1553. hic poſterior in tres ſedes diuiſus eſt, Audomarenſem, & Yprenſem pro medietate, & Bollonienſem ex altera parte. Balliuatus ſeu Caſtellanias maiores tamquam ipſius Comitatus membra aut partes primarias nouem habet, Atrebatenſem, Audomarenſem, Morinenſem, Arienſem, Heſdiniẽſem, Lentienſem, Bappalmenſem, Auenienſem, Bredenardenſem, & Aubigniacenſem. Habet inſuper hæc prouincia cœnobia quamplurima, & in his Abbatias octo & viginti; inſigniores autem ſunt, ſancti Vedaſti Atrebatenſis, ſancti Bertini Audomarenſis, ſancti Saluatoris Aquæcinctenſis, & Montis ſancti Eligij. Plures ſimiliter fluuios habet; celebriores ſunt, Lyſa, Scarpa, Aa, Cachia, & Authia, præter alios riuos etiam nauigabiles.

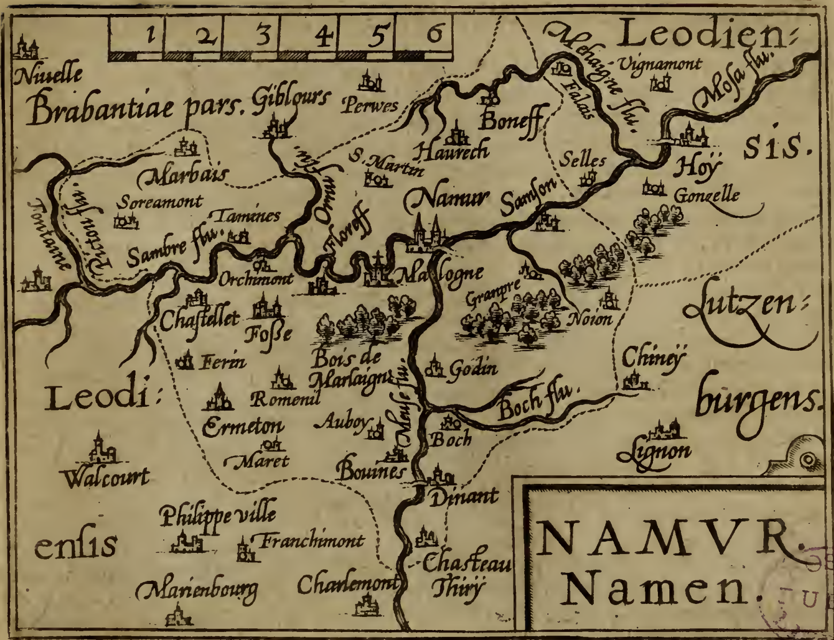
Numerus pagorum & villarum totius prouinciæ ingens eſt. Solum ipſum omnium frugũ & maximè frumenti feraciſſimum & abundantiſſimum eſt. vnde veteri lingua Gallica *Atrech* (quod ſolum panis ſignificat) dictum nonnulli ſcripſere. Siluis etiam & nemoribus nõ caret, ſed præcipuè qua parte ad Meridiem & Occidentem ſpectat: pluiſſe autem lanâ apud Atrebatios ſuo tempore, auctor eſt Hieronymus, & alij auctores.

ARTOIS.
Cales
Greuelinge
Borborch
Marienkerke
Caſſel
Guiſnes
Ardres
Flandres
Lys flu.
Courtray
Steenbeeck
Boulle:
Licques
S. Omer
Meruille
Armentiers
Ledingen
Renty
Teroenne
Ayre
Beaupre
Lille
Henin
Lillers
nois
Bethune
Baſſee
Billy
Eſtaples
S. Michel
Monteincent
Blangy
Pernes
Monſtruel
Lens
Douay
Hainault
Ternois flu.
S. Paul
Neufuille
Noielles
Heſdin
Cauche flu.
Heſdin deſtruit
Marteloy
Baſſeul
Arras
Ar leux
Pont Aſſelaume
Auxi
Dorlens
Pas
Moienuille
Leſcluſe
Eſpinoy
Cambray.
Bapaume
Picardie.
Creve ceur
Abbeuille
5.
10.

NAMVRCVM.

FERAX rerum omnium eſt hæc regio quibus vitam humanam tueri eſt neceſſarium. Ferri-fodinæ hic multæ ſunt. Eruũtur quoque lapides atri, aut potiùs carbones lapidei, quos nos Teutones Steenkolen/ incolæ (quemadmodum & Eburones, apud hos enim æquè reperiuntur,) *Hoille* nominant, λιθάνθρακες vocant eruditi. Horum lapidum mira eſt natura: cùm cetera namque omnia oleo inflammeſcant, iſti affuſa aqua inardeſcunt, oleo autem exſtinguuntur. His indigenæ vicinæque regiones, (hinc enim in proximas regiones exportantur) luculentos ignes in ædibus exſtruunt: ferrifabri quoque ferrum faciliùs quàm alia quauis materia molliunt. Sunt hic quoque lapicidinæ ex quibus nigra, ſubruſa, item variegati coloris marmora exciduntur, quibus circumiacentium regionum ædificia templáque magnificè exornantur. vnde huic tractui non paruæ diuitiæ accedunt.

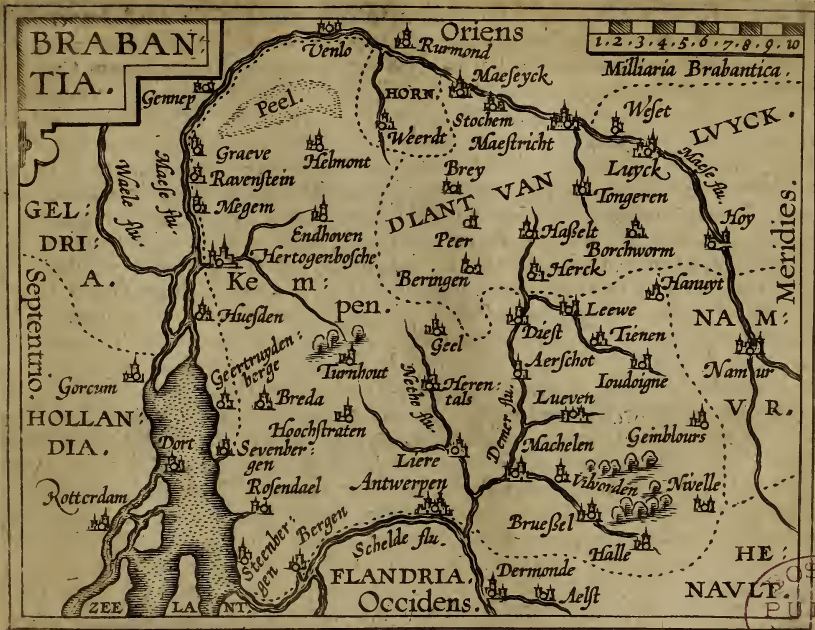
Habet hic Comitatus quatuor vrbes mœnibus firmatas, Namurcum, Bouinum, Carolomontium, & Vallencuriam. Namurcum, vti diximus, primaria eſt ciuitas, epiſcopali ſede nuper ornata: ſita admodum opportunè in duorum fluminum, Moſæ ſcilicet & Sambræ, confluentia, vtriuſque fluminis ripas pontibus lapideis connectit. Hic Cõſilium totius regionis. Bouinum in ripa quoque Moſæ fluminis læua eſt, oppidum pulcherrimis ædibus, frequentiáque incolarum olim ſpectabile, nunc autem bellorum rabie toties deformatum, non adeò elegans. Carolomontium arx eſt, ſi quæuis alia, inexpugnabilis, ad ripam item Moſæ à Carolo V. Imp. ædificata & nominata: ad pagum Giuet dictum, ĩn montis faſtigio viſitur. Vallencuria neque eſt contemnendum oppidulum. Sunt inſuper ſub huius Comitatus nomine præter Abbatias quamplurimas, pagi octoginta duo; inter quos quidam, vt Floreu, Vaſciæ, Sanſon, &c. amplitudine & elegantia vſque adeò præeminent, vt cum oppidulis certare poſſent.

BOSTON PUBLIC LIBRARY

BRABANTIA.

CONTINET hæc Brabantia vigintiſex ciuitates vallis foſſiſque & muris circumdates. Suntque hæ: Antuerpia, ad Scaldim ſita, emporium non ſolùm Germaniæ, ſed totius Europæ celeberrimũ: Aedes prætorias magna impenſa recenter exſtructas in ea videre licet, cuius in tota Europa vix ſimiles reperias. Bruxellæ, vrbs fontiũ perēnium ſcaturigine nobilis. hîc Principis ſedes eſt, eóque aulicorum frequentia, nobiliumque virorũ magnificentia ſpectabilem ſe reddit. Louanium, ampliſſima vrbs, hortos, vineta, paſcua intra mœnia claudit: Muſarum domiciliũ propriè diceres, obque id Academiam omnium ſcientiarũ refertiſſimã ibi conſtituit Brabantiæ Dux Iohannes IIII. Sequitur Mechlinia, Cõcilio regio, quod Parlamentũ vocant, inſignis. Buſcumducis vrbs minimè negligenda, ludo litterario excellens, & pugnaci populo quõdã celeberrima. Tiena, ad amnem Geta, vnde caſei, qui inde nomẽ habet, magnus prouẽtus. Levva, optima cereuiſia nobilis. Niuella: eſt in hac vrbe Canonicatus feminei ſexus, in quem dũtaxat nobili ſanguine oriũdis Heroinis aditus patet. Arſcotũ ad amnem Demerã ſitũ, olim Marchionatus titulo, poſteà à Carolo V. Imp. Ducatus elogio dotatũ. Berga ad Somam, à fluuiolo ſic dicto, quod eam irrigat, cognominata, oppidũ aliquãdo nundinis felix, nunc verò ob Antuerpiæ vicinitatẽ minus ab exteris mercatoribus frequentatur. Megem ad Moſam ſita. Breda oppidum luculentum, ædificijs perpolitis ornatum. Steenoberga in maris littore; hoc olim emporium admodum florens fuiſſe fama refert, hodie verò ad nihilũ ferè redactũ, luget. Lira, elegãs oppidũ & amœnũ, adeò vt multorũ huius tractus nobiliũ in otio degentiũ, à curis & turba receſſus ſit. Vileuordum: hîc arx munita, & Principis carcer eſt. Gemblours, ſiue Gemblacum: Abbas huius oppidi profani æquè atque eccleſiaſtici iuris hoc loco ſupremus eſt. Iudoigna, olim ob aëris ſalubritatem Principum huius regionis incunabulum. Hanutum, quondam Comitatus, vt fertur, loco fertiliſſimo ſitum. Landen, vetuſtiſſimum Brabantiæ oppidum nonnullis putatur. Halen, bellicis furoribus penè exciſum iacet. Dieſta, ad profluentis Demeræ fluminis vtrãque ripam exſtructa, vrbs ſpacioſa, & lanificio, incolarum maximo è molumento, dedita. Sichenum, ad eundem fluuium opidum non ignobile. Herentals, lanificio quoque vitam parat. Endouia, in meditullio ferè Campaniæ ad Dommelam amnem. Helmont, cui caſtrum adiacet.

BOSTON PUBLIC LIBRARY

FLANDRIA.

HANC Flandriam in tres partes diuidunt, in Teutonicam, Gallicam & Imperatoriam, quam & Proprietariam (quòd nunquam Superiorem præter Flandriæ principē agnouit) nominant. Teutonica Flandria has habet vrbes; Gandauum, Brugas, Ypram, Curtracum, Aldenardam cum Pamelia, Neoportum, Furnas, Bergas, Sluſam, Dammum, Bierfletum, Dixmudam, Caſſelum, Dunkerkam, Greuelingam, Burburgum & Hulſtum. Gallica; Inſulas, Duacum, Orchianum. Imperatoria; Aloſtum, Teneramundam, Gerardimontium & Niuiuã. Flumina eius celebriora ſunt; Scaldis, Liza & Tenera. Regio maximè compaſcua, in primis Occidentem verſus. Boues, equoſque præſtantiſſimos, bellóque aptos gignit. Caſeo, butyroq; abundat. Tritici admodum fœcunda & nobilis. Populus ferè mercaturam exercet: atque ex lino (cuius hîc maxima fertilitas & excellentia eſt) lanáque (quæ ex Hiſpania & Anglia huc aduehitur) pannos lineos laneoſque magna copia conficit, latiſſiméque diſtrahit. Habet hæc Flandria XXVIII. ciuitates muro cinctas: M. C. LIIII. pagos, præter Arces. Caſtella, & nobilium Aedes. Inter quas eſt Gandauum maxima ciuitas, tria milliaria noſtratia in ambitu continens. Tribus fluminibus irrigatur, quibus in viginti inſulas habitatas diſtinguitur. Brugæ, multitudine atque elegantia ædium, omnes Germaniæ Inferioris ferè vrbes antecellit; emporium olim tam celebre, vt Flandriæ nomen (inquit Iacobus Marchantius) per eam occaſionem vicinas regiones velut obfuſcauerit. Ypra, flumen Hypram habet, fullonibus aptiſſimum: creuítque lanificio in vaſtam olim magnitudinem, donec ab Anglis & Gandauenſibus obſeſſa, diſiectis ampliſſimis ſuburbiis, magnoperè diminuta fuit.

Quemadmodū triuiali parœmia Mediolanēſis inter omnes Chriſtianitatis Ducatus eminere dicitur, ita & hunc Flandriæ Comitatum ceteros antecellere prædicant. Habet quoque quaſdam prærogatiuas, veluti quòd eius Princeps ſe Comitem Flandriæ Dei gratia ſcribat, quod cum ſolo Rege commune habet. Nulli enim Principum Chriſtianorum, extra vnum Flandrum hoc datum eſſe, ſcribit Meyerus; cùm alijs omnibus ſolitum ſit addere, Dei clemētia, Deo adminiculante, &c.

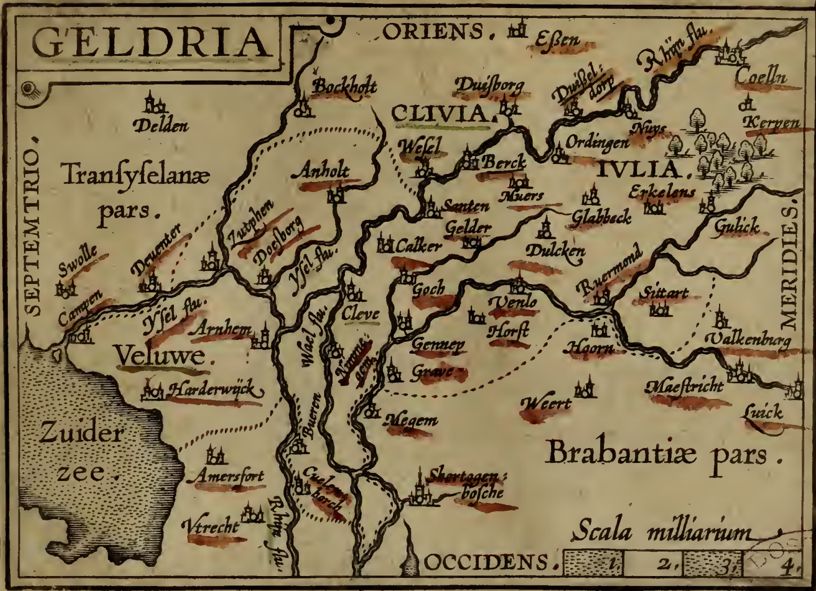
BOSTON PUBLIC LIBRARY

GELDRIA.

REGIO hæc eſt campeſtris,montibus omnino carens; ſed paſſim ſiluis ac nemoribus ornata. Omnium rerum eſt fertilis,præcipuè frumenti fœcũda; & ſupra modum paſcẽdis pecoribus ob pratorum vbique viridantiũ luxuriem apta,adeò vt ex vltima Dania emacerata armenta hîc ſaginanda mittantur.Tribus celeberrimis fluuijs,Rheno nempe,Moſa,& Vahali irrigatur. Nouiomagum in ea Metropolis eſt,cuius territorium Regni titulo decoratur.Cõtinet in ſe Comitatum Zutphanienſem; nec non eum tractum quem Velaniã,vulgò *de Veluwe*, vocant.Eſt autem Velania, Inſula,quæ inter Rheni oſtiũ, quod Arnhemium præterfluit,& Iſalam interiecta,ad mare etiam protenditur, mediocris fertilitatis,nemorum,colliumque copia non infrequens. Plurimi, huius inſulæ incolas,Caninefates eſſe contendunt.

Habet Geldria viginti duas Vrbes muris & foſſis munitas,& ſupra trecentos pagos.Sub Othone III. eius Comite, maxima ſumpſit incrementa; Ruremũdam enim, Arnhemium, Hardereuicam, Boemeliam, Goch & Wagening oppida, tunc temporis villas, muris cinxit; & ciuilibus Priuilegijs conſecrauit. Comitatus Titulo vſque ad Reinhaldum II. inſignita fuit: ſed cum huius Reinhaldi non ſolum virtus, ſed & potentia vicinis regionibus formidabilis eſſet,ac fama iuſtitiæ,pietatis & fidelitatis ipſius ergà Romanum Imperium increbreſceret; Francoforti in publicis Comitiis à Ludouico Imperatore Dux conſecratus eſt,præſentibus Rege Galliæ, Rege Angliæ, & Electorum Collegio, Anno Chriſti milleſimo trecenteſimo triceſimo nono.

CLIVIA: ultra citraq Rhenum; hic Cleve, Emeryck. Santen, Comitatus Mors, Vesalia s. Wesel: Hic olim Sicambri, & Gugerni.

MONTES Bergen cujus caput Düsseldorf.

BOSTON PUBLIC LIBRARY

ZELANDIA.

ZELANDIÆ nomen recens eſt, ac veteribus incognitum; à terra ac mari conflatum, quaſi dicas, Terram ac ſolum maritimum: mari enim vndique cingitur, multiſque inſulis diſtincta eſt, nempe quindecim, tametſi paucis ab hinc annis magnam cladem huic regioni Oceanus intulit, cuius ſæuitia atque immanitate, magna Zelandiæ pars, diuulſis ac diſſipatis funditus aggeribus, ſalo oppreſſa eſt, atque mari æquata: ſubſiſtunt tamen inſignes aliquot inſulæ, quarum tres præcipuæ cum Oceani æſtu continenter luctantur, atque immenſis ſumptibus, aduerſum barbarum hoc atque indomitum elementum ægrè ſe tuentur. Inter has primũ ex alto in portum delatis ſe offert Walachria, vel ab eius cultore ſic denominata, vel (vt conijcio) à Gallis, qui hanc oram frequentabant, qui Belgica voce etiam nunc *VValen* vocantur; aut ab ea parte Britanniæ, in qua verſus Occidentem conſiſtunt Walli; apud Anglos præcipuæ nobilitatis viri, à Gallis etiam oriundi, quod idioma eorum adhuc indicat, &c. Hinc Aquilonem verſus, aut ab Ortu ſolſtitiali oppoſita eſt Scaldia, à præterlabente Scalde flumine ſic nominata, &c. Suytbeuelandia, quæ à ſolo Auſtro oppoſito ſic denominata eſt, ſpacioſiſſimo amœniſſimoque verſus Flãdriæ ac Brabantiæ oras tractu exporrecta, tametſi paucis ab hinc annis maximam iacturam paſſa, dimidio iam ſit anguſtior.

Mare quod inter Fioniam & Zeelandiam est, der Belt, angustia maris inter Jutiam & Fioniam, middelfahrsund.

SEPTENTRIO
MERIDIES
OCCIDENS
ORI ENS
Hollandie Pars
Zelandicarū Inſularū deſcrip
Miliaria Zelandica
Sed parua 3000 paſſuum
Rotterdam
Dordrecht
Gorichom
Breda
Oiſterhout
Tolen
Bergen op Zoom
Walcheren
Middelbord
Vliſsingen
Roompot
Duerlo
Wielinge
Zuijt
Goes
Axele
Sluijs
Antwerpen
Flackee
Voorn

Vid. p. 33.

HOLLANDIA.

REGIO eſt hæc Hollandia vbique ferè mari, Moſæ, Rhenique oſtijs, inſtar pæninſulæ ſepta, non admodum ſpatioſa, vt quæ ſexaginta miliaribus noſtratibus in orbem tantùm pateat. Continet tamē vndetriginta vrbes muris cinctas; quæ ſunt: Dordracum, ante centum quinquaginta plus minus annos inſula maris inundatione facta: hæc quatuor fluminibus alluitur. Vrbs eſt potens, ciuibus locupletiſs. habitata, & pulcherrimis ædibus tam publicis quàm priuatis exculta. Magnus hic mercatorum confluxus. eſt enim hic ſtabulum (vt ſic vocem quod vulgò *ſtapel* vocant) Rhenenſis vini, frumenti, materiarum, aliarumque mercium quæ Rheno Moſáque in has regiones nauigio venalia importantur. Harleinū: ampliſſima hæc eſt totius Hollandiæ vrbs, ſita loco peramœno. Mœnia egreſſis ſtatim occurrit nemuſculum, quo ciues ſe feſtis diebus à labore & curis refocillent, idoneum. Delfium, à foſſa quam *Delft* vulgò appellant, nomen habet. Lanificium hîc ciues exercent. Optima hîc etiam cereuiſia coquitur, quæ plurima in Zelandiam aſportatur. Leyda, ad Rhenum non longè ab eius olim oſtio, quod nunc arena obſtructum cernitur. Oppidum huius regionis vetuſtiſſimum putatur, à Legione enim Romana hic olim hibernante nomen habere credunt. Gouda, ad Iſalam amnem, quo Gouda fluuius (à quo vrbs nomen habet) euoluitur, ſita. Incolis frequens eſt. Amſterodamum, ad ſinum Tia vocatum magnificè exſtructum, emporiū eſt his partibus populoſiſſimum. Per ſingulas ferè plateas Venetiarum inſtar, nauigio ſi mauis quàm pedeſtri itinere, negotia ſua quiuis obire poteſt. Secundum ea vrbs poſt Antuerpiam, in mercatura nempe, locum habere, vulgò perhibetur. Enchuſa, ad littus maris, quod vernaculè *Suyderzee* appellant, ſita. Nauiū maximarum fabrica, etiam exteris innotuit. Horna, ad eundem ſinum poſita Nundinæ hîc celebrantur menſe Maio, vbi butyri caſeíque maxima ad miraculum vſque copia diſtrahitur. Alecmaria: hic locus caſei butyríque prouentu ceteras huius regionis ciuitates antecellit. Purmerēdum, arce Comitum Egmondanorum clarum eſt. Edamum, fabricandis nauibus, & optimis caſeis, etiam nomen meruit. Monichedamum præterea, VVeſpa, Nardum, & VVoerda. Dein Adaquaſveteres. *Oudevvater* dicunt. Cannabis in huius territorio magna fertilitas, adeò vt hîc ferè omnia retia, funes atque rudentes quibus Hollandi, Zelandíque in piſcationibus vtuntur, conficiant. Schoonhovum, quaſi ad bellos hortos dicas. Hic ſalmonum (quorum hic etiam ſtabulum, vti vini diximus Dordraci eſſe) aſſidua piſcatio. Poſtea eſt Iſelſtenum. Viana: Item Lerodamum, Aſpera, & Hueckelen, vrbeculæ in orbem ad amnem Linga ſitæ, quingentis paſſibus dumtaxat ab inuicem diſtantes. Gorichum, & VVorichum, ad ripam Vahalis fluuij è regione exſtructa ſunt. Sunt deinde Haeſden, Roterodamum, Schiedamum: & vterque Mons, alter à Diua Gertrude, alter à ſeptenario numero notus eſt, *Seuenbergen, & Geertruyden-berge* enim appellant. Alia præterea quædam oppida habet, vt Medemblichum, Beuerovvicum, Muida, Neoportus, Vlaerdinga, & Graueſanda. Supra quadringentos inſuper pagos, inter quos ſupereminet Haga, quam Comitis cognominant.

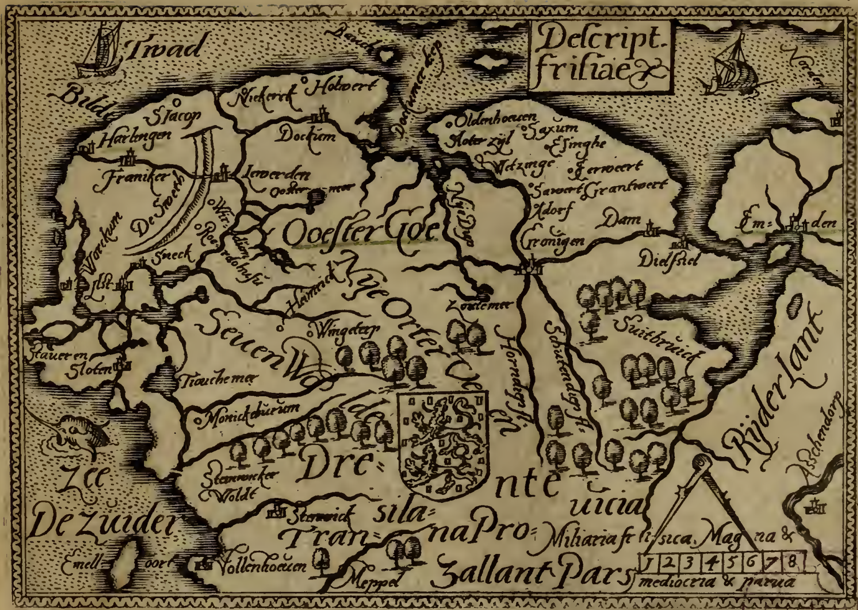
BOSTON PUBLIC LIBRARY

FRISIA.

FRISII veteribus fuerunt, qui littora Germaniæ Aquilonaria tenẽt; vna gens, vnis moribus, lõgo licet interuallo diſtans per Germaniæ littora. Ab Hollandia enim in Occiduum ſumpto initio, Orientem verſus per Gelriam, Iſalam Rheni oſtium, Diœceſes Traiectenſem, Monaſterienſem, & Bremenſem, ad Albim fluuium vſque pertingit: Deinde ex latère Holſatiæ in Iutiam, quæ & Cimbrica Cherſoneſus, ſe flectit, intercisa aliquando paludibus (quas immenſos lacus vocat Tacitus) aliquandò maris ſinubus. In horum finibus Amiſia iuxta Emdem, in Oceanum effunditur. Iadera amnis, cuius Ptolemæus meminit, qui Iada vulgò appellatur, Friſios lambit; à quo adiacens ora Budiagen dicitur. At Vidrus inter Buſactores, nunc Weſtphali, & Friſios fluens, & in mare inter Rhenum & Amiſiam egrediens, Nigra vnda dicitur.

Hodie non tam latè patet eorum nomen; diuiduntúrque Amiſia fluuio, in Occidentales & Orientales. Occidentalis, Friſiæ nomen quaſi proprium ſibi antiquiſſimo iure vendicauit, cæteriſque ſemper præſtantior eſt habita: patetque ab Iſalæ ſeu extremo Rheni oſtio ad Amiſiam vſque fluuium: & Oſtergoam, Weſtergoam, Septem ſiluas, Groeningã inclytam vrbem, cum circumiacenti territorio complectens, pecore paſcuiſque exuberans, & pagis ac ædificijs pluſquam vlla alia regio exculta; cui Tranſiſalana cum Drenta Tuentáque iungitur.

Frisia Orientalis, Ost-vrieslandt, alio nomine Comitatus Emdanus nuncupatur, a capite suo Emda [illegible]. In confinijs habet Comitatus Oldenburgensem, Delmenhorstensem, Diepholdensem, Hoiensem, qui una cum Frisia Orientali & parte Septentrionali Mindensis Episcopatus.

OSTFRIESLAND: in qua Comitatus Embdenſis cum urbe Embden & Aurick. hic quondam Friſii, Marſacii & Bructeri; [illegible]

PUBLIC LIBRARY

VVESTPHALIA.

REGIO eſt ſatis frugifera, ſed earum rerum, quæ magis alendis gregibus quàm hominibus conducunt. Arborum fructus generat varios, vt ſunt poma & nuces, item glandes, quibus ſaginantur porci; his enim in primis abũdat, & horum pernas fumo exſiccatas longè latéque apud exteros diſtrahunt: nomen enim inter cupedias menſarumque delicias merentur pernæ Weſtphalicæ, vt vocant. Has etiam crudas edere, incolis non inſuaue eſt. Fertilior eſt circa Suſatum & Hammonem; & fertiliſſima in ditione Paderbornenſi ac Lippienſi. Compaſcua eſt Monaſterienſis diœceſis; item is tractus qui alicubi Viſurgim fluuium reſpicit. Nemoroſa eſt per totam Surlandiam, & Bergenſem Comitatum; metallis non caret in ditione Colonienſi, & Comitatu Marchico. Gentem habet venuſtam, elegantis & proceræ ſtaturæ, fortem, robuſtamque corpore, & audacem mente. Militiam habet copioſam, promtámque ad arma, & mox paratam.

Veræ Weſtphaliæ ciuitates primariæ ſunt Monaſterium, Duſſeldorpiũ, Weſalia, Oldenburg, Oſnaburgum, Minda, Heruordia; & minoris nominis, VVidenbrugge, & Coeſveldt.

WESTPHALIA ubi Münſter, Paterborn, Oſenbrug. Suſatum ſ. Zooſt. Tremonia ſ. Dortmund. Heerford. Lemgah. Werde. Bilefeld, Hameln. Rinteln. Warpurg. Comitat. Benthem. Arnsberg. Linoen. Teickelnburg. Waldeck. Lippe. Schavenburg. Hic quondam Ansivarii, Chamavi, Dulgibini, Chaſſuarii ſ. Chatvarii, Anſibarii ad lacum Dommel & oppidum Diepholt habere.

In Westphalia Epiſcopatus Monaſterienſis, Paderbornenſis, Mindenſis, Osnabrugenſis, Verdenſis, quorum capita ſingulis nomina dederunt. Totius Weſtphaliæ caput eſt Monaſterium Münſter.

Comitatus OLDEN=BURG & DELMEN-HORST, cum urbibus ejusd. nominis; ubi Chamavi olim.

LIC LIBRARY

THIETMARSIA.

MARSORVM, quià Marſo originem trahunt, meminit Strabo; eoſque ante multa ſecula ex locis Rheno finitimis, in profundam atque paluſtrem Regionem migraſſe memorat. Horum poſteri Theutomarſi, ſiue, vt vulgo pronunciat, Thietmarſi, ante CCCC. annos, antiquis. Stadrenſium familiæ paruerunt, quorum multos fraude oppreſſerunt; ſeque in libertatem, eiecta omni Nobilitate, vindicarunt. Vicit eos Henricus Leo Saxoniæ dux. Sed eo ab Imperatore Frederico proſcripto, Rex Daniæ VValdemarus terram occupauit, cumque Thietmarſorum opera contra Adolphum Holſatiæ Comitem, & Lubecenſes vteretur, defecerunt ad hoſtes; à quibus Rex apud pagum Bornhouet profligatus fuit. Ita denuò libertati reſtituti, ne Anarchi viderentur, Archiepiſcopum Bremenſem Principem profeſſi ſunt; ſed nec tributa ſoluerunt, nec iuſſis ſuis vnquam paruêre. Sæpè ab Holſatis tentati, ſemper eos repulerunt. Imperator Fridericus III. terram Ducatus titulo contulit Regi Daniæ Chriſtiano primo: cuius filius Ioannes, cùm An. M. D. ipſis bellum inferret, omnibus ſuis copijs cæſis, vix cum paucis fuga elapſus eſt, amiſſa maxima parte Holſaticæ Nobilitatis. Ab eo tempore inſolentiores victoria facti, plurimum negotij Holſaticis Principibus fecerunt. Adolphus filius Regis Daniæ Friderici, hæres regni Noruegiæ, Dux Sleſuici & Holſatiæ, indignè ferens illorum petulantiam, An. M. D. LIX. milites conſcribit, cui Rex Daniæ Fridericus II. & Iohannes frater, ſocia arma iungunt. Collectis omnibus copiis, capitur Meldorpium, cum tota parte Auſtrali. Deinde interiectis paucis diebus, per vallum Tilenbrugge copiæ ducuntur: quibus Thietmarſi ex Hemmingſtadio ante Oppidum Heydam obuiã proficiſcuntur, expulſuri pugna milites ex itinere defatigatos: ſed aliquoties repulſi, prœliũque renouantes, demum cæduntur, fugantur que, & Oppidum incenditur. Cæſa ſunt eo die Thietmarſorum tria millia. Dux Adolphus, cùm militibus continendis, qui ſe iam in fugam coniecerant, ſtrenuè operam nauaret, vulnus accepit. Fuit is dies XIII. Iunij. Hac clade accepta Thietmarſi Regi & Principibus ſupplices facti, veniáque impetrata, in gratiam redierunt: atque ita Thietmarſia, quæ per multa ſæcula libertatem ſuam armis tutata eſt, Holſatiæ Principibus paret.

N3
vide pag. seq. 7. in fin.

HOLSATIA; Cujus pars Dithmarsia & Schleswicensis Ducatus. Urbes in ea Hamburg, Glückstad, Kiel jam academia illustris, Eckelnförde, Husem, Rendsburg, Plöne, Crempe, Itzehoe, Meldorp, Schleswig, cum arce Gottorf. Hic quondam Fosi & Saxones & Ingaevones populi fuerunt.

BOSTON PUBLIC LIBRARY

DANIA.

DANIA medijs pelagi fluctibus interciſa, paucas ſolidi continuíque tractus partes habet, quas tāta vndarū interruptio pro varia freti reflexioris obliquitate diſcriminat. Ex his Iutia granditatis inchoamentique ratione Danici regni principium tenet; quæ ſicut poſitione prior, ita ſitu porrectior, Theutoniæ finibus admouetur. A cuius complexu fluminis Eydori interriuatione diſcreta, cum aliquanto latitudinis excremento, Septentrionem verſus in Norici freti littus excurrit. In hac ſinus, qui Lymicus appellatur, ita piſcibus frequens extitit, vt non minus alimentorum indigenis, quàm ager omnis exoluere videatur. Huic etiam Freſia minor adiacet, quæ à Iutiæ prominentia ſubſidentium camporum ac gremij deuexioris inclinata receſſu, maximos frugum prouentus beneficio Oceani inundantis aſſequitur. Cuius refluxionis vis, plus vtilitatis an periculi incolis afferat, ambiguum extat. Siquidem tempeſtatis magnitudine perruptis æſtuarijs, quibus apud eos maritimi fluctus intercipi ſolent, tanta aruis vndarum moles incedere conſueuit, vt interdum non ſolùm agrorum culta, verùm etiam homines cum penatibus obruat. Poſt Iutiam, inſula ad Orientem verſus Fionia reperitur, quam à continenti anguſti admodum æquoris interiectus abrumpit. Hæc ſicut ab Occaſu Iutiam, ita ab Ortu Sialandiam proſpectat, conſpicua neceſſariarum rerum vbertate laudandam: quæ amœnitate cunctas noſtræ Regionis Prouincias antecedens, medium Daniæ locum obtinere putatur, ab extimæ remotionis limite pari ſpatiorum intercapedine diſparata. Ab huius Ortiuo latere, Occaſiuum Scaniæ media pelagi diſciſcit interruptio, optimam prædæ magnitudinem quotannis piſcantium retibus adigere ſoliti. Tanta ſiquidem ſinus omnis piſcium frequentia repleti conſueuit, vt interdum impacta nauigia vix remigij conamen eripiat: nec iam præda artis inſtrumento, ſed ſimplici manus officio capiatur.

DANIA, quam posteà Jutæ incoluêrê (inde ipsi adhuc Jutiæ nomen, Jutland) dividitur in Jutiam Septentrionalem & Austral
Australis Jutia à Coldinga urbe usq ad Eidoram fl. & oppidum Rensburg se extendit; urbes in ea sunt Slesvicum, Ducatus
Slesvicensis caput, à quâ non procul abest arx Ducalis Gottorp; Flensburgum ad Flenum, maris Baltici sinum. Flens
burgensem egredientibus sinum occurrit insula Alsa, in quâ arx Sunderburgum Ducum sedes. Altera Daniæ pars tra
sidis sita, veteribus insula putabatur Scandinavia s. Scandia nõie. Ad continentem esse, unâ cum Suedia & Norvegia,
satis constat. Dividitur in 3 partes Halland, Scanen & Bleckingo. In Hallandia olim Hillevionea; urbs primaria est Hel
stede. In Scania olim Scani; urbs primaria Lundia. Ibidem Helsingoburgum s. Elsenburg, cui ex opposito in Seelandia
respondet arx Cronenburg. In Bleickingia est Christianopolis Christianstadt. Atq hæ provinciæ Regi Suedicæ nunc
parent. Tertia Regni pars in insulis dispergitur; magnitudine reliquas superat Seelandia; In hac totius regni caput est
Haffnia Copenhagen. Oppidum Elstenore, arcem Cronnenburg habet gloriam. Clarent præterea Rotschild ad maris
sinum & Stra.

HOLSATIA videatur pag. 46 praeced. in fin.
BREMEN hodie ducatus cum urbe cognomine, item Stade & Vorde s. Bremerford. Archiepiscopatus Bremensis caput est Brema urbs; eodem Stade oppidum & Bremerforde arx.

LIBRARY

SAXONIA.

ETSI hæc tabula Saxoniæ titulum præ ſe ferat, totam tamen Saxoniam non continet; nam vera & antiqua Saxonia olim comprehenſa fuit inter Albim & Rhenum, fluuios, ſecundùm eius longitudinem; latitudo verò, à mari Germanico, & Eydora amne, vſque ad Haſſiam & Turingiæ confinia pertingebat. Huius vmbilicus & centrum ferè erat Brunſwicum. At hodie non ita naturalibus limitibus, vti ſunt flumina aut montes; ſed ſecundùm Principum dominia aut imperia terminatur. Itaque hodie Saxonia duplex eſt, diuiditurq; in Superiorem, & Inferiorem. Superior eſt, quæ hac tabula exhibetur: hæc titulo Ducatus ornatur: eiuſque Dux vnus eſt ex illis Principibus qui Imperatorum electionibus præſunt. Huius præcipua oppida ſunt; Witteberga & Torga. De Saxonia, eiuſque antiquitatibus, exſtat integrum volumen Alberti Crantzij. Hamelmannus quoque libellum edidit. De Saxonum & Weſtphalorum hiſtoriis. Item Witichindus & Munſterus etiam legendi ſunt ab his qui eorum ſitum & res geſtas ſcire deſiderant.

Voithlandia regiuncula his Marchionibus obedit. Hanc Æneas Siluius Aduocatorum terram vocat, & Prætorianam, ex eius etymologia vocabulũ fingens, cùm *Voyt* Germanicè Aduocatum ſeu Prætorem ſignificet. Nomen ab eo ſortita, quòd quatuor olim Romani Imperij Prætoribus ſuberat.

THURINGIA: Landgraf. inter Salam & Visurgim: Caput est Erfurd. Vinaria s. Weimar, Gotha, cum arce quondam Grimmenstein, Jena, Isenach; Huc spectat Ducatus & urbs Coburg. Item Comitatus Schwartzburgensis in quo Arnstadt est caput.
MEISSEN: Marchionatus in quo Leipsic, Naumburg, Dresden, Freiberg. Annenberg. Marienberg. Weissenfels. Zwicka. Zeitz. Chemnitz. Torga. Jochimsthal feudum Bohemiae. Ibi & Principatus & arx Schneeberg. Comitatus Henneberg. Arx Altenburg. Huc spectat Voitlandia cujus caput Hoff.
LUSATIA: in qua Bautzen, Gorlitz, Sittau, Luben, Guben. Item die VI Städt & Kamitz.

BRUNSVVICENSIS ducatus: ubi Brunsvic, Halberstad, Hildesheim, Hannover, Goslar, Helmstet, Wolffenbüttel.
LUNEBURG Ducatus & urbs: hic olim Cauchi; Item Cell, juxta est Comit. Dannenberg & ducatus Lavenburg. Ducum se[des] est Cella Celle.

vid. p. 51.

In finibus ... Culmbach cum arce Plassenburg, Barreith; item Gera, Baronia ... Plavensium, qui Reussii dicuntur, oppidum.

SAXONIA ad utramq Albis partem: Urbs & Ducatus ibi Magdeburg, Torgau, Wittenberg, Zerbst, Hall. Ibi & Ducatus & arx ANHALD, cui subsunt Comit: Ascanien & Barby nec non Mansfeld, quatuor alias includens Comitatus: Item Baronatus Bernburg & Dessow; Ibi Hermunduri quondam.

BOSTON PUBLIC LIBRARY

Brandebvrgensis marchionatvs.

Hic quondam fuere Deuringi l. Thoringi, item Longobardi & Semnones.

MARCHIONATVS titulum huic regioni contulit Imperator Hericus eius nominis primus, cuius incolæ cùm adhuc à Chriſtiana religione alieni eſſent, ſermone vtebantur Vandalico ſeu Slauonico: verùm poſteaquam armis ſubacti fidem Chriſtianam amplexi ſunt, vnà cum ea Saxonicam linguã receperunt. Tota Prouincia in duas Marcas diſpertita eſt, Antiquam & Nouã; quarum hanc Odera; illam verò Albis mediam præterlabitur. Irrigatur præterea & alijs duobus fluminibus, qui vulgari lingua Spre & Hauella nuncupãtur. In ripa Spre exſtructum eſt Berlinum, vbi Principum Brandeburgenſium curia eſt. Hauella Brandeburgum præterfluens illud in duas partes diuidit. Ab hac vrbe tota regio nomen accepit. hic ſedes eſt epiſcopalis, & ſupremus Marchionum ſenatus. Brandeburgi vocem nonnulli à Brandone quodam Franconiæ Principe deductam volunt, qui tractum hunc armis olim in poteſtatem ſuam redegerit. quorum opinionem vtrumque probabilem reddit Francofurti vrbis nomen, à Francorum traiectu deriuatum. Hæc ad Oderam ſita eſt, academiamque habet tota Germania celeberrimam, anno à natali Chriſti 1506. à Ioachimo Marchione inſtitutam. quin & anniuerſarijs nundinis frequentatur. Havelburgum ad Hauellam amnem poſitum ad epiſcopi ſpectat iuriſdictionem.

Marchia Brandenburgensis dividitur in:
- Veterem; ubi Brandenburg. Stendel. Tangermund. Soltwedel. Garleben.
- Mediam; ubi Brandenb. Spandow. Berlin. Franckfurt. Frienwald.
- Novam; ubi Cüstrin, Drosen.
- Ukeram; ubi Prentzlow. Fürstenberg. Havelb. Perleberg. Wittstock.

Caput Francofurtz ad Oderam

Principum sedes Berlinum est: Cüstrinum & Spandau munimenta sunt.

Mekelnburg: Ubi Lübeck, Wiſmar, Roſtock, Güſtrovv, Schvverin, Sternberg.

BOSTON PUBLIC LIBRARY

H

POMERANIA.

POMERANIA ad mare Balticum ſita, à primis cultoribus, patria lingua, hoc eſt, VVãdalica, Pamorzi appellata eſt. Ab indigenis inhabitata, & proprijs Dominis gubernata, alienis autem numquam ſubiecta fuit. Hæc eſt vbique fertilis, aquis irrigua, ſtagnis abũdans, nauibus peruia, diues agris, paſcuis, pomis, lignis, riuis, montibus, venatione, pecore, piſcibus, frumento, butyro, melle, cera, & alijs his ſimilibus rebus. Eſt quoque optimè culta ciuitatibus, oppidis, arcibus, & vicis; nec vllus eſt locus in ea vacuus, aut incultus, niſi quem aut lacus aut montes occupant. Huius ripa vallo ſolidiſſimo à natura adeò eſt munita, vt nullam maris inundationem timeat. In hoc littore inſigniores eius vrbes ſitæ ſunt, præter paucas in mediterraneis ſitas; vt ſunt, Stetinum, Nevvgardia, Stargardia, &c. Stetinum olim vicus à piſcatoribus dumtaxat inhabitatus, poſt ſuſceptum verò Chriſtianiſmum, & deſtructam Vinetã, tranſlato illuc Emporio, adeò effloreſcere cœpit, vt hodie Metropolis totius regionis ſit. Habet ſitum amœniſſimum, in ripa Oderæ fluminis, à qua ſenſim in aduerſum cliuum aſſurgit. Vallis ac mœnibus munitiſs. fulcitur. Grips VValdum oppidum in Ducatu VVolgaſtenſi, quem alij Bardenſem dixêre; hoc ciuilibus malis diu laborans nonnihil extenuatum eſt; Anno verò 1456. inſtituto ibidem Gymnaſio, paululum reſpirare cœpit. Iulinum oppidum olim nulli clariſſimarum vrbium, ſiue opes, ſiue domus magnificè exſtructas reſpicias, ſecundum. Nobile erat VVandalorum Emporium. Tanta mercatorum frequentia, quæ ex Ruſſia, Dania, Saxonia, Sorabis, totaque VVandalia huc confluebat, quondam frequens, vt tota Europa vix ſimile, excepta Conſtantinopoli, reperiri poſſe videretur. At varijs bellorum cladibus à Danorum regibus affecta, tãdem ad nihilum fere redacta eſt. Ea rerum viciſſitudo. Hodie VVollinum vocant. Stralſund, in littore maris. Olim proprium habuit Principem, Ducem nempe Bardenſem. Vrbs eſt incolis & mercatoribus frequens. VVineta, fuit hæc quoque olim vrbs, fortè hodie Archon, aut Iulinum eſt.

POMERANIA; Cujus urbes: Stetin, Stralsund, Usedom, Wolgast, Barth, Anclam ubi quondam Lemovii. Grypsvvald ubi Rugii. Stargard. Colberg. Stolpe. Camin, Coslin, Corlin ubi Carini cum insulis Rügen, Usedom & Wollin. Huc spectat & Cassubia ubi Stolpe & Lauenburg & Pomerellia. Ibi et Vindili & Vinili s. Vandali vel Vandalii, quorum nationes fuere Gothones, qui & Guttones & Gythones & Gotthi dicuntur, ibi & Burgundiones.

STON
BLIC
BRARY

SILESIA.

DE Sileſiorum appellatione non eſſe tantoperè inquirendum, nec ab Elyſiis vſque eam deducendam, facilè exiſtimare poſſunt ij qui regionem iſtam, quam nunc tenent, Quados incoluiſſe ex veterũ ſcriptis perſpectum habent. Idem autem Saxonibus & antiquis Germanis Quad, quod Polonica, ſeu Sclauonica lingua Sileſium dicimus, ſignificat. Fuit enim gens quæ ex varijs locis in iſta confluxit, belli magis quàm pacis ſtudioſa, plura deſtruens quàm exædificans, & Dominorum impatiens. Primus verò rex, quem Dominum habuit, Boleſlaus Polonus fuit. Is natus eſt Anno à Chriſto nato 967. matre Bohema, Ducis VVenceſlai ex fratre Nepte. Huic filius Mieſlaus fuit, qui Rixam Comitis Erenfridi Palatini filiam, Imperatoris Othonis III. ex ſorore Melchitide neptem, Anno milleſimo & primo in vxorem duxit; ac primus coronam Regiam ab Othone III. accepit. Eo verò demortuo, cùm Poloni per ſeditionem Imperatoris neptem atque filium Caſimirum è Regno eieciſſent, Conradus Imperator Bohemo Sileſiam cum conditione tributi numerandi adiudicauit. Is fuit Vuratiſlaus, qui haud dubiè Vuratiſlauiæ, vrbi, quæ vulgò *Breſlavv* appellatur, nomen dedit. Ceterùm Vuratiſlauia, quæ Metropolis Sileſiæ eſt, cùm anno milleſimo trecenteſimo quadrageſimo primo tota conflagraſſet, & in cinerem verſa fuiſſet, ex lapide in eam formam ædificari cœpta eſt, vt hoc tempore perpaucis vrbibus Germaniæ, ordine, elegantia ædificiorum, amplitudine platearum, cedat. De alijs verò ornamentis verioribus Reipub. nihil attinet dicere, cùm vniuerſæ Germaniæ perſpectum ſit, vix in vlla regione tot ſcholas optimarum diſciplinarum doctoribus inſtructas reperiri, & cultura ingeniorum excellere. Nobilitas quidem etſi agrorum culturæ & Oeconomiæ dedita eſt, ad bellicas tamen artes ita inſtructa, vt illorum fortitudine reliquias Pannoniæ defenſas æqui rerum æſtimatores nunquam ſint inficiaturi. Frumenti regio ferax eſt, ac rarus in ea locus qui non excolatur. Piſcinis abundat. Odera flùuius inſignis ad Ortum & Septentrionem eam alluit, cùm Sudetes ad Meridiem à Bohemia diſcernant.

SILESIA, Schleſien; Ducatus eſt, qui ſub ſe continet XVI. Breſlavv, Glogavv, Sagan, Schvveinitz, Lignitz, Briege, Neiſſe, Croſſen, Teſchen, Oppelen, Ratibor. Münſterberg, Troppe. Jaur, Olſſe, Jägerndorff

BOSTON PUBLIC LIBRARY

AVSTRIA.

GLEBA huius tractus vber & fertilis omni genere frugum,& quæ minimo impendio colitur. Vili etiam & ſtrigoſo equo agricola in eo tractu qui Campus Tranſdanubianus ſiue Marchianus dicitur, vbi olim Chetuari & Parmecampi fuerunt, terram arat. Marga, citra quam agri in Bauaria infœcũdi & macri ſunt, quid ſit, Auſtriacis incognitum eſt. Crocum ita generoſum gignit, cum quo nullum aliud de bonitate certare poteſt. Vinum naturæ amicum.

Vrbes & antiquæ, & nobiles multæ; maximè tamen inſignes, Styra, Vadenhoffum, Melicum, Caſtellum, antiquitus Claudionum, Cremiſium, Cetro caſtellum, hodie Zeiſſelmaur, Santohipolitus, Neuburgum duplex, alterum à cœnobio, à frumento alterum dictum. Petronella nunc vicus, magnæ olim Vrbis, id quod rudera & ruinæ indicant, veſtigium; Noua Ciuitas, Pruk ad ripam Leythæ fluminis ſitum, Hamburga: Omnium tamen maximè inſignis Vienna, olim Flauiana, ſiue Iuliòbona dicta, ſtudio litterarum admodum nobilitata, & quo nullum aliud præſtantium Mathematicorum ferax fuit. Eam vineta coronant. Ædes ciuium magnificæ, vt vel Principes hoſpites accipere poſſent, & quæ feneſtris patentibus ventos accipiunt & tranſmittunt; nec vnquam aëre pigro & manente, eo quòd ſingulæ ſingulas areas habent, ingraueſcunt. Frequens alienarum nationum ad hanc cõuentus. Rerum, quæ tuendæ hominis vitæ neceſſariæ ſunt, magna copia.

AUSTRIA quoq ad X Circulos pertinet { Archiducatus dividitur in Super. & inferiorem : Inferior inter Danubium & Bohemiam ubi Krems / Superior habet Juliobonam Wien & Linz.

BOSTON PUBLIC LIBRARY

BOHEMIA.

VNIVERSAM Bohemiam Hercynia ſilua perpetuo ambitu cingit, clauditque circum vndique ad Amphitheatri faciẽ. Vnde æqua ei ferè longitudo atque latitudo, atq; vtraque paulò ampliùs ducentis millibus paſſuum extenditur. Inter oppida Boiemiæ inſigniora numerãtur, Marcomanniã verſus, quæ hodie Morauia appellatur, Mutha, Chrudima, Hradeciũ reginæ, Pardubiciũ, Lytomiſſium. Inde à limite Noricorum, quos Bauaros cognominãt, Glatouia, Domazlicium, Miſa, Tachouia eminent. Ab eo verò latere, quod ad Auſtriam ſpectat, locum primum obtinet Buduicium, Crumlouia, Trebonia, Hradecium Henrici: ſicut à Miſnia, Pons, Cadana, Chomutouia, Auſtia. Nam Quadis, nunc Sleſitis, Hiaromirium, Glaciũ, Curia, & quædam alia oppida proximãt. Introrſus porrò celebrantur, Cuthna, Colonia, Pelſina, Verona, Zatecium, Launa, Slana, Lytomericum, Taborium. Cæterùm omnibus anteſtat Praga, tanta magnitudine vrbs, vt vna tres ampliſſimas vrbes complectatur, Veterem, Nouã, & Tertiam, quã Paruam vocant, à duabus prioribus, flumine Vultauia diſiunctam. Aedificia in ſingulis, tam priuata quàm publica dignitatis plena, & magnificẽtiæ. Duas prætereà poſſidet arces, alteram Viſſegradum appellãt, quondã regũ ſedes, nunc bellorum ciuiliũ iniuria, vaſta, & penè deſolata. Cõtrà, illa altera arx, quæ minorem Pragram deſpectat, quemadmodũ dicitur, ita iure optimo haberi debet, Regia. Quippe, non arcis modò, ſed vrbis potius ſpeciẽ repræſentare videtur, tantum videlicet loci, mœnibus, ædificiiſque occupat. Palmam inter publica opera ferunt, templum & palatium, illud Caroli, cuius ſtatim mentionem fecimus, hoc Vladiſlai regis, nuper vita functi, opus. Boiemus contemptum libenter erga alios verbo factóque oſtentat ſuum, ipſámque adeò arrogantiam inceſſu, geſtu, pompa, prodit. Eſt & feroculus, cùm faſtidiosè tractatur, inſuper auſis perinde vt leo promptus, atque in his exequẽdis firmus & validus, interim tamen ambitioſus & glorioſus. Rurſúſque vti leo, cibi auidus, atque in eo condiendo, inſtruendoque immodicè effuſus, vicini prætereà Saxones eundẽ docuerunt, nocturno certare mero, putere diurno. Sed neque in ceteris quoque moribus Boiemi longè à Germanis diuortunt, propter eandem vicinitatem. Cereuiſia in hac regione optima, quam albam cognominant, coquitur.

BOHEMIA regnum; Böhmen primo à Germanis, deinde Bojis Gallica gente obſessa: illos Marcomanni depulere & hos Sclavoni. Dicuntur Zechi. Urbes in hoc regno: Prage, Pilsen, Königingrätz. Küttenberg. Elnbogen. Tabor. Budweis. Laix. Saz. Leimeritz. Thermae Carolinae [illegible] p. 48. praeced. in fine de Bohemia.

MORAVIA Mähren: urbes ibi Olmitz. Brin. Znaim. Iglavv & Kremsier.

BOSTON PUBLIC LIBRARY

SALISBVRGENSIS. DIOECESIS.

HANC vrbem his verbis deſcribit Munſterus: Germanos Iulius Cæſar aggreſſurus, in faucibus mõtium Arcem munitiſſimam exſtrui curauit, vt milites ad eam refugium,& ſatellites ex ea iuuamen haberent. Et inde caſtrũ Iuuauienſe appellatũ eſt. Fluuius quoq; cui adiacet, Iuuauius dictus, Arci nomen dediſſe à quibuſdam putatur, à quo & ciuitas inde condita Iuuauia dicta eſt. Habet hæc Vrbs paludes, planiciem, colles, & montes. Paludes præbent paſcua; montes aucupia,& venationes nonnullas. Cùm autem hæc ciuitas olim floruiſſet, temporibus Attilæ Regis Hunorum ſuſtinuit incurſiones, vaſtationes,& incendia. Poſteà circa Annum ſalutis D. XX. cùm Diuus Rupertus ex Regia ſtirpe Francorum ortus, Wormatienſem rexiſſet Epiſcopatũ, & poſt obitum Regis Childeberti à ſede Wormatienſi pulſus eſſet, Thedo Dux Baioariorum Ratiſponæ eum cum gaudio ſuſcepit, baptizatuſque eſt ab eo vnà cum Proceribus & populo. Et circumiens Rupertus Epiſcopus per Noricum vſque Pannoniam, prædicáſque Chriſtum, plurimos ad fidem eius conuertit. Veniẽs autem ad Iuuauium fluuium, vbi olim Iuuauia ciuitas fuerat, ſed tunc collapſa, virgultis operta, & deſolata; contemplansque locum Cathedrali ſedi idoneum, proprietate eius à Duce obtenta, exſtirpatis arboribus & vepribus, repertíſque ædificijs, Baſilicam in honorem D. Petri conſtruxit. Quin & Cœnobium Ordinis S. Benedicti, cum munificentia Ducis inſtituit, rexitque eccleſiam Epiſcopalem annis 44.

Salisburgensis Archiepiscopatus est pars Bavariæ ad Austrum; Sedes Archiep. est Saltzburg.

BOSTON PUBLIC LIBRARY

BAVARIA.

BAVARIA diuiditur in ſuperiorem & Inferiorem. Superior ſubdita eſt alpibus, Auſtroque. Hæc crebris impedita eſt paludibus, lacubus ingentibus, fluminibus rapidis, ſiluis aſpectu horridis: præter vrſos, apros, ceteraſque huiuſmodi feras, centenarios ceruorũ alit greges, quos abſque conſenſu Principis venari crimen eſt. Pecuarijs, pecoribuſque paſcendis magis idonea eſt. Pomiferarum arborum fœcunda, trimeſtris dumtaxat frumenti, non tamẽ omnis, maximè ferax, rarius habitatur. Vrbes huius ſunt, Monachium ad ripam Iſaræ, ſplendidiſſima præclariſſimáque vrbs, & Ducis ſedes. Hæc continuò leones nutrit. Inter omnes Germaniæ vrbes pulchritudine antecellere nonnullis perſuaſum eſt. Ingolſtadium, publico litterarũ gymnaſio ornata. Sunt præterea Friſinga epiſcopalis ciuitas, Waſſerburgum, Nuburgum, Roſenheimũm, Auensburgum, &c.

Inferior Bauaria fertilior eſt, crebrius frequentiuſque habitatur; & propter Danubium, Iſaram & Lauarum amnes, vitium ferax. Huius vrbes ſunt Reginoburgum, quæ Ratisbona alijs, Auguſta Tiberia olim, ad Danubium ſita; cuius ab altera fluminis parte ſuburbium ponte lapideo inſigni cum ea iungitur. Patauium, vulgò Paſſaw, ad oſtium Oeni fluminis in Danubium, Epiſcopatus titulo inſigne, Straubinga, Landshutum, Dingelfingum, Oſterhofum, aliæque plures.

Ad Circulum BAVARIÆ spectat Ratisbona, & Freistad ad Sueviæ.
Ad Bavariæ Electorat. superiorem s. Occidentalem spectat Monacum s. Infinisca München. Ingolstad, Friesinga. Ad inferiorem s. Orient. Ratisbona s. Regins et Regina castra Regensburg. Patavium s. Passau quod & Batava castra: Landshut, Strauhing. Hic quondam Harudes; Item Vindelici & Norici.

Naab apud Mariae locum juxta ratis bonam super Winzerum erga orientem in Danubium fluit.

Palatinatus Rheni die unter Pfaltz caput est Heÿdelberg, Manheim, ibi & Badensis Marchionatus, & Seder Durlac, [illegible] olim Sedusii & Marcomanni. Palatinatus superior, qui & der Nortgaw & Palatinatus Bavariae: In eo est Nurnberg, Neuburg, Sultzbach, Eger; vicinus Landgraviatus Leuchtenberg cum urbe Phreimbt; Item comitatus Cerbogen ad Bohemiam.

BOSTON PUBLIC LIBRARY

NORTGOIA vel BAVARIÆ PALATINAT.

IN hac regione inter Bambergam & Nurenbergam, ad Orientem, verſus oppidum Eger, ſitus eſt mons magnus dictus *Fichtelberg*, ex quo profluunt quatuor inſignes amnes, Mœnus, Nabus, Sala, & Eger. Complectitur autem mons iſte in circuitu ſuo, circiter ſex milliaria, & extrudit varias metalli ſpecies: gignit & optimum cæruleum colorem, quem vulgò Lazurum vocant. Inuenitur quoque in ſummitate montis ſtannum; & multæ foueæ, ex quibus olim metalla fuerunt eruta: in ſumma, tota illa Regio turget mineris, potiſſimùm ferri, vnde Nortgoienſes annuatim magnam vim pecuniæ colligunt. Eſt aliàs terra dura & aſpera, licet quibuſdam locis ſatis proferat frumenti, abundétque paſcuis pro pecorum ſaginatione. Includit quoque hæc Regio Nordtgauienſis vnum ex quatuor Lantgrauiatibus, qui olim ab Imperatoribus fuerunt inſtituti, nempe Luchtenbergenſem, accepitque denominationem iſtam ab arce Luchtenberg, etiamſi Principes dominij illius curiam ſuam teneant in oppido Pfreimbdt: & quandoque in Grunsfelden. Situm eius oppidi vides in tabella deſignatum. Comes qui hodie regioni præſidet, vocatur Georgius, ſi rectè memini, ſatus ex progenitoribus Alberto & Frederico. Non creuit iſte Lantgrauiatus in tantam potentiam vt ceteri tres, qui temporum ſucceſſu multum aucti ſunt ditione & potentia, maximè autem Haſſiæ Lantgrauiatus. Hactenus Sebaſtianus Munſterus. Vide etiam Pium II. de origine Palatinatus huius Regionis, lege Franciſcum Irenicum. Huius regionis vrbem primariam Nurenbergam elegantiſſimè deſcripſit Conradus Celtes poëta. Montem Piniferum, quem *Fichtelberg* vocãt, deſcripſit Gaſpar Bruſchius Egranus peculiari libello.

BOSTON PUBLIC LIBRARY

FRANCONIA.

FRANCONIA partim plana eſt, & partim montoſa; montes ipſi haud difficiles ſunt; ager non admodum pinguis; nam plerumque arenoſus eſt. Multis in locis conſiti colles vineis, gratum producunt vinum; maximè verò apud Herbipolim (vulgò *VVirtzburg*). Multæ ſiluæ, & multa venatio eſt. Terra in multos partita eſt Dominos, quamuis epiſcopum Herbipolenſem Ducem Franconiæ dicant. Maguntina Eccleſia & Bambergenſis plurima obtinent loca. Palatinus quoque Comes haud paruam occupat partem. Marchiones Orantes in ea ſunt. Multæ prætereà Ciuitates Imperiales apud Francones florent.

De Norimberga dubium eſt, Franconiæ an Boiariæ cedat; ipſum nomē indicat ad Boiarios Vrbem pertinere. Norimberga enim Noricum montem ſignificat; ob quam rem patet Noricorum Ciuitatem fuiſſe. Noricis autem Boiariæ ſucceſſere: & nunc ea portio terræ Boiariæ, quæ inter Danubium & Norimbergam iacet, Noricum appellatur. Ciuitas tamen in Parœçhia Bambergenſi eſt, quæ ad Francones pertinet. Ipſi Norimbergenſes nec Boiarios, nec Francones videri ſe volunt, ſed tertium quoddam ſeparatum genus. Vrbs ea nobilis, magnificis operibus publicis ac priuatis ornata eſt. Amne Pegnitio interlabitur, in agro ſterili & arenoſo condita, atque ob eam rem induſtrioſo populo: omnes enim aut opifices ſunt, aut negociatores: hinc multæ illis diuitię, & magnum in Germania nomen. Aptiſſima Imperatorum ſedes, libera Vrbs, & in medio fermè Germaniæ ſita.

Ad Circulum FRANCONIÆ spectant: Norimberga, Rotenburg ad Tuberim, Winsheim, Schweinfurt. Franconia s. Francia Orientalis (Frankenland); ibi Herbipolis Würtzburg, Francofurt ad Moen. Bamberg; ary & Marchiatus ... s. Onolsbach: Onolspachienses et Marchiones Brandeburgenses, gaudent titulo Burggraviorum Norimbergensis.

BOSTON PUBLIC LIBRARY

VVIRTEMBERGENSIS DVCATVS.

REGIO VVirtembergenſis in prima ferè Superioris Germaniæ parte, tractum Sueuiæ feliciter occupat, ad Nicri potiſſimùm ripam ſita; (Charitinorum quondam fuiſſe ſedē putant) cuius ditio latè patet. Ad Solis ortum Sueuos, Vindelicos, & Noricos attingit; ad Occaſum Comitis ad Rhenum Palatini Principis Electoris, & Marchionis à Baden limites. inde Nigræ ſiluæ iuga complectitur; ad Meridiem montes Arbonæ pariter ac Sueuicæ prominent Alpes: ita vocant incolæ montes eius regionis editiores. Verſus autem Septemtrionem Francos habet vicinos, & non ita procul Othonis ſiluam. VVirtembergenſis itaque ditio nec alibi commodè magis initium ſumit, quàm vbi Nicer ortum, qui ſublimiter montuoſis Arbonæ iugis leni fonticulo, in VVirtembergenſi Ducatu proximè ad pagum Schuuenningen oppido Vilingæ vicinum ſitienter ebullit, à fonte Danubij non amplius quingentos paſſus. Ab ipſo ſtatim ortu Rotuillenſem percurrit agrum, læua Herciniæ caput, dextra Sueuicas alpes linquens. VVirtembergenſem Ducatum flexuoſo meatu perlabitur (interiacentibus ita ſparſim nonnullis nobilium caſtris, & Imperatorum Romanorum oppidis) ab origine ſua plus minus itinere quinque dierum, crebris hinc inde fluuiolis accreſcens, ac iam nauigabilis, apud Heydelbergam in Rhenum feſtinè defertur.

Nomen habet hic Ducatus à VVirtemberga veteri ſpecula, quæ nunc in vmbilico eius dominij ſita, non ita procul à Sturgardia, montoſo tamen editiore loco, neque munimine neque ſtructura formidabilis hoſti. Sed pro maiorum conſuetudine, quibus ferrea quàm terrea magis placuêre mœnia, loci potiùs amœnitate ſpectabilis, antiquitate ſolùm commendatur; iucūdo fruitur in orbem proſpectu, ſuprà in fagiferi virgulta nemoris, infrà in fertiles vitium colles, &c.

Suevia, quæ pariter ad X. circulum pertinet: Ulm Augsburg, Kaufbeuern, Ulm, Memmingen, Kempten, Biberach, Leutkirch, Isnen, Wangen, Lindau, Ravensburg, Buchorn, Uberlingen, Costnitz, S. Gall, Schaffhausen, Heilbronn, Dinkelspiel, Donawerd, Rotweil.

Suevi olim circa tot. mare Balticum, quod hinc dictum mare Suevicum, fusi, imo circa Albim, Salim, Travam, ad Danubium; nunc eam tantum partem habent in qua Augusta Vindelicorum Augsburg. Ulm. Nördlingen, Memmingen, Fuessen, Landau, Rotweil, Campodunum Kempten.

VVIRTEMBVRGVM.

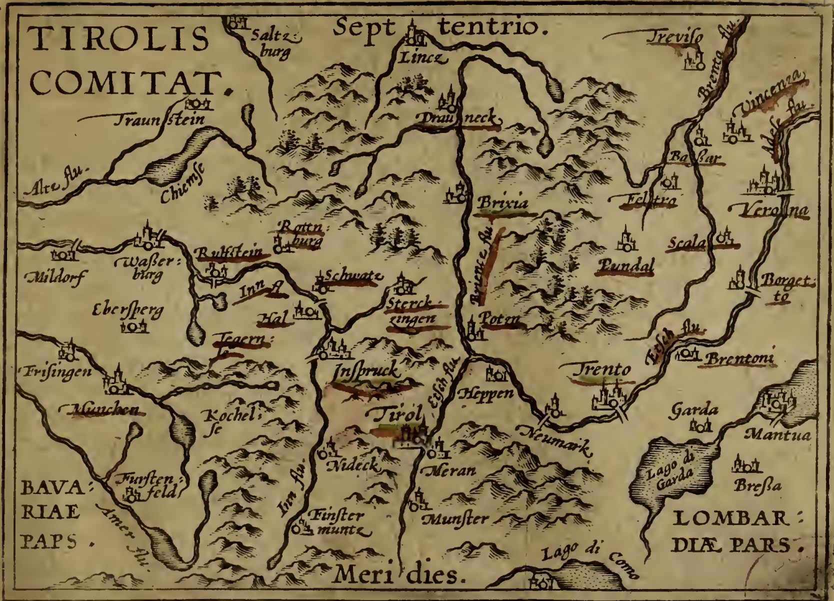
Virtenbergenſis ducatus pars Sueviæ. In eo arx Wirtenberg, Tubingen, Conſtat, Stutgart.

BOSTON PUBLIC LIBRARY

TIROLIS COMITATVS.

COMITATVS Tirolenſis adiunctus fuit domui Auſtriacæ An. M. CCC. LX. à Rodolfo Alberti filio Auſtriæ Duce. Hic Comitatus argentifodinis (imprimis apud oppidum *Schwatz*) adeò diues eſt, vt nō modò Ducatui valde opulento præferri, ſed etiam Regno comparari poſſe videatur. Nam (vti Cuſpinianus auctor eſt in ſua Auſtria) pendet ſuo Principi quotannis ordinariè tercentum millia aureorum nummûm. Inſuper eſt in ea æris metallum omniū præſtantiſſimum, cùm vix alibi adeò ductile reperiatur. Habet hæc Regio ſedem in ipſis ferè alpibus, inter Bauariã & Italiam. Præcipuæ in ea vrbes ſunt: Oenipons, vulgò *Inſpruck*, ſedes Principum eius ditionis. Vbi etiam Camera & Parlamentum eſt eius regionis, & regionum Auſtriacarum. Deinde Bolzanum emporium; & ipſa Arx Tirolis, vnde Regio nomen obtinuit. Item Tridentum, noſtro tempore Concilio œcumenico ibi habito clarum: hoc Ducibus Auſtriæ & ex parte ſuo Epiſcopo patet, eſtq; ſitum in cōfinibus Germaniæ & Italiæ, vnde bilingues ferè omnes incolæ ſunt. Halla: hîc ſal coquitur, quod inde in circumiacentes regiones auehitur. Brixia Epiſcopatus; & Brunecka oppidum cum arce, quod huius Epiſcopi eſt. *Schwatz*: hîc quotannis maxima argenti copia ex terra (vt diximus) eruitur. Verona, &c. Eſt mons nomine *Nansberg*, tribus miliaribus à Tridento diſtans; extendit ſe in longitudinem duodecim milliaribus, in latitudinem tribus; in eo ſunt CCCL. Parochiales eccleſiæ. XXXII. Caſtra. Præter ſal & aromata, in eo proueniunt omnia affatim, quibus vtitur humana natura.

Tirolis Comitatus ubi arx Terioli: Urbes ibi Aenipons Insbruck. Tridentum Italis Trento, Germ: Trient. Botzanum, Brixen Episc.

TIROLIS COMITAT.
Sept tentrio.
Saltz burg
Lincz
Treviſo
Brenta flu.
Vincenza
Adeſe flu.
Traunſtein
Drauneck
Baſſar
Alte flu.
Chiemſe
Brixia
Feltro
Verona
Rattn: burg
Scala
Kufſtein
Waſſer: burg
Mildorf
Pundal
Schwatz
Inn fl.
Borget: to
Eberſperg
Sterck: zingen
Hal
Potzn
Teegern:
Etſch flu.
Brentoni
Friſingen
Inſpruck
Trento
Heppen
Munchen
Kochel: ſe
Tirol
Garda
Neumark
Mantua
Nideck
Meran
Lago di Garda
Furſten: feld
Breſſa
BAVA: RIAE PARS.
Amer flu.
Inn flu.
Finſter muntz
Munſter
LOMBAR: DIÆ PARS.
Lago di Como
Meri dies.

HELVETIA.

EAM Regionem, aut magnam eius partem, quam Romani olim Heluetiam vocauerunt, hodie vulgò vocant Suiciam, & Confœderatorum terram. Incipit à ſummis alpibus, deſinénſque ab Ortu ad Rhenum, excurrit in Septentrionem vſque ad *VValdshut* & *Lauffenberg*; atque hinc reflectitur in Occidentem ſecundùm tractum Iuræ montis, vſque ad lacum Geneuenſem, quovſque rurſum pertingat ad Alpes, vbi Superiorem Galliæ olim tenuit locum. Celebrati fuerunt tunc Heluetij ſupra reliquos Galliæ populos, propter animi, egregiorumque in bellis facinorum virtutem. Anno ante Chriſtum natum circiter ſexageſimo, inierunt Heluetij fœdus cum Rauracis vicinis ſuis, atque alijs adiacentibus populis. Poſt hæc Heluetij relictis terris ſuis, quæ ſibi non ſufficientes erant, venêre ſedes petitum, incenſis mœnibus ſuis, ne ſpes vlla eſſet redeundi, melioréſque occuparent terras. Nec defuit illis animus, totam ſi potuiſſent, ſubigere Galliam. Profecti autem ſunt primùm verſus Geneuam, verſúſque Romanorum Prouinciam, quæ modò Sabaudia & Delphinatus appellatur. Iulio verò Cæſare Duce Romani exercitus præcludente viam multis foſſis, aggeribúſque, & alijs obſtaculis; coacti declinare per Sequanam, quæ hodie eſt Comitatus Burgundiæ: venientéſque ad Heduos, qui iam habitant Burgundiam, ibi poſt multas dimicationes tandem ventum eſt ad atrocem pugnam; durauítque cædes ipſa à ſeptima hora in noctem vſque. Cúmque vtrinque fortiter in acie ſtarent, Cæſar tandem victor factus, perdomuit Heluetios, atque gentem bellicoſiſſimam ſic in ſedes ſuas veluti greges in ſtabula paſtorum perduxit; veritus, ſi hoc non feciſſet, Germanos tranſito Rheno ſedes ab Heluetijs relictos occupaturos.

Helvetia hodie XIII. pagis s. civitatibus distinguitur; incolæ die Oerter, Galli Cantones vocant: Zürch (welche mit d. [illegible]) Bern, Lucern, Uri, Schvvitz, Undervvalden, Zug, Glaritz, Basel, Friburg, Solotorn, Schafhausen, Appenzelle. Ex his Appenzell, Glaritz & Schvvitz sunt vici. Undervvalden & Uri regiones; quarum capita duo vici; huius Altorff, illius Stanz. Reliqui octo Cantones et urbes, quarum potentissima Berna. Conventus totius Helvetiæ fit apud Helvetios, Reichsbaden. Fluvii nobiliores: Rhenus, Arola s. Aar, Rhodanus. His lacus annumerantur, qui hic frequentiores, ex iisque præcipui: Tigurinus, Lucernensis, & Neoburgensis. In finibus sunt lacus Lemanus, der [illegible] & Podamicus der Bodensee, q. Brigantinus qq. [illegible] appellatur. Ex montibus itidem in finibus Occidentem versus, Jura eminet, qui ab urbe Genevâ initium ducens, longe lateque protenditur. Versus meridiem Alpes penninas, & Rhætias conspicimus, quarum pars est Adula, nunc mons S. Gothardi, sic dictus, quod in vertice ædiculum est D. Gothardo sacram. Academia est Basileæ celeberrima; præterea Gymnasia, Academias æmulantia, Tiguri, Bernæ atque Lausannæ in Bernensium agro.

BOSTON PUBLIC LIBRARY

ITALIA.

ITALIA Prouinciarum orbis primaria, vti nomen pro temporum rerũq; viciſſitudine ſæpiùs mutauerit, nam & Oenotria, Auſonia, Heſperia, Saturnia,&c.dicta fuit; ſic etiam eius termini & fines variè ab auctoribus deſcribuntur: poſterioribus tamen ſæculis hi ſtatuti: Flumen Varus, inde linea per alpes Coctias, montem Adulam, alpes Rhæticas, adiunctáque iuga porrò ad amnem Arſiam, Hiſtriæ terminum: Hoc vnum latus, cetera maria alluunt. Ptolomæus eam in pæninſulæ formam deſcribit, quam maria tribus lateribus circumfundunt, vno vallant Alpes. Priſcis ſcriptoribus aſſimilatur querno folio; Recentiores eam integri cruris humani non inconuenienter à coxendice ad imum vſque pedem effigie pingunt. Habet Italia dorſum, & ceu in piſcibus eſſe videmus à capite in infimam partem, ſpinæ formam, Apenninum: qui mons ex alpibus, qua ab Infero mari recedunt, oriundus, cùm recto propemodum curſu Anconæ vrbi appropinquare, in mare Superum ferri, & ibi finiri videtur; tamen inde rurſus ab eo mari recedens, per mediam Italiam in Brutios, ac Siculum fretum fertur. Olim in hac regione M. C. LXVI. vrbes extitiſſe Ælianus auctor eſt. Guido presbyter Rauennas, ex Igino, qui ante ſexcentos annos de vrbibus Italiæ ſcripſit, ſeptingentas dumtaxat fuiſſe eius temporibus ſcripſit. Hanc Italiam Blondus in octodecim regiones diuidit; Leander nouemdecim.

Dividitur Italia in Galliam Italicam, & Italiam ipsam. Illa cum à Gallis occuparetur, velutiq à reliqua Italia avelleretur, Gallia Italica, Gallia citerior, Gallia Cisalpina Gallia Togata dici coepit, atq iterum per fl. Padum in Cispadanam & Transpadanam dispescitur.

Inter flumina Italiae Princeps est Padus s. Po, Graecis Eridanus dictus. Triginta amplius flumina, lacusque incensus, 7 ostiis, quae 7 maria, perhibebantur, in mare Hadriaticum defertur. Post Padum Athesis s. Etsch. Montibus Italia undique cingitur, iisdemque a Gallia, Vindelicia, Norico, ac Pannonia, submovetur. Inter hos est Apenninus mons, Alpibus ad vada Sabatia annexus. Praecipue nunc vero clarissimus est Vesuvius, ignium eruptione celebris. Academias inter fulgent Patavina, Bononiensis, Pisana, Senensis, Perusina. Minus celebres sunt Augustae Taurinorum, Ferrariae, Romae, Napoli, Salerni.

Lombardia, (a Cluverio Transpadana) in Ducatum Mediolanensem, Mantuanum, & Venetam ditionem dispescit. In Mediolanensi caput est Mediolanum Mayland; Secunda a Mediolano est Cremona. Sequuntur Ticinum (hodie Pavia) Comum. E Cispadana Lombardia Cluverij ad Ducatum Mediolanensem Alexandriam & Dertonam refert. Mantuani Ducatus caput est Mantua. Lombardiae Cispadanae Cluverius annumerat Ducatus: Parmensem, Mutinensem, Montisferratensem, Ferrariensisque ditionis loca. Parmensis caput est Parma; Secunda Placentia s. Piacenza. Mutinensis Ducatus caput est Mutina s. Modena; Adjacet Mutinae Ducatui Comitatus Mirandulae & Concordiae. In Montisferratensis caput est Cassalis.

I 5

FORVM IVLII.

SITVS Regionis eſt huiuſmodi: Incipit à planitie mari appoſita, moxque paulatim creſcens, primùm in colles, tandem in montes altiſſimos euehitur, qui propemodum vndique fines adeò claudunt, vt hæc vallata montium iugis planities tanquam muro, theatrum videatur; faucibus autem vnis pateat, per quas, vti porta, Sontij fluminis traiectu ab Taruiſio aditur. Ceteros itaque terminos Alpes vbique premunt. Sunt in hac nobiliſſima Regione campi lati & irrigui, maximéque fertiles; abundat enim vitibus generoſiſſimi ſucci; quarum vinum Plinius in vinorum cenſura primo loco celebrat, Pucinumque vocat, à loco. Fructus hîc omnigeni, pomáque nobiliſſimi ſaporis, ſiluæ tum ligno materiáque, tum venatu magnificæ, prata nitidiſſima, paſcuáque gregibus pecudum vtilia. Cælum temperatum. Agri cunctis rebus tam neceſſitati mortalium quàm delitijs & voluptati opportunis per ſe abundant. Indigenæ quoque nō ſolùm ad humanitatis artes, ſed etiā ad mercaturam aliaque luculēta viuendi inſtituta quàm aptiſſimi ſunt. Vrbes in ea maximè celebres ſunt, Aquilegia, vbi Patriarchatus. Felicitas vrbis præcipuè à negociorum frequentia procedebat, quoniam ex cunctis propemodum Orbis partibus ob ſummam loci opportunitatem, & aditum tam mari quàm terra commodiſſimum, merces conuehebantur. Deſiit autem id ſummum mercaturæ ſtudium, caput dein efferentibus Venetis; qui negotiandi rationem omnem ad ſe traxerunt; adeò vt ex florentiſſima frequentiſſimáque nunc propemodum ad ſolitudinem eſt perducta. Vtina, campeſtri loco ſita, munitiſſimam habet arcem, in colle hominum operis facto. Tergeſte in littore maris, colonia Romanorum. Goritia, quæ olim fortè Noreia, multa hîc ſuperſunt vetuſtatis monumenta. Ciuitas Auſtria, in faucibus montium natura loco munitiſſimo ſita eſt. S. Danielis oppidum in præcelſi difficilíque monte ſitum. Portus Gruatus, in dextra Liminis ripa. Dein Spilimbergum, Maranum, Mons-falconis, & cetera.

Forum Iulii, (Friuli) in quo urbs ejusd. nois, vulgo Civitas de Friuli. Caput Vedinum (s. Udene). Praeterea ibid Tergestum Tergeste Episcopatu clarens; Aquileja, cujus hodie tantum reliquiae supersunt; Noreja urbs Turiscorum quia postea Alpes transgressi, Norici appellati; Palma, Venetorum propugnaculum, & Palatinatus Goritiensis, cujus caput Göritia. Olim hic Carni.

BOSTON PUBLIC LIBRARY

HISTRIA.

INTER omnes qui hanc Regionem deſcripſerunt auctores, Ludouici Vergerij ex Hiſtria oriundi deſcriptionem ſuccinctè pro loci capacitate Lectori offerre decreui. Hic in Munſteri Coſmographia dicit hanc Pæninſulam, ab intimo ſinu vbi Tergeſtum ſitum eſt iuxta eius littora, vſque ad oppidum S. Viti, quod in Fanatico ad Flumen amnem eſt, pluſquam CC M. paſſus haberi. Tota regio, inquit, minimè plana eſt, ſed neque arduos montes habet, neque etiam infœcundos, verius colles dicendi ſunt; vitibus, oleis, aliiſque fructiferis arboribus conſiti; frumento, paſcuis & pecoribus abundant. Vnum tamen habet montem altiſſimum, in ea parte qua ad Fanaticum vergit ſinum, quem vulgò Montem maiorem appellant. Is nauigantibus primùm apparere ſolet; in cuius ſummitate fons exoritur vberrimus. In hoc monte aliquot rariſſimæ herbæ naſcuntur, quarum gratia Medici etiam hinc longè habitantes, ſæpius magno labore hunc conſcendunt. Fluuij Hiſtriæ ſunt tres; Formio ſcilicet, Nauportus & Arſia: primum accolæ Riſanum vocant; Nauportum, Quietum appellant. Poſtremus fluit in ſinum Fanaticum, & eſt modò Italiæ terminus. Vrbes ſunt; Mugla, Iuſtinopolis, Inſula, Piranum, Humagum, Emonia, Parentium, Oſara, Rubinum, Pola, S. Vitus, omnes maritimæ. Mediterraneæ verò Pinguentum, Montona, Portulæ, Griſignanum, Bullæ, Santo Laurentius, Duo Caſtra, Santo Vicentius, Vallis Adignanum, Pameranum, Albona, Flanona, Petina, Galignanum, Coſlacum, Piſinum. Celeberrima eſt Iuſtinopolis, quam vulgò Caput Iſtriæ vocant, Plinius AEgidam. Ea eſt in ſcopulo ſita, longè à continenti, cui longo ponte iungitur. Paret Venetis, cum multis alijs; nam pars oppidorum Iſtriæ, Auſtriacis obedit.

Histria, quæ inter duos sinus Tergestinum & Flanaticum sita. In Flanaticum Arsiar se effundit, qui terminus est Italiæ; caput est Justinopolis Capo d' Istria. Olim hic locus Histri.

BOSTON PUBLIC LIBRARY

Sebenicvm, et Zara.

Zara, olim Iaderam vocatam putamus; eiuſque territorium Liburniam antiquitus dictam ſcribit quidam. Sebenico, Sicum antiquorum eſt. Vtraque maritima in littore Hadriatici maris vrbs, ſub Venetorum imperio. Et loco quo in hac tabula videntur depicta antiquarum ædium collapſa fragmenta, Dominicus Niger Eſſeſiam vrbem olim fuiſſe, eamque nunc ſolo æquatam ſcribit; locumque hodie Beribir dici, vbi Epigrammata Græca, Latináque, & alia antiquitatis monumenta multa etiamnum viſuntur. auctor anonymus huius tabulæ, Bergane eum vocat. Lege de hoc tractu Illyridis eundem Nigrum, Geographiæ libro 6.

BOSTON PUBLIC LIBRARY

MEDIOLANENSIS DVCATVS.

MEDIOLANVM inter maximas Europæ totius cenſetur. Suburbia longa latáque admodum habet, quibus plurimùm augetur, pleriſque tam ingentibus, vt cum magnis Italiæ ciuitatibus certent. Vrbem, ipſáque ſuburbia, latæ aquarum foſſæ cingunt; per quas vndique nauigijs annonæ copia defertur tam magna, nihil vt non vili hîc pretio fiat. Summam mehercules admirationem habet, omnium rerum quæ ſunt ad vſum mortalium vtiles, huius vrbis inſignis abundantia copiaque. Tam multa hic, & tam diuerſa artificum genera, tantáq; frequentia, planè vt referri niſi difficillimè haud poſſet; vnde & vulgi natum verbum celebre, Qui Italiam reficere totam velit, eum deſtruere Mediolanum debere; nimirum, quò ex his ſedibus artificum examina per omnes Italiæ partes ſpargantur. Habet vrbs ædificia mirè ſplendida, magnificáque; nominatim Aedem perauguſtam ampliſſimamque, quam Domū vocant, immēſo ſumptu, ac tam admirabili arte factam, vt paucis omninò Orbis terrarū vniuerſi templis conferri poſſit, ſiue magnitudinem & artificium, ſiue pretia marmorū & opera ſpectes: etenim non ſolùm vndique foris intúſque cruſtis niuei marmoris intecta nitet, verū etiam mirabilibus ex marmore ſtatuis arte ſumma elaboratis eſt ornata. Prætereà ſunt nobilia Fana permulta, inter quæ Gratiarum ædes, ſodalitatis Prædicatorum, è regione munitiſſimi caſtelli Portæ Iouiæ ſita; ſumptuoſum in primis Hemiſphærium à Ludouico Sfortia factū habens; ſub quo cum vxore ipſe poni volebat, ſepulchro ibi ex marmore nobili conſtituto. Cœnobium huic Fano inſigne cohæret Prædicatorum, cum præclara bibliotheca; Priuatorū in vrbe domus ampliſſimæ permultæ conſpiciuntur. Eſt & Arx portæ Iouiæ, munitiſſimum, præcipuumque totius Europæ propugnaculum, quod vlla profectò vi capi numquam potuit. Sed alia multa præter hæc præclara ædificia Mediolanum habet, quæ breuitatis cauſa præterimus.

Occidens
Prouenza
Baſone
M. Del Agnel
Anoſta
Marligone
Friborgo
Berna
Niza
Villa fr aca
Breil
Monica
Vinti miglia
Scala Miliarum
10 20 30 40
Italicorum
Ducatus Mediolanenſis finitimarumqꝫ regionis
Descrip
Meridies
Pormoris
Noli
Monferato
Alexandria
Genua
Turino
Aſti
Inurea
Colobia
Arona
Caſtanos
Legnan
Como
Milano
Lago de Como
Lecco
Vald ſelbi
Monza
Pauia
Ticinus fl.
Piacensa
Lode
Crema
Bergamo
Brembana
Pitzigitton
Cremona
Parma
Marca
Lunesana
Spetia
Sarazana
Carara
Tuſcan
Oriens
Lucerna
Vnder Wald
Gotardo
Glarona
Sondrio
Valle
Septentrio
Bellinzana
Rhodanus fluuius
Formaſa

PEDEMONTANA REGIO.

TAVRINORVM regionem nunc Pedemontium vocamus, tanquam pedem montiũ, quoniam ad radices Alpium eſt, quæ Galliam, Sabaudiamque ab Italia diuidunt. Fines ponemus ab Oriente, Padum; à Meridie, Ligurum Alpes; ab Occidente, Galliæ Alpes; à Septentrione, Duriam ripariam. Agros habet amœnis fructiferiſque collibus plenos, qui frumentum, aliáſque fruges, & optima vina, cum nobiliſſimis fructibus producunt. Vrbibus, oppidis, pagíſque perhoneſtis nitent.

Metropolis eſt ciuitas Taurinum, ad oſtium in Pado Duriæ; quam Ptolemæus, Plinius, & Tacitus Auguſtam Taurinorum vocant. Priſcis temporibus hanc nobilem fuiſſe vrbem, vel hinc intelligere licet, quòd Colonia Romanorum erat. Iacet ad montium radices, forma quadrata, cum portis quatuor, nobilitate ciuium maximè clara, ſplendidis etiam ædificijs ornata, inter quæ ſummum templum. Gymnaſium habet omnium diſciplinarum, mirificéq; rebus omnibus ad vſum vitæ neceſſarijs & vtilibus abundat. Agro eſt perbono ac fertili, maximè verò verſus Orientem & Auſtrum, cum vallibus ferri copia fœcundis. Taurinum Longobardorum ſedem fuiſſe Paulus Diaconus perhibet. His, vſque ad captum bello Caroli Magni Deſiderium Regem, paruit: deinde autem in Italia Regum, Imperatorum, Montisferrati Marchionum, & Sabaudiæ Regulorum (quibus hodie etiamnum paret) fuit. Ad Padi fontem verſus Ripellum & Paiſana, ſunt marmorum nobilium lapicidinæ.

Paradinus in ſua Sabaudia ſcribit Principatum Pedemontanum continere in ſe præter vrbes inſignes & magnitudine celebres, quæ ſunt quinque numero, plus minus quinquaginta oppida munita, pulcherrimáque; tum municipia ducenta, muris, propugnaculis & turribus vallata. Habere etiam multos Comitatus, Marchionatus, Baronatus, alióſque multos Satrapas, omnes Duci Sabaudiæ obtemperantes.

Pedemontium s. Piemont; caput eius Augusta Taurinorum s. Turino. Reliqua oppida clara sunt Vercellæ, Eporedia, Iuurea. Augusta Prætoria s. Aosta, Salutium s. Saluzzo Marchiæ Saluciensis caput. Segusium s. Susa; Nicæa s. Nizza, & Nicæensium portus.

BOSTON PUBLIC LIBRARY

ROMANVM TERRITOR.

DE Vrbe Roma quondam Orbis Imperatrice, eiúſque territorio, quia hic locus amplam pro eius dignitate deſcriptionem non admittit; atque omninò de ea tacere, quàm pauca dicere, præſtare videretur, Auctores, qui eam ſcriptis ſuis celebrarunt, hîc enumerare, ſat viſum fuit. Quorum ex vetuſtioribus ſunt: Q. Fab. Pictor; Sex. Ruffus, & P. Victor. Ex recentiorib. Blondus eandem in ſua Italia; Fabius Caluus Rauennas; Barth. Marlianus, Georg. Fabricius; Lucius Faunus; Andreas Palladius; Pyrrhus Ligorius; & Lucius Maurus. Collegit & deſcripſit Iacobus Mazocchius eius antiqua epigrammata; & Vlyſſes Aldroandus eius ſtatuas. Hubertus Goltzius non minori artificio quàm diligentia maximíſque impenſis eius Faſtos æneis Tabulis libri forma expreſſit. Ædidimus nos nuper Tabulam Romani Imperij (quum maximè floruit) effigiem continentem.

Agri Romani urbs princeps est Roma; Accedunt Tibur, Tivoli, Præneste, Pilastrina, Tusculum, Frascati, Lanuvium, Lavinium, Laurentum, Alba, Ostia, & alia.

BOSTON PUBLIC LIBRARY

SENÆ TERRITOR.

SENA, ciuitas adeò antiqua, vt eius origo apud probatos auctores nullibi reperiatur. Nam quòd à nonnullis ſcribitur, eam fuiſſe conditam à Gallis Senonibus, qui Brenno duce anno ab V. C. 363. ſpacio ſeptem menſium (vt Polybius & Plutarchus ſcribunt) eadem Vrbe potiti fuerunt, nullo certo, aut ſaltem probato auctore conſtat. Etenim Io. Saresberienſis, primus huius opinionis auctor, (qui ex eo quòd operi ſuo Policatrici nomen indidit, propterea Policrates, ſeu Policarpus à pleriſque appellatur) lib. 6. cap. 17. nullum huiuſce ſuæ opinionis teſtem adducit. Ipſe autem lib. 8. cap. 23. ſe Hadriani Quarti Pontificis maximi familiarem fuiſſe teſtatur. Apud omnes autem conſtat, Hadrianum hunc ab anno, 1154. vſque ad annum. 1159. in ſolio B. Petri ſediſſe, & proinde huius Iohannis teſtimoniũ de origine Senæ longè ante ipſum conditæ, recipiendum non eſſe.

De hac ciuitate meminit Cornelius Tacitus lib. 20. Annalium, Coloniam Senenſem eam appellans. Quæ Verba de alia Sena, quæ etiam hodie in Picœno extat, & Senegallia vulgo appellatur, nequaquam intelligi poſſunt, vt aliqui falſo opinantur. Siquidem tempore Taciti, & Plinij, ea ciuitas Picœni, non iam amplius Sena, ſed Senogallia, ſeu Senagallica, vel Senegallia appellabatur. Quod ex verbis Plinij & Claudij Ptolemæi liquido conſtat. Plinius enim Coloniam Senenſem inter mediterraneas Etruriæ colonias diſertè enumerat, idemque paulò pòſt etiam Senegalliam in ſexta regione Italiæ collocat. Ptolæmeus verò, non ſolùm in Latinis, ac typis excuſis, ſed etiam in Græcis, ijſdémque antiquiſſimis, & manu ſcriptis codicibus, Senam inter mediterraneas Etruriæ ciuitates, Senam verò Gallicam (ſic enim eam appellat) inter alias Senonum ciuitates, prope Anconam & Fanum fortunæ, recenſet.

BOSTON PUBLIC LIBRARY

PERVSINVS AGER.

EST in huius territorio quondam Romanorum clade nobilis Traſumenus lacus, quem Pleſtinum cur nominet in ſuis Annibalicis Appianus, ignoro. Complectitur hic, vt habet dictus Campanus, in ſuo ambitu circiter triginta millia paſſuum. Lucidus eſt & perſpicuus, nec recipit alienas aquas, nec refundit ſuas. Inſignis huius aquæ ſuauitas: adeò vt viuo manare fonte videatur. Tribus inſulis adornatur, quarum duæ ſibi fere contiguæ, ad ſeptentrionem vergentes: vna Maior, altera Minor vocatur. Hæc inculta & deſerta, tantũ templum fert in acumine. Illa, quæ ad Cortonenſem ſpectat agrum, ducentis propè familijs habitatur. Tertia, quæ verſus Meridiem conſiſtit, & maior ceteris, frequens hominibus eſt. Harum incolæ ſolis fere piſcationibus incumbunt. Frumentum vix ſerunt. Vineta autem plantare non negligunt. Lignatum pabulatumque in finitimos campos ſiluáſque egrediuntur. Littoris oram nulla interfuſa ſtagna aut paludes impediunt: hæc oliuetis abundat, quæ in collibus, qui circùm lacum exornant, mira fertilitate conſpicua. In planicie verò inter lacum & colles, canabis & lini tanta copia, vt ne in reliqua quidem Etruria maior. Paucis in terris meliora vina: poma quoque ſuauiſſima. Piſcium genera in lacu non ſunt multa, copia tamen inaudita, qua ceteros Italiæ lacus antecellit: cuius piſcationes toto fiunt anno, (etiam ipſo Brumæ tempore, quod nullus alius admittit in Italia lacus.) Hi piſces aduehuntur hyeme ad Etruſcos, Vmbros, Picentes: Romam quoque, plurima quotidie iumenta comportant. Lucium hic piſcari vario colore, & quaſi viridibus aſperſum maculis, ait idem Campanus, de quo mira refert; eum nempe coire cum ſerpentibus, indéque illum hunc varium ſortiri colorem. Item remanſiſſe aliquando lucium in ſicco, quem cùm vulpes capere contenderet, alterum pedem eius dentibus eſſe depræhenſum, atque ambos inuentos eſſe mortuos.

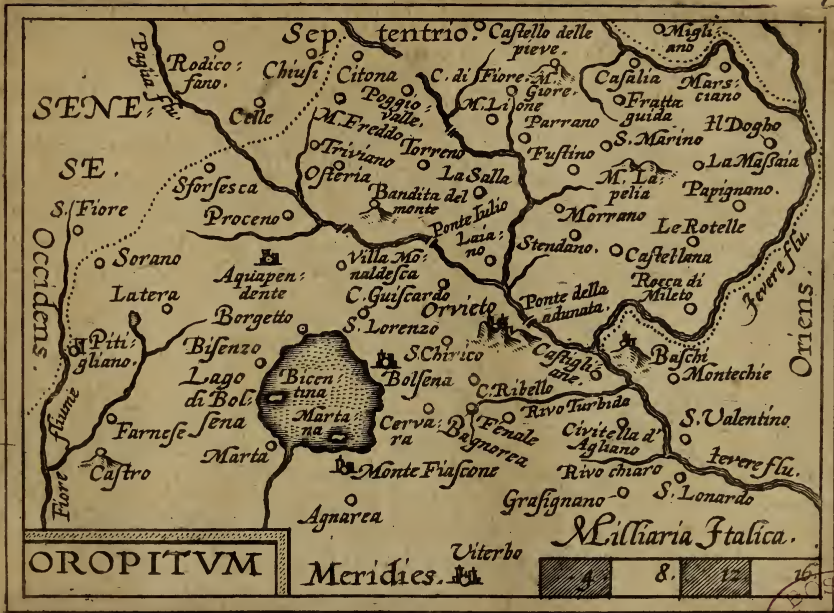

BOSTON PUBLIC LIBRARY

ORVIETVM.

VRBS huius rgionis primaria Oruietum eſt. Sita eſt in excelſi præcipitique montis ſpatioſa in vertice planitie, ſine muris: quorum vice rupibus vndique præruptis altíſque cingitur: natura hoc modò creatis, vt ex ſumma crepidine deſpectum in ima perquam horribilem habeant. Cælo eſt iucundiſſimo, præterquã autumnali tempore, quum in amne finitimo Palia cannabis ſolet macerari: tum enim aer eo foetore corruptus colonis permoleſtus eſt. Templum hic ſumtuoſiſſimum, cuius frontem pernobiles ex marmore ſtatuæ ſummorum artificum operis elaboratas decorant. Inter cetera eſt hiſtoria coſtæ Adamo extractæ ex qua ſummus Conditor Euam figurauit. Hæc tanto artificio facta ſunt vt haud putem humano ingenio vinci poſſe. Templi feneſtrę alabaſtreticæ ſunt, non aliter ac vitrum pellucidæ. Seruatur hic magnis honoribus linteum quod Bolſenæ magno miraculo ſanguine intinctum ex hoſtia ſacra ſtillante effluxit. Id quotannis die qui corpori Chriſti feſtus agitur per vrbem ingenti cum religione deferunt, memoriæ tanti miraculi cauſſa. Sunt hic etiam ædes ſplendidiſſimæ ab Vrbano V. Pont. Max. factæ. Vrbs frequens olim admodum fuit. ceterum auorum noſtrorum memoria partibus Muffatorum & Marcolinorum pernitioſiſſimis deſolata propemodum per plurimas illorum inter ſe cædes, expulſionéſque, quamquam exſtinctis deinde factionibus paulatim inter res pacatas ſatis ſe tum populo, tum opibus refecerit.

ORVIETVM.

BOSTON PUBLIC LIBRARY

Marca Anconæ.

Olim hæc Regio Picenum vocata fuit, hodie Marcam Anconitanam ab eius vrbe primaria appellant. Quondam quoque Marca Firmiana ab eius oppido dicta fuit, vt Blōdus prodit. Ab Iſauro flumine vſque Druentum amnem, inter Hadriacum mare, & Appenninum montem exporrigitur. Picenos, Vmbros, & Senones hunc tractum quondam incoluiſſe litterarum monumentis conſtat. Habet hæc Regio agrum fertilem, omnis generis frugum copiam producentem, ſed lignarijs quàm frumentarijs fructibus longè eſt præſtantior. Silius eius laudem præcipuam in oleis prædicat.

Vrbs eius primaria (vt diximus) Ancona eſt, à ſitu nomen habēs; quòd in Cimmerio promontorio, tanquam cubitum in Hadriaticum mare promineat. Vnde huius vrbis antiqua (quæ ex terra interdum eruuntur) numiſmata, cubito calamum manu tenente, inſignita conſpiciuntur. Habet hæc vrbs portum antiquitate venerandum, à Traiano Imperatore exædificatum, quod ex eius marmorea inſcriptione ibidem oſtenditur. Eſt & AElia Ricina, quod & Ricinetum, hodie id oppidum Recanati vocant, in monte ſitum eſt, cuius nundinas (quibus certis anni temporibus gaudet) ex omnibus penè Orbis partibus frequentatas vidimus. Non longè abhinc eſt diuæ Mariæ Lauretanæ phanum, validiſſimo muro cum vico illi adhærente cinctum. Cuius delubri magnificentia ac loci religio tanta eſt, vt in ipſo ſtatim introitu nemo non in admirationem rapiatur. Phanum hoc omni bellico inſtrumento, tum ad defendendum, tum ad feriendum, ne à piratis diripatur, egregiè munitum eſt. Vicus ferè cauponibus, ſtabularijs, calcearijs, alijſque id generis hominibus conſtat; à quibus hic toto anno ex omnibus propemodum regionibus votorū cauſa maximo numero confluentibus neceſſaria ſubminiſtrantur. Eſt & oppidum cum arce Fabrianum. huius incolæ ferè ex charta nobili, quæ inde Fabriana nuncupatur, victum parant. Sunt præterea alia præclara in hac regione oppida, quorum deſcriptionem apud Leandrum luculentam habemus.

In Marchia Anconitana, portu celebri notiſſima eſt Ancona. Clarent et Lauretum ſ. Loreto, Urbinum, Sena Gallica ſ. Sinigaglia. In Ducatu Spoletano, Aſiſium, Franciſci, familiæ ordinis Minorum Conditoris patria.

STON
BLIC
LIBRARY

LACVS COMENSIS, olim LARIVS.

LARIVS LACVS (quem hodie *Lago di Como* ab oppido ſibi adiacente, vocant) à Laro aue, Græcè ſic dicta, quæ Latinis fulica dicitur, quibus abundat, nomen accepit. à Septentrione in Auſtrum ad 60. millia paſſuum producitur; vndique coronatur montibus, quorum cacumina, caſtanearum arborum nemora habent; latera, vineæ oleæque, radices verò, ſiluæ; in quibus ferarum venationes frequentes. in margine autem Lacus, Caſtella conſidunt; inter quæ in Meridionali ripa, Comum eſt, clarum oppidum, à Gallis Orobijs, aut vt quidam vult, à Cenomanis conditum, Romana Colonia poſtea à Diuo Iulio ibi deducta, in quibus quingenti illuſtres fuêre Græci, vt auctor eſt Strabo; ex quo Nouum Comum appellatum eſt; in amœniſſimo loco poſitum, adeò vt ad ſolas delicias excogitatum videatur: nam à frõte pulcherrimum Lacum, à tergo campeſtria culta, & omni genere fructuum feraciſſima habet; accedit etiam aër ſaluberrimus iucundiſſimúſque. Hoc oppidum duos Plinios æternitate viros dignos nobis protulit, in quorum memoriam elogia in fronte Ædis Diuæ Mariæ Virginis à gratis ciuibus pietatis ergô marmoribus inciſa, Anno 1558. ex Italia redeuntes legimus.

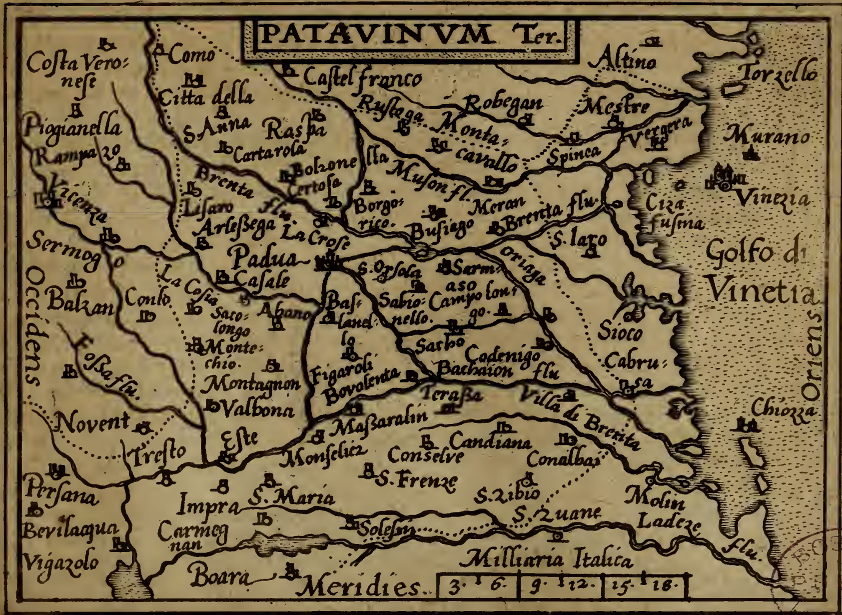

BOSTON PUBLIC LIBRARY

PATAVINVM TERRITOR.

AGER Patauinus (quæ Marchiæ Treuiſanæ portio) olim latius, nunc his terminis continetur: A Meridie Atheſis fluuius procurrit; à Septentrione Muſo paruus amnis dilabitur; ab Oriente æſtuaria Venetiarum; ab Occidente autem Colles Euganei, & ager Vicentinus. Vnde hoc carmen perueteri vrbis Patauinæ ſigillo inſculptum legitur: *Muſo, mons, Atheſis, mare, certos dant mihi fines.*

Patet omnis hic circuitus centum & octoginta paſſuum millia: in quo ſpacio ſunt tercentum & quadraginta ſeptem villæ ſeu pagi. Patauio municipali iure hoc tempore ſubiacent ſeptem inſignia oppida, quæ ſunt: Montinianum, Caſtrum Baldum, Atheſte, Mons Silicis, Sacci oppidum, Campus S. Petri, & Cittadella. Item ſex vici, Miranum, Oriacum, Titulum, & Liuianum, Arquadum, Franciſci Petrarchæ ſepulchro celeberrimum, Conſyluium, & Anguillaria. Sunt præterea in hoc territorio Euganei colles Poëtis decantati; & iuxta hos Aponus vicus & fons, cuius Claudianus & Martialis meminêre; Item Caſſiodorus in epiſtolis, vbi Theodoricus Rex eos reſtaurandos curat. Huius agri Patauini tanta eſt fertilitas, vt ex abundanti frugum copia vicinis quoque ciuitatibus, abſque vlla ſuorum ciuium inopia, quæ ad vſum vitæ neceſſaria ſunt, largè multa ſuppeditat. Generoſitas vini magna eſt. Venationes, aucupia, & piſcationes frequentes. Adeò fluminibus irrigatur, vt (maximo incolarum commodo & vtilitate) nullus agreſtis vicus vltra quinque paſſuum millia diſtat à flumine. Hanc omnium rerum mirabilem copiam atque abundãtiam vulgò triuiali prouerbio demõſtrant, dicentes: *Bononia la graſſa, Padua la Paſſa.* ac ſi Latinè dicas, Patauium fertilitate Bononiam (quæ fertiliſſima eſt) ſuperare.

BOSTON PUBLIC LIBRARY

BRIXIÆ TERRITOR.

QVIA nemo recentiorum (ne dicam quoque veterum) hanc vrbem doctiori aut lucu-lentiori ſtylo deſcripſerit, quam Pighius in Hercule ſuo Prodicio: de eadem hunc eundē audi: Brixia, quæ ad radices montis eſt poſita, antiquitate amplitudinéque ædificiorum cum multis vrbibus Italiæ certare poteſt. De hac autem epigramma non inelegans talè prodidit Iulius Cæſar Scaliger, noſtri ſæculi poëta præclarus: Quæ pingues ſcatebras ſpecula deſpectat ab alta Poſtulat Imperij Brixia magna vices. Cælum hilarum, frons læta vrbi, gens neſcia fraudis. Atque modum ignorat diuitis vber agri. Si regeret patrias animis concordibus oras, Tunc poterat dominis ipſa iubere ſuis. Propter diſſenſiones etenim vrbs olim Gallorum & Inſubrum vicinorum iugo oppreſſa, varias paſſa eſt calamitates: nunc tandem ſub Venetorū Imperio quieta floret opibus, ac mercatura frequenti, rebus omnibus affluens, ſolertis ingenij populo ac nobilitate magna frequens. Agro item olei, vini, frumentorum, fructuumque omnis generis excellentiſſimorum fertiliſſimo locuples: habétque metallorum venas fœcūdas, in primis ferri & æris: vnde maximus ciuitati redit quæſtus. T. Liuius aliique magni auctores tradunt, Brixiam regum Romanorum tempore à Gallis Cenomanis eſſe conditam, quam poſtea Romani, Tranſpadana Gallia in poteſtatem redacta, ſuæ ditionis item fecerunt. Conſtat ex Liuio, fidem populo Romano conſtantiſſimè quondam præſtitiſſe, atque præcipuè difficillimis Annibalici belli temporibus. Coloniam Romanorum factam eſſe volunt bello ſociali confecto, cùm veronam & alias trans Padum vrbes Cn. Pompeius Strabo Pōpei Magni pater colonias deduceret. Nec diu poſtea C. Cæſaris auſpicio ſimul cum alijs Tranſpadanis ius Romanæ ciuitatis accepit, atque ſub Impp. Romanis deinde, quamdiu Imperiū in Italia ſtetit, admodum floruiſſe conſtat. Teſtimonio ſunt antiquitatis monumenta varia, quæ adhuc in eadem vrbe, vicinóque territorio paſſim reperiuntur: nimirū pulcerrimæ marmorum inſcriptiones, ſtatuæ, ſtatuarúmque tituli, atque illuſtrium hominum epitaphia pluri-ma, ex quibus vrbis illius amplitudo priſca facilè colligi poteſt.

TIROLIS COMIT.
Sarca flu.
Oriens.
VERONENSES.
Mantua
Garda
Bardolin
Arco.
Riva
Lago di Garda
Sermione
Lenſe: no.
Gar: dalo.
Deſenſano
Cellarono
Chieſe flu.
Coſta.
Torbiolo.
Rochetta
Lonado
Paſſo
Lodrone
Idro.
Chieſe flu.
Ponte
S. Rocho
Idro Lago.
Burago
Calvi: ſano,
Motta
Andre ſsta
Campolero
Naviho flu.
Odolo
Meridies.
Septentrio.
Bragone
Mella flu.
Bigne
Vergo: bia
Mella flu.
Ollio flu
Aſtri
Breſcia
Novelle
Velo
Maron
Mella flu.
Ponte Vico
Malogno
Rovato
Quinnano
Ter Zano
Iſeo lago
Iſſeo
Cremo: na
M. Orſeno
Iorzi Vecchi
Ranzenico
Riva
Taver: nola
RAETIAE PARS.
Ollio flu.
Crema
BERGOMATES.
Martinengo
Milliaria Italica.
BRESCIANO.
Occidens.
10
20
30

VERONENSE TERRITOR.

DITIO ſiue ager huius vrbis patet in longitudine, à Baruchello opidulō Riuam vſque (quæ eſt in vltimo Benaci lacus receſſu) 65. milliaria Italica: in latitudine, quæ ſumitur à Turre confinium ad vſque Riuoltellam 40. Comprehenditque in vniuerſum 1443378. campos, (ſic Italicum vulgus mēſuram, qua agros dimetiuntur, nominat) quorum 1223112. fertiles, 220266. verò ſteriles ſunt: qui tamen indies colonorum diligentiâ feraciores redduntur.

Eſt in hoc tractu altiſſimus mons, (tabula eum inter Benacum lacum, & Atheſim fluuium oſtendit) Baldum vocant. Herbilegis hîc maximè notus eſt, qui ad hunc vndique confluentes, multa herbarum radicumque genera, in medicinis neceſſaria, & vitæ humanæ opitulantia, colligunt.

Eſt etiam hîc in valle quadam, Policella dicta, locus Negarina nomine; vbi ſaxum duriſſimum viſitur, in quo mammæ ad iuſtam muliebrium formam ſculptæ; ex quarum papillis perpetuæ ſtillant aquæ: quibus ſi lactans mulier papillas adſperſerit & lauerit; exſiccatus aliquo, vt fit, vel morbo, vel alio caſu, illi lacteus humor reuocatur. Sunt & aliæ huic tractui aquæ, non minùs ornamento à natura quàm vſui attributæ.

BOSTON PUBLIC LIBRARY

Crenonensis ager.

SITA eſt hæc vrbs in Gallia Ciſalpina, ſub Cenomanis populis, vt Ptolemæus, vel in decima Italiæ regione, vt Plinius perhibet: ad ripam Padi fluminis. Agrũ habet planũ, omnis generis frumẽti, etiam vini, fertilẽ. cetera quæ humano generi ad vitam tuendam expetuntur, beneficio fluminis, affatim in vrbem afferuntur. Multas calamitates perpeſſa eſt, frequẽtibus afflicta ruinis: Primùm Antonianis temporibus quando ab Auguſto Imp. rerũ potito, ager eſt militibus datus: Deinde Vitellianis, apud Bebriacum peracta pugna, cùm quadraginta millia armatorum irrupere; calonũ, lixarũque amplior numerus, vt Tacitus refert; quàm omnia ſacra profanáque in igne conſiderent. Solum Mephitis templũ ſtetit ante mœnia, loco ſeu numine defenſum. Gothorum quoque tyrannide, deinde Longobardorũ ſub Gedulpho rege. Anno à Chriſto nato DC. XXX. euerſa. Frederici etiam Aënobarbi vim pertulit, deiectis vſque mœnibus. Poſt hæc bellum ciuile inter Guelfos & Gibellinos in ea exarſit, Anno M. CCC. XII. Tandem ſub Mediolanẽſium Vicecomitibus & Ducibus aliquantiſper vires reſumendo, refloruit. atque hactenus ſub iiſdem feliciter & tranquillè reipublicæ ſtatũ conſeruat. Habet hæc vrbs arcem, ſi quæ alia in Italia, munitiſſimam, hoſtibúſque formidabilem. eſt in ea quoque turris altitudinis admirandæ, in primis ſi cum Italis conferatur, vnde vulgari eam prouerbio & rhythmo celebrant; cùm aiunt: Vnus Petrus in Roma, vnus Portus in Ancona, vna turris in Cremona.

BOSTON PUBLIC LIBRARY

Cremæ territor.

Est Crema Venetorum oppidum, præſidium & arx, in cõfinibus Mediolanenſium. Hoc, vt Leander ſcribit, ſub eorundem Venetorum imperio ita creuit incolarum frequentia, ædificiorúmque elegantia, vt inter maximè Italiæ nobiliora loca nomen meruerit. vnde vernaculo adagio dicunt, Barleta in Puglia, Pratum in Tuſcana; Crema in Lombardia: horum trium in Italia locorum nobilitatem, ſplendorem & diuitias, denotantes. Veneri ſæpiùs tentauere ex hoc opido ciuitatem facere: incolæ tamen hactenus reſtitere, verentes, ne, quod iam inter maximi nominis opida cenſetur, vix tum inter ciuitates mediocres nomen ſit habiturum. Situm eſt in amœna planitie; loco amplum & ſpacioſum; mœnibus munitiſſimum; opibus inclytum, populo frequens, & rebus ad vitam mortalium neceſſarijs affluens: habet enim territorium fœcundum, cultura diligenti multo fertilius redditum: multíque aquarum riuuli, piſcium vario genere repleti, agros irrigant. Scribit Blondus hoc opidum à Friderico Barbaroſſa, poſt afflictam Cremonam, in eius ciuitatis damnum, opprobriumque exædificatum. Sunt alij, teſte Leandro, qui putant à ciuibus Paraſij vrbis, ab Epiſcopo Mediolanenſi ob hæreſim deſtructæ, conditum: Cremæque nomen illi inditum, in crematæ patriæ memoriam. Iudicium lectoribus relinquo.

BOSTON PUBLIC LIBRARY

TVSCIA.

TVSCIA terra pernobilis, pulchra lautáque eſt: Indigenæ ad omnia pacis bellíque temporibus, ingenio promptiſſimo: nec minus ad ſtudia literarum, quàm negotiationes. Gentem ceremonijs & cultui diuino maximè ſemper addictam fuiſſe, ex priſcis Auctoribus conſtat. In ea hæ ſunt Vrbes maximè præ ceteris memorabiles; Florentia, Sena, Luca, Peruſia, Piſæ, Viterbum, &c. Florentia ſita eſt in vtraque Arni fluminis ripa, quatuor pontibus iuncta: Splendore ac elegantia ſumma eſt, quamobrem vulgò Florentia Bella nominatur, vt quæ flos videatur Italiæ. Nobiliſſimis enim ædificijs tum Diuino cultui, tum Ciuium vſui paratis, nitet. Imprimis eſt admirabile Fanum D. Mariæ floridæ, totum ex marmore cruſtatū, cum Hemiſphærio ſtupendi operis; iuxtà turris ſtat eximia tintinabulorum, tota item marmorea; modicóque pòſt interuallo veterrimum Martis templum, forma rotunda, magno ingenio conſtructum, & nunc D. Ioanni Baptiſtæ ſacrum. Valuas habet ex ære, fuſili opere, tam raro artificio factas, eas præſertim, quæ contra Fanum D. Mariæ Floridæ ſunt, vt omnes omnino, quibus ingenij vis adſit vlla, reliqua in Europa tota ſimiles eſſe nuſquam arbitrentur. Sena iacet in colle, præcelſis cincta crepidinibus tophinis, frequentia nobilium ædificiorum nitens; è quibus ædes maxima D. Virgini Matri ſacra, ſplendidis ac ſumptuoſis quæ in tota Europa ſunt Fanis annumeranda, ſiue pretium marmoris, ex quo tota conſtat; ſiue excellentiam operis ac artificij, quo facta, ſpectes. Peruſia colli inſidet Apennino, maiore agri parte fructiferis & amœnis aſſurgente collibus, vini nobilis, olei, ficuum, pomorum, aliorumque optimorum fructuum fertilibus. Piſa, vrbs olim felix & admodum beata, non ſolùm ante rei Romanæ florem, ſed etiam illa iam vigēte; ac item poſtea multis annis fuit. Docēt id inſignes victoriæ nauales, quas habuit. Viterbū iacet amœno ſpatioſoque loco, iugis Cyminijs à tergo imminentibus, plurimis haud pœnitendis operibus nitēs; inter quæ fons eſt inſignis, & maxima cū admiratione ſpectantiū copioſus. Luca in planitie ſita eſt, non procul à collibus, ædificijs perhoneſta; gens lauta, prudens, ingenioſa; vt quæ libertatem ſibi diu ſapientiſſimè conſeruauit integram; etſi finitimorum bellis haud rarò fuerit petita.

Tusciæ caput est Florentia, Ducum Sedes: Præcipuæ ex reliquis urbibus sunt Pisæ, Senæ (Siena) Liburnum (Libur… ubi portus, Volaterræ, Luca, sui juris civitas. Spectat quoque ad Etruriam Elba, Insula, in qua Cosmopolis; nec non D. Petri Patrimonium, in quo urbs clarissima Perusia. In littore est oppidum vetustissimum, quod quondam Centum Cellæ, nunc Civitas Vecchia, i.e. Vetus Civitas [illegible].

BOSTON PUBLIC LIBRARY

REGNVM NEAPOLITANVM.

VNIVERSVM hoc regnum hodie continetur inter Hadriaticum & Tyrrhenum mare, ab amne Truento, & Fundis, vſque ad Fretum Meſſanæ: continetque nouem opulentiſſimas amœniſſimáſque Italiæ regiones; Eæ ſunt, Latij pars, Campanania felix, Lucani, Calabria, Magna Græcia, Salentini, Apuli Peucetij, Apuli Dauni & Aprutium. Vrbs, quæ regno dedit nomen, lautiſſima ciuitas Neapolis, maris littori & amœniſſimorum collium radicibus appoſita eſt; Aërem habet placidiſſimum & mollem, agrum iucundiſſimum; eóque hac ætate Principes illuſtréſque viri non minori frequentia quàm olim, Neapolim concurrunt: etenim vniuerſi ferè regni huius reguli maiorem anni partem hac in vrbe exigunt, ædéſque ſplendidiſſimas fermè omnes habent: vnde Principum, Ducum, Marchionum, Comitũ, Equitum, Doctorum, Baronum ac nobilium hominum plena confertáque adeò eſt, vt pauciſſimas Orbis terræ ciuitates huic exæquari incolarum nobilitate poſſe cenſeam. Vrbs ſpatium amplectitur magnum, inter mare amœniſſimóſque colles ædificata magnificè, mœnibus firmiſſimis, præſertim haud pridẽ iuſſu Caroli V. Imp. conſepta, munitáque. Arces fortiſſimæ ſunt hæ; Caſtellum nouum; hoc Alfonſus primus inſtaurauit, operibúſque maximis ſepſit, adeò vt firmiſſimis Europæ totius propugnaculis adnumerari meritò queat. Caſtellum hinc Capuanum, quod nunc concilijs habendis, & Imperij, ciuitatíſque negotijs attributum eſt. Item Caſtellum Oui, modico extra vrbem ſpatio in ſcopulo (Meagrum veteres appellabant) cinctum mari. Præter hæc, Caſtellum Santemerenſe eſt in rupe mœnibus vrbis imminente, ſuperioribus annis à Carolo V. mirificè communitum. Extra muros Auſtrali parte moles in mari, opus arte ſumma factum conſpicitur, ad Portus commoditatem atque tutelam, nauibus ex omnibus ferè orbis partibus perpetuò pleni. Gymnaſium etiam omnium diſciplinarum Neapolis habet; ad quod ſtudioſorum ex toto regno maximus fit concurſus.

Extra magnificentiſſimam hanc ciuitatem, ager amœniſſimus atque iucundiſſimus eſt, non ſolùm rebus ad hominum animaliumque neceſſitatem, ſed etiam ad voluptates atque delicias opportunis vndique confertus. In primis omne genus frumentum, vinique nobiliſſimi ſummam abundantiã fundit, adeò, vt qui non viderit, tantam vnius iugeri cùm frumenti, tum vini vbertatem eſſe poſſe, haud facilè credat. Colles item hoc in agro feraciſſimi, pleníque nobiliſſimorum fructuum; & aliqui theatrorum inſtar areas planas cingentes, venationibus ferarum opportunas.

TYPVS REGNI NEAPOLITAN.

BOSTON PUBLIC LIBRARY

APRVTIVM.

TERMINOS huius hodie faciunt mare Hadriaticum à Septemtrione; Trontum, olim Truentum, à parte Occidentali; Fortorum, quondam Frento flumina, à parte Orientali: à Meridie habet Apenninum montem: quamuis & vltra hunc aliquibus in locis ſeſe extendat. Hanc autem Alfonſus Magnanimus Arragoniæ rex diuiſit in duas, in Aprutium Citeriorem nempe & Vlteriorem: quam Vlteriorem ſolàm hæc tabula comprehendit. Diuiditur hæc à Citeriore, flumine Peſcara, ab antiquis Aternus dicto. Tradit Scipio Mazzella in ſua Regni Neapolitani accuratiſſima deſcriptione, hanc regionem eſſe ſitu naturáque munitam, & incolis ſtrenuis habitatam: eius agrum eſſe vini & armenti fecundum. Vrbes huius primariæ ſunt Aquila, Interamna, Amatrica, Atria, Pinna: & quondam Amiternum atque Furconium: ex cuius ruinis Aquilam hinc quinque millibus diſtantem ædificatam in colle ſcribunt Volaterranus & alij. Vrbs hæc ſita eſt in agro omnium rerum fertiliſſimo: vt cuius braſſica capitata (cauli capucci vocant) triginta, interdum quadraginta libras adpendere tradit Mazzella; adeò vt non fruſtra Martialis dixerit, *Nos Amiternus ager felicibus educat hortis.* Croci in huius pomœrio tam inſignis prouentus, vt inde ſingulis annis pretium quadraginta millium ducatorum aureorum recipiant. Forum hîc rerum venalium celebratur quotannis à populis circumiacentibus. Habet centum & decem templa. Circa hanc vrbem deſcribit Blondus ſaxum, ſub quo fons olei, Petronici vocati, manat: quod oleum à multis petitum addit: at diligentiùs à Teutonis Hungaríſque colligi & aſportari, quàm ab ipſis Italis. Idem ſupra hanc vrbem, circa Aterni fluminis fontem dicit ſibi ab accolis oſtenſam pyrum colli innatam taliter faſtigiato, vt aqua pluens in eam arborem, triplici facta diuiſione in tres magnos amnes, diuerſas petentes regiones, Velinum, Truentum, & Aternum, dilabatur.

BOSTON PUBLIC LIBRARY

SICILIA.

NEMO veterum Hiſtoricorum vel Geographorum non meminit, atque ſtudioſè hanc Inſulam deſcripſit; imprimis Strabo, Plinius, Solinus, aliíque. Hanc optimam Inſularū omnium appellat Diodorus: Solinus item, quicquid hæc ſiue ſoli, ſiue hominis ingenio gignit, proximum eſſe his quæ optima iudicantur, ſcribit. Ex Neotericis verò ſic eam deſcribit Vadianus: Sicilia non fertilitate modò (ob quam tamen Cereri & Baccho à veteribus conſecrata fuit; & horreum etiam Vrbis Romæ credita) ſed frequentia atque vetuſtate oppidorū, amnium commoditate, & rerum geſtarum memoria, victoriiſque Pœnorum & Romanorū alternantibus, ſuper omnes alias inſignis. Vrbes eius ſeptuaginta duas Plinij ætas numerauit. hodie duodecim Epiſcopatus feruntur, latè patentibus diœceſibus. Tenuêre eam multis annis Sueuorum Duces. Ab Anglis & Lotharingis etiam petita inuaſáque fuit, hoc maximè tempore, quo in Syriam & Saracenos expeditiones ſumebantur. Poſtremò in Regum Arragonum Hiſpaniæ manus peruenit, hodiéque iiſdem obſequitur. Neque alia eſt, quòd quidem ſciam, toto Orbe Inſula, quam ex æquo Græci & Latini ſcriptores partim nobilitate Iuſulæ, partim autem occaſione rerum geſtarum, celebriorem reddiderint.

Qui plura velit, Benedictum Bordonium, qui omnes Orbis terrarum Inſulas vno volumine compræhendit; Leandrum Albertum; Dominicum Nigrum; Franciſcum Maurolicium; Marium Aretium, qui eam doctiſſimè; & tandem Thomam Fazellum Siculum, qui eam exactiſſimè pleniſſiméque deſcribit, legat: apud quem quoque AEtnæ montis hiſtoriam habes; de quo etiam Petrus Bembus peculiarem libellum edidit. Sed lege etiam Ciceronis Orationes in Verrem.

Sicilia Trinacria fuit dicta, item Triquetra, à forma triangulari, quippe tribus Promontoriis in diversa procurrens Graecae literae, quae Δ dicitur, imaginem efficit. Et distinguitur in tres Regiones, quas valles vocant: una est Vallis Demona, quae Pelorum promontorium spectat; altera Vallis Neeti, quae Pachinum; tertia Vallis Mazare quae Lilybaeum. In valle Demona sunt urbes Messana & Catana s. Catania. In valle Neeti sunt Syracusa s. Saragusa, Camarina s. Torre di Camarana, Agrigentum s. Gergenti. In valle Mazarae Drepanum s. Trapano & Panormus s. Palermo, atque haec caput est regni, ac Proregis, quem Hispaniarum Rex mittit, sedes. secunda est Messana. Fluvii Siciliae sunt Onobala, qui & Taurominius, nunc Cantara, Symaethus, nunc Calaretta atque alii. Montium maximus est Aetna, nunc monte Gibello nocturnis incendiis notus. Academiae sunt Catanae, & Panormi. Ad Lilybaeum promontorium Siciliae vicinae sunt insulae Aegades; & versus Septent. ad Promontorium Tyndarium insulae Aeoliae, Vulcaniae & Liparaeae. Alias post Siciliam ex insulis maris Mediterranei magnitudine secunda est Sardinia, tertia Corsica; Illa Hispani, haec Genuensium subest Dominio.

vid. pag. seqq.

M

STON
BLIC
RARY

SARDINIA.

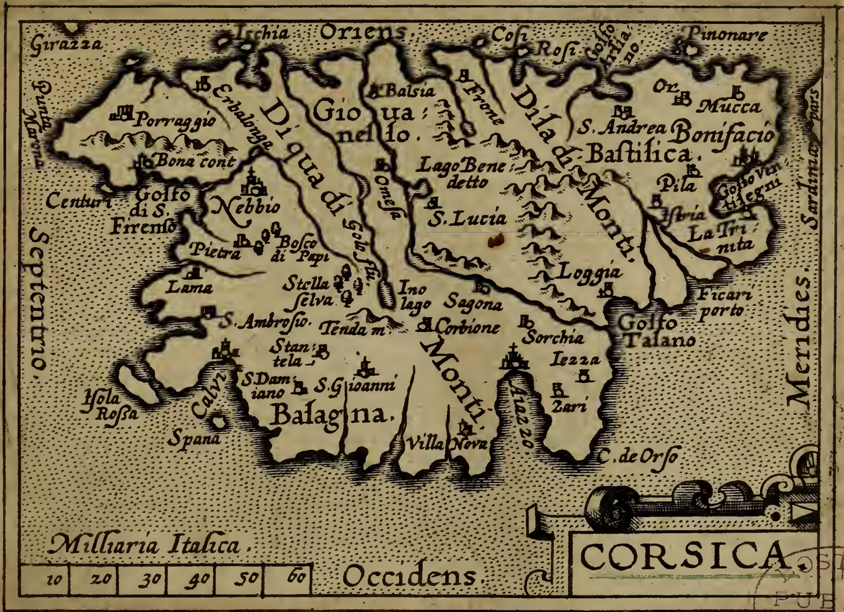
SARDINIA Inſula quæ priſcum nomen adhuc retinet, ad Meridiẽ Corſicæ iacet. Hæc quia conformis eſſet cuidam quaſi humano veſtigio, ideò illam Timæus Sandaliotim, ab effigie ſoleæ appellauit: item Manlius: *Sardiniam in Libyco ſignat veſtigia plantæ.* Quod etiam Silius in carminibus ſuis refert, ipſamque frugum abundantia, præcipuè tritico, ſpectatiſſimam eſſe: atque adeò, vt ab Ariſtæo quondam ſubactam fabulæ dicant, quem præſtantiſſimum omnium agricolam exſtitiſſe ferunt. Sed ſolo quàm cælo melior: nam vt fœcunda, ita peſtilens eſt; quòd æſtiuo tempore, ac in locis maximè fertilibus, vbi paludes multæ inſident, veluti in Auſtrali parte accidit, quæ planitie tota ſternitur: nam quæ Arcton reſpicit, ſcopulis aſpera; ac immitis Aquilonaribus flatibus eſt, at morboſa minus. Solum argento diues eſt. Serpentibus caret. at Solifugam parit, animal exiguum, araneis ſimile. Aliud hic quoque malum in herba eſt Sardonica nomine, quæ in fontaneis aquis naſcitur: neruos enim veſcentibus contrahit. Hibernæ pluuiæ in æſtiuam penuriam conſeruantur; nam raró iſthic imbres cadunt. Stagna piſculentiſſima ſunt. Similiter fontes calidi & ſalubres aliquot locis ſcaturiunt, qui medelas hominibus adferunt. Hæc, Romanorum rebus collapſis, Saracenis aliquando paruit: ab his interim à Piſanis vendicata fuit. Nunc verò vnà cum Siciliæ regno Hiſpanis ſubeſt.

BOSTON PUBLIC LIBRARY

CORSICA.

CORSICA Maris Mediterranei Inſula, varijs olim populis inhabitata fuit. Hodie bifariam in duas partes eam diſtinguunt. Plagam quæ orientem Solem reſpicit, Latus interius; partem verò huic obuerſam, Latus exterius vocant. Pars quæ Italiæ propinquior eſt, Ciſmontana; & quæ verſus Sardiniam excurrit, Vltramontana dicitur. Incolæ tamen alter alterum Vltramõtanum, ſe ipſum verò Ciſmontanum, ad montium ſitum reſpicientes, appellant. Inſula eſt ab omni parte aditu difficilis, quum præruptis vndique collibus comprehenſa ſit. Interius ſimiliter magna ex parte montoſa, ideoque frumenti non adeò fertilis eſt; Vino tamen commendatur, quod hinc Romam exportatur, Corſicumque à loco nomen habet. Gignit & equos feroces, & canes venaticos ſpectatæ magnitudinis: Muſmo quoque animal, Plinio auctore hic eſt, arietis genus, quod lanæ loco villum fert Caprinum. Moſoli hoc hodie vocant. Hoc animal tamen à Strabone in Sardinia deſcribitur. Incolas pro ſtrenuis militibus Italia habet. Mel amarum veteres hic inueniri ſcribunt. Hęc inſula primùm à Tirrhenis occupata fuit, deinde à Carthaginenſibus: his eam eripuerunt Romani, qui eam tenuerunt vſque dum Saraceni eos expulerunt. Hos ex ea profligarunt Genuenſes. Tandem capta â Piſanis, Pontificibus ceſſit. Vltimò ad Genuenſium iura redijt, quibus hactenus obedit. Hanc inſulam tam accuratè, ex Auguſtini Iuſtiniani commentarijs deſcribit Leander Albertus, vt omnino nihil in ea deſiderari poſſe videatur.

BOSTON PUBLIC LIBRARY

ISCHIA INSVLA.

TErræmotibus hanc inſulam ab origine obnoxiam fuiſſe, ignes, calidáſque aquas ſæpius exinde eruptas ex Strabone Plinióque diſcimus. Epomeum montem ille vocat, hic Epopon (S. Nicolai hodie indigetant) quem ex eadem cauſſa è fundo emicuiſſe; concuſſum, interdum ignes euomuiſſe tradunt. Hinc fabula nata de Tiphone gigante, (apud Homerum, Virgilium, Silium, Lucanum, alioſque,) vt idem interpretatur Strabo, quem iacere ſub ea, obuerſiique corporis flammas exſpirare & aquas, fabulantur: vtriuſque enim ad miraculum vſque feracem docent etiam ex recentioribus Io. Elyſius, Franciſcus Lombardus, Io. Pontanus, Solenander, Andreas Baccius, & inſtar omnium luculentiſſimè huius tabulæ auctor Iaſolinus: qui numerat in ea, præter octodecim balneas naturales ab alijs deſcriptas, triginta quinque à ſe primum detectas. Idem præter hæc balnea oſtendit in eadem nouemdecim ſudatoria, (fumarolas vocant) & quinque arenas medicatas, ad ſuburationis, in medicis, vſum. De igne ſubterraneo hoc Ariſtoteles in Admirandis, nempe æſtuaria hîc eſſe, ignea quidem vi, feruentíque ardore ſupra modum ardere, nec tamen flammam emittere. at contrà accipe hanc hiſtoriam ex Elyſio, Pandulpho, & Pontano. Eſt locus in hac inſula M. P. ferè ab vrbe cognomine, qui Cremate à fœdo incendio, quod hîc ſub Carolo II. Anno milleſimo trecenteſimo primo accidit, nomen retinet. Hîc enim ruptis tunc terræ viſceribus, ex anhelato incendio, non modica ſui parte ita conflagrauit: vt viculum igne abſumptum, pòſt voragine abſorpſerit. prouolutiſque ingentis magnitudinis in ſublime ſaxis, fumo, flammis pulueréque immiſtis, póſtque per agros ſparſim impetu ſuo iactatis, maximè vberem atque amœnam inſulæ regionem vaſtauit. Durauitque hoc incendium binos continuos menſes. quo factum, vt multi homines & animalia ea clade perierint: multique inde conſcenſis nauibus in vicinas inſulas, continentémque aufugere coacti fuerint. At non minùs aliarum rerum hæc inſula ferax. Vina enim in ea celeberrima & multi generis, vt quod Græcum, Latinum, Sorbinium, & Caudam caballi nominant. Frumenti, idque optimi, circa Epomeum montem, diues. In ea cedrus, citrus, cotoneus vbique. Alumen, ſulfur, ex eius ſubterraneis effoditur. Neque auro immunis, conteſtantibus hoc olim Strabone, quondam Elyſio, & hodie Iaſolino. Circa Ligorum (vulgò ſic dictum) montem multa venatio faſianorum, leporum, cuniculorum, aliorúmque animaliùm ſilueſtrium. Ad promontorium S. Angeli piſcationis magnus prouentus, etiam corallij. Haud procul inde eſt Ficus (ſiue Fichera) portus, vbi aqua è terra ebulliens, in qua carnes & piſces exiguo tempore coquuntur: eáque nihilominus eſt boni ſaporis. Inibi fons Nitroli dictus, in quo illud admirandū, præter eius in ſanandis morbis virtutes, quòd in eo linūm impoſitum, ſpacio trium dierum, ad ſummam perducit albedinem.

BOSTON PUBLIC LIBRARY

Melitæ.

Hæc procul abeſt à Pachino Siciliæ promontorio, ſexaginta M. P. periculoſo freto diſiuncta. centum triginta M. P. in ambitu colligit. Ea nunc corrupto vocabulo Malta dicitur: & in ea ciuitas eiuſdem nominis. In duo ad Aquilonem promontoria prominet. quorum alterum Iunoni, alterũ Herculi olim ſacratum erat; in quibus celeberrima deorum templa fuêre: quę non ab incolis tantùm, ſed ab exteris quoque, etiam hoſtibus, maxima in veneratione habita fuêre. Habet etiam optimos portus, ex quo opibus aucta. Et præcipuè in componendis ex lino telis, potens quondam fuit. Cumino hodie & xylino lino fertilis. Hanc olim diuus Paulus adpulſu ſuo naufrago nobilem reddidit. Sed & his annis proximè elapſis, fugata illa Turcorum maxima claſſe, Hieroſolymitanis Equitibus eam fortiter atque immortali gloria defendentibus, multo celebrior facta eſt.

STON
BLIC
RARY

Corcyra vel Corfv.

Corcyra Inſula ſic dicta ab vna ex filiabus Aſopi, quam Neptunus rapuit,& in hanc detulit,vt ſcribit Diodorus.ex qua natus eſt Pheacus: à quo deinde Pheacia,quæ prius Scheria vocitabatur. Callimachus Drepane, noſtra verò ætas Corfu nominat. Decem M.P. à continente eſt. Fœcūda quidem,Homero teſte: & vbi felices viri naſcebantur,rerum maritimarum maximè ſtudioſi. ait enim, Phæacibus nullam eſſe ſagittandi curam: ſed in malis, remis,nauibus occupati,alacres ſpumoſum mare ſulcant : & alio in loco dicit vt Phæaces in nauigando cæteros viros præſtant, ita in texendo mulieres. Hoc enim muneris illis Minerua largita eſt,vt & ſcitè manibus operarentur, & bonam mentem haberent. Inſula qua parte Septentrionem ſpectat, plana; qua verò Meridiem, alpeſtris ac importuoſa eſt.Habet tamen hæc pars aliquem ſinum à cautibus liberum,& à vento tutum.quo in loco ex fonte fluuiolus quidam mare inuadit. Oppidum primarium in ea, vnà cum inſula Corfu vocatur. Aliquando Corinthiorum, aliquando Samiorum colonia fuit: nunc Venetorum ditionis eſt; qui arcem munitiſſimam oppido adiunxêre, præſidio contra Turcorum inſultus.

...ON ...LIC LIBRARY

CANDIA olim CRETA.

CRETAM hodie Candiã vocant: maior eſt Cypro, minor autẽ Sicilia & Sardinia, quibus ſolis in toto mari Mediterraneo cedit; interim nobilitate & fertilitate par omnibus. Olim centũ vrbibus clarã fuiſſe priſci ſcriptores tradunt: earũ circiter quadraginta Plinij ætas nouit. hodie verò, Bellonio auctore, tres tantũ alicuius nominis habet; quæ ſunt: Cãdia, Venetorũ colonia, vnde inſulæ nomen; Canea & Rhetimo. Ambitus inſulæ quingentorũ viginti milliũ paſſuũ eſt. Vbiq; montoſa, obq́ue id incolæ admodũ venationibus addicti. Nullus inibi nauigabilis fluuius. Sed neque noxiũ animal gignit. Hanc inſulã nobilẽ, & toto terrarum orbe cognitã, facit optimũ vinum, quod incolæ Maluaſiam vocãt, indéque per omnes Orbis ferè partes auehitur. Hoc vinũ antiqui Pramnium vocarũt: auctor Bellonius. Cupreſſorum arborum ad naues fabricandas, hîc maxima copia. Hæ tãtæ altitudinis naſcuntur, adeò vt ſpectabilius nihil humano viſui ſit, inquit Dom. Niger. In hac inſula Labyrinthus fuit à Dædalo ad AEgyptij exemplar (Plinio teſte) fabricatum. Huius adhuc exſtare veſtigia Georgius Alexandri eius inſulæ Præſul, apud Volaterranum auctor eſt. Mons eſt effoſſus (inquit) ac vndique concauus, vna tantũ & anguſta via aditur. Dux loci peritus præcedit cum ardẽte funali, inextricabilẽ errorẽ per tenebras monſtrando. Petrus Bellonius verò, antiquorũ operũ diligens inueſtigator, & qui hanc inſulam noſtra tempeſtate non otiosè perluſtrauit, lapidicinam hîc olim fuiſſe, non Labyrinthum ait; vulgo Cretenſi ſic tamen vocari: quod veriſimilius eſt; cùm Plinius ſcribat ſuo tempore nulla exſtitiſſe eius veſtigia. Sed huius loci ex Bellonio hîc adijciam deſcriptionem: Locus eſt inter Gnoſium & Cortinam, qui cùm olim ad lapides excidendos admodum idoneus videretur, indigenæ eius loci lapidicinam ibi cõſtruxerunt: ex qua cùm multi lapides indies exciderentur, multa ſubterranea exciſa ſunt diuerticula, ita vt cùm quis per lapidicinam incedit, in multos anfractus incurrat. Letho flumini vicinus eſt Pſeudolabyrinthus ille, in quem cùm quiſpiam eſt ingreſſurus, neceſſe eſt cum ruſticos è vicino pago accerſere, vt cum candelis ingrediatur. Sed in ea tot veſpertiliones ſtabulantur, vt niſi quiſpiam ſibi ab eis caueat, dum obuolant, ſuis alis faces exſtinguant.

Candia olim Creta
Septentrio
Mare
Creticum
Oriens
Occidens
Meridies
Vallis Mesarea
Vallis arenosa
Labyrint-
hus
Fonte
Sueta
Ludro
S. Paulo
Cortone
Teraton
Scala miliarium Italicorũ
2
4
6
8
10

Cyprvs.

Cyprvs inter maiores maris Mediterranei inſulas locum ſibi vendicat. Tota inſulæ figura parte altera longior eſt. Huius Metropolis & Regia, eſt Nicoſia. Eſt & Famagoſta vrbs nobiliſſima, & totius inſulæ Emporiũ, portu & vectigalibus diues. Nulla Inſularũ eſt inferior; nam & vino abundat, & oleo; frumenti quoque ſatis habet. Æris etiam metalla in ea fuerunt, in quibus vitriolum & rubigo æris naſcebatur, ad Medicinæ vſum idonea. Canna mellis multa in ea reperitur, ex qua ſaccarũ excoquitur. Vini etiam, quod cũ Cretico certare poſſet, eſt ferax. Ex pilis quoque caprarum, pannus conficitur, cui Zambelloto noſtra ætas nomen dedit. Multas res Inſula ad alias gẽtes mittit, ex quibus lucra non pauca redundant. Alienis non multum eget, ſed aërẽ parum ſalubrẽ habet. Tota Inſula delicijs incumbit: feminæ admodum laſciuæ ſunt. Tã eximiæ fertilitatis eſt, vt olim Macaria, id eſt, beata, dicta ſit; & tantoperè luxuriæ dedita, vt ob id Veneri ſacra credita ſit. Habet Inſula in circuitu quadringenta & viginti ſeptem millia paſſuum, in longitudine verò ducenta.

Sed vt huius Inſulæ fertilitas magis eluceſcat, Am. Marcellini de ea elogiũ adijcere iuuat. Is enim in eius deſcriptione hæc refert: Tanta tamque multiplici fertilitate abundat rerum omnium Cyprus, vt nullius externi indigens adminiculi, indigenis viribus, à fundamẽto ipſo carinæ ad ſupremos vſq; carbaſos ædificet onerariam nauem, omnibuſque armamentis inſtructam, mari committit.

STON
BLIC
RARY

GRÆCIA.

VT in genere deſcribamus omnium incolarum huius regionis viuendi morem, operæpretiū viſum eſt, Nobiles & ciues à ceteris plebeijs, infimæque fortunæ hominibus diſcernere: nam qui in maiori exiſtimatione haberi volunt, Principum, quorum imperio ſubſunt, more veſtiti conſpiciūtur; ita vt qui ſub Venetis degunt, Venetos; & qui Turcis parent, Turcos veſtitu exprimant. Cetera plebs ſub cuiuſcumque ditione ſit, tam in continenti quàm inſulis, aliquid ſuæ antiquitatis hactenus retinet: nam plerique omnes comam ab occipite nutriunt, & à fronte ſinciput tondent; vtunturque magnis duplicibuſque pileis. Inſulares in religionis exercitio vtuntur omnes fermè eiſdémque ritibus eademque forma cerimoniarum. Plerique omnes Turcarum more non multum ſuppellectilis habent, nec lectis plumis refertis vtuntur; at eorum loco culcitras quaſdam habent, ex tomento ſiue lana confectas. Omnes odio habent vinum aqua mixtum, & vſque in hunc diem antiquum propinandi morem obſeruant, & præcipuè Cretenſes: in eo autem differunt à Germanis, quòd iſti inuicem vrgent magnis culullis: Græci verò paruos hauſtus inuicem propinent. vnde vt olim antiquitus, ita & nunc Græcari pro inebriari dicitur. Sed quia in bibendo certas quaſdam leges ſeu cerimonias obſeruant, eaſdem prætermittere noluimus. Primò vtūtur valde humilibus menſis, & bibunt per vices; numquam ordinem prætermittentes, ita vt ſi quis antequam ad illum perueniſſet bibendi ordo, vinum poſceret, magnæ inciuilitatis notaretur. Et qui promptiſſimus eſt ad infundendum, poculum tenet, ceteriſque omnibus ſolus per ordinem infundit. Vtuntur in iſtis compotationibus paruo quodam vitro ſine baſi aut pede, ita vt minimè è manu reponi liceat, illudq; omnino ebibunt, ne guttam quidem vini relinquentes. Interdum ſeſe inuicem prouocant ad bibendum Germanorum more, & tum quidem amplectuntur ſe mutuo, manumque alter alterius contrectat, illāq; oſculatur, frontíque admouet; deinde malas ſiue genas tam dextram quàm ſiniſtram exoſculantur, ſed tunc non obſeruant bibendi ordinem. Et quia fortiſſimum illud vinum paruis hauſtibus potitant, & inde valde incaleſcunt, ſemper cantharum aqua plenum præſto habent, & ſimiliter magnos aquæ hauſtus ingurgitant, vt ſeſe iterum refrigerent: aliter haud quaquam ſitim ſedare poſſent. Mulieres non adſunt illorum comeſſationibus. Vetus ille mos ethnicorum deplorandi mortuos, etiam hodierno die per totam Græciam obſeruatur, vti & in vicinis regionibus. Nam poſtquam aliquis vita defunctus eſt, mulieres certo quodam in loco conueniunt; & ſummo mane vlulatum quēdam ordiuntur percutientes pectora, vnguibus genas lacerantes, extrahentéſque capillos, ita vt planè miſerable ſpectaculum exhibeant. Et vt melius hæc myſteria peragerentur, mulierem conducunt egregiè canoram, quæ ceteris præcinit, vt intermiſſiones, pauſas vocant, & accentus huius næniæ melius intelligerentur: atque in hoc planctu laudes virtutéſque defuncti recitant, ab ipſius natiuitate, vſque ad extremum eius halitum.

STON PUBLIC LIBRARY

ILLYRICVM.

ILLYRICVM, aut vt alijs placet, Illyris, regio eſt in ora maris Hadriatici, Italiæ oppoſita. Huius termini non ab omnibus iiſdem limitibus circumſcribuntur. Plinius enim hanc inter Arſiam & Titium fluuios conſtringit. Ptolemæus verò eam ab Hiſtria ad Macedoniæ vſque confinia ſecundum maris littora producit; mediterranea eius ad Pannones & Mœſiam Superiorem expandit. Multo ampliorem eam deſcribit Pom. Mela, & Dionyſius Alexandrinus: totam enim maris Hadriatici oram à Tergeſto ad Ceraunios vſque montes, Illyrijs aſcribit, eoſq́ue vltra Danubium fluuium habitare docet; Danubium namque inter eius flumina Mela numerat.

Illyricum nomen habere ab Illyrio Polyphemi ſcribunt auctores; quidam ab Illyrio, Cadmi filio eos denominatos ait. Totam Illyrici oram maritimam cum inſulis vicinis, commodis inſtructam portubus ſcribit Strabo; cùm quidem contrà Italica ora huic obiecta, ſit importuoſa. Calida eſt vt Italia, & bonarum frugum ferax ora Illyrici, oleis & vitibus egregia; niſi quòd loca quædam prorſus aſpera ſunt. Quæ ſupra hanc ſita eſt Regio, montoſa eſt tota, frigida & niualis; maximè quæ ad Septentrionem vergit. Incolæ huius olim latrocinijs admodum dedit; hodie verò paulo manſuetiores, ligneis plerũque habitant ædificijs culmo conteċtis, præter paucas littorales vrbes, in quibus humaniùs degunt. Inter has primi nominis eſt Raguſi, olim Epidaurus, vrbs hodie Emporio & Repub. nobilis, quondam libera, nũc autem Turcis tributaria, eóque nomine (vt Nicolaus Nicolaius in ſuis Obſeruationibus teſtatur) quotannis 12000. ducatorum aureorum Ottomannis pendit. Hæc de Illyrico in genere; nunc de noſtra hac tabula, quæ totum Illyricum ſecundùm horum auctorum deſcriptiones, præterquam Plinij, minimè continet. Sunt verò in hac tabula, Hiſtria, Slauonia, Dalmatia, Boſnia, Carinthia, Carniolæ & Stiriæ pars: omnes ferè regno Hungariæ vectigales, præter pauca maritima, quæ Venetis parent. Turca autem non minorem earum partem ſibi ſubiugauit.

Illyricum olim dividebat in partes 2, quarum una Liburnia, q Histriæ; altera Dalmatia, q Macedoniæ contermina. Hodiè uno noie Dalmatia appellat ab urbe Dalminio s. Delminio. Primaria Liburnorum urbs est Iadera, q Zara Vecchia, à qua tota Liburnia Comitatus Jadera vocat. In Dalmatia est Dalminiz s. Delminio, Sicum, Sebenico, Salona, Spalatz s. Spalatro, Epidaurus, Ragusi Vecchia. Hodiè interiora Turcæ, Veneti maritima oram obtinent, exceptis duabus civitatibus, Scardona quæ Turcici & Ragusi, qui sui quidem iuris, stipendiũ tamen Turcis pendit.

BOSTON PUBLIC LIBRARY

HVNGARIA.

HVNGARIA à Drauo ad Meridiẽ ſumit initiũ; à Septẽtrione, Sarmatis quos Polonos, & Getis quos VValachos dicimus, terminatur; ab Occaſu Auſtriam habet, ſuperioris quondã Pannoniæ caput; ab Oriẽte Myſiã, quã Rhetianã nunc appellant. Danubius omnium quos Europa habet, fluuiorũ maximus, mediã interfluit, atque in partes, nempe in citeriorẽ & vlteriorẽ ſcindit. Citerior eſt ea vbi olim Pannoniæ fuerũt: hæc ab vlteriore Hungaria Danubio, ab Auſtria, & Norico, radicibus Cæcij (ſic olim dicti) montis: à Slauonia Drauo, à Bozna & Raſcia Sauo fluminibus terminatur. Huius citerioris Hungariæ caput eſt Buda, regni ſedes. Nobiliora in ea oppida, Alba Regalis, coronatione & ſepultura regũ inſignis, Strigoniũ metropolitana, Quinqueeccleſienſis, Epiſcopalis ſedes, præterea Soproniũ, Taurunũ, & Sabaria Diui Martini, & Stridon Diui Hieronymi patria erat. Vltra Danubiana Hũgaria mõtibus Carpathijs ſupra Poſoniũ incipientibus, & longiſſimo flexu ad littus Euxini maris porrectis, à Morauia, Sleſia, Polonia, & à Ruſſia diſtinguitur, vſq; ad eum locũ vbi regio eſt quã Maromaruſiã vocamus. Ibi iam alij montes & ſiluæ ab eo loco Seuerinum verſus tendentes, à Transſiluania & VValachia Tranſalpina ſeparant. Hanc vlteriorẽ Hungariam Tibiſcus fluuius piſcoſiſſimus, in montibus Maromaruſijs ortus, mediã interfluit. Hæc Hungaria habet oppida nobiliora, ad Septentrionẽ Poſoniũ, Tirnauiam, &c. ad Meridiem verò Colociã, Bachiam, Zegedinũ, &c. vltra Tibiſcũ, Varadinum, Dedrecinum, &c. cum fodinis auri & argẽti. Seuerinum, vbi pontis olim à Traiano Imperatore exſtructi veſtigia etiam nunc apparent, & alia quæ breuitas hiſtorica nunc prolixiùs vetat enumerare.

Incolæ Scythica lingua vtuntur, ab omnibus finitimis diuerſa. Nulli regioni terrarũ hominum robore, pecorum fœcunditate, vbertate ſoli, metallorũ copia cedens. cæli benignitate, & pulchritudine ſitus, omnibus Orbis regionibus ſuo iure poſſit anteferri. Tellus rerum omnium copia à natura donata; vbi aurum, argentũ, ſal, lapillos, colores effodere licet. Frumenti, pabuli, leguminis, & pomorũ abundantia præſtat. Neque deeſt amnicorum copia piſcium, & cupri confectura, in pleriſque fluminibus auri optima ramenta inueniuntur: quin & in vitibus in aurifero ſolo ſatis aurum quandoque legunt.

Hungaria dividitur in Superiorem & Infer: Superior trans Danubii Polonia & Transylvania terminata: urbes ut Varadinum / Wardeien, in finibus Transylvaniae; Agriam cum arce Erla, in Iazygibus; in Montanis in den Berg Städt, Cassoviam / Kaschau, Nitriam & Tyrnam. Caput regni post amissam Budam est Posonium Pressburg. Inferior Hung. cis Danubium est: urbes in ea Arrabo Raab, Comara / Comarium Komorn munimentum in angulo insulae Schütt positum; Strigonium Gran, Alba Regalis Stulweissenburg; Quinque Ecclesiae Fünfkirchen, Buda Germ. Ofen, cui in adversa ripa objacet Pestum.

BOSTON PUBLIC LIBRARY

CROATIA, Crabbaten et Windorum Marchia Windischmarck nihil habent clari.
Carniola (in Croatia) caput huius Ducatus est oppidum Lubinanum Laybach. Krainburg locus munitissimus. Comitatus Celeja.
Caterum incolae partim sunt Germani partim Slavi.
Carinthia Kernten; Ducatus hic Stiriae Ducatui coniunctus; urbes insigniores habet: Villach, Clagenfurt ducum quondam sedem; Volckmarckt. S. Veit, oppidum Sancti Viti habet regionis metropolis.

Osvviecziminsis et Zatoriensis Dvcatvs.

HÆc eſt Regni Poloniæ, qua Sileſiam attingit, portio. Olim verò ad hoc Regnum non pertinebat. Oſvvieczimenſis ditio Polonis ceſſit ſub Cazimiro III. anno 1454. Zatorienſis verò ſub Sigiſmundo I. anno 1548. poſt quadringenteſimum ferè annum ad corpus & compagem Poloniæ redijt. Auctor Cromerus in ſuo Poloniæ Chronico. Sita eſt regio ad oram Viſtulæ fluminis. Carpathum montem habet à parte Meridionali. Hunc *Crpack* vulgò appellant: Ruſci *Bieſcid*; & Hungari *Tarczal* vocant. Germanis multis nominibus innotuit, eam enim *Munch*, *Vatter*, *VVurtzgarten*, *Chremnitz*, & *Semnitz* nominant.

BOSTON PUBLIC LIBRARY

N 4

TRANSSILVANIA.

TRANSSILVANIA Daciæ olim pars eius; caput Alba Iulia, vel à Iulio Cæſare, vel ab Hiula potiùs quodam Hũnorũ Principe, ita dicta. Oppida complura nobiliſſima, in quibus Cibiniũ, Braſſouia, Coloſium, Biſtricia, & plura alia, à Germanis, quos nos Saxones appellamus, condita & habitata. In ea ſunt Siculi, genus hominum ferox & bellicoſum: inter quos nullus neque nobilis, neque ruſticus, omnes eodem iure cenſentur, Heluetiorum inſtar. Tranſſiluania ipſa rerũ omniũ eſt feraciſſima, præcipuè auri, argenti, & aliorũ metallorũ; adhæc Salis montani. Equos generat nobiliſſimos; vino abundat; ſed non æquè excellenti, vt Hungaria & Sclauonia. Tranſſyluaniam duæ cingunt VValachiæ, Tranſalpina, & Moldauia: illa Danubio; hæc Mari Euxino admota: vtraque cum Tranſiluania, eam Europæ nunc occupant partem, quæ olim Dacia erat. Sic totus iſte tractus Tranſdanubialis, qui nõ ſolũ Hungariã vlteriorem, ſed Tranſſiluaniã quoque cum vtraque Walachia continet; Danubio, montibus Carpathijs, Mari Euxino, & rurſus eodem Danubio ex omni parte includitur. Eſt hæc regio pecoris, vini, frumenti, item auri & argenti, feraciſſima; vbi amnes nonnulli aurea ramenta ferunt, auríque fragmẽta quandoque ſeſquilibralia trahunt, quum montibus ſit vndique circumſepta in coronæ ſpeciem. In ſiluis iubati boues; & vri, ac ſilueſtres etiam equi, vtriſque eorum mira pernicitas: at equi iuba ſunt ad terram vſque demiſſa: domeſticis per ſe eſt mollis alterno crurum explicatu glomeratio.

Transsiluania
Septentrio
Moldauiae terminus
Bistritia
Nosner land
Klausenburg
Nigra Palus
Valachiae pars
Alpes
Mons Vlcani
Meridies
Occidens
Oriens
Pagi Siculorum
Corona
Stephanopolis cronstat
Brasso H
Langenau
Pitesi Coenobium
Danubius fl.
Michelsberg
4 Bergstet
S Francisco
Medwisch
Schespurg
Grossscheurn
Brokin
Centu Colles
Turtzfest
Aderhel
Zum Kreutz
Dellendorf
Budendorf
S George
Busaten
Apehie
Bestritz flu
Ville Walachie
Korossteu
Sebesuar
Mikelsdorf
Ysemberg
Engetun
Albajulia
Weissenberg
Kokelsburg
Schaen
Monua
Wangarten
Rotkirch
Ralt
Gierisch
Greyf
Sabatura fl.
Terwisch
Tel Gals

PRVSSIA.

PRVSSIA, Latinè Boruſſia, olim vocata Hulmigeria, ſicut adhuc quædã portio Regionis iuxta Viſtulam, appellatur Culmigeria. Putatur primùm per omnẽ Prouinciam inhabitata à populis qui olim ſederant iuxta Tanaim fluuium, Europam diſterminantem ab Aſia: ſed qui pertæſi ſterilis illius terræ, & egreſſi quæſitum fertiliorem terram, venerunt in Hulmigeriam, ibíque conſederunt, illecti bonitate illius ſoli, nomine ſuo totam illã cognominãtes regionẽ. Eſt Regio frumenti ferax, aquis irrigua, & hodie colonis plena, habẽs multa ambitioſa Oppida, ſed & multi maris ſinuoſi flexus reddunt eam amœnam. Eſt in ea pecorum ingens vis, multa venatio, atque diues piſcatio. Habet autem Pruſſia ab Oriente Lithuaniam, à Meridie Poloniam, ab Aquilone Liuoniam, & ab Occidua parte Pomeraniam. Maritima eius hodie in Vrbibus & Arcibus Teutonica eſt; at in rure interiori, pauci priſcæ linguæ homines manent. Habet maritimas vrbes, Montemregium, opus Regis Bohemiæ, vbi Principis nunc ſedes eſt; Elbingen, & omnium nunc locupletiſſimam Gedanum (Dantiſcum vulgò vocant) vrbem inſignem, magnumque mercatorum emporium. Hæc Munſterus. Hæc Pruſſia etſi Regem Poloniæ agnoſcit, eius pars tamen proprium habet Ducem, qui ſe Ducem Pruſſiæ nominat. Iſque Regiomontem, nonnulláque alia in ea oppida poſſidet.

In huius Regionis littore, Succinum, antiquis Glęſſum, incolis *Pirnſtein*, ab alijs Germanis *Augſtein* dictum colligitur.

BOSTON PUBLIC LIBRARY

POLONIÆ REGNVM.

POLONIA, quæ à planitiæ terræ, (quam ipſi vernaculè etiamnum *Pole* vocant) nomẽ habet, vaſta regio eſt, quæ Schleſiæ ad Occidentem proximat. Hungaris, Lithuanis ac Prutenis contermina. Diuiditur in Maiorem & Minorem Maior dicitur quæ Septentrionem aſpicit, habétque Gueſnam, Poſnauiamque, inſigniora loca. Minorem vocant, quæ ad Meridiem vergit, habétque nobilem vrbem Cracouiam, ad caput Viſtulæ, quæ regionem diuidit, ſitam; reliquæ ciuitates parum nitidæ. Ex maceria domos fermè omnes componunt, pleráſque luto linunt. Plaga regionis paluſtris eſt, & nemoroſa. Potus genti cereuiſia. Vini rariſſimus vſus; nec vineæ cultura cognita. Equitatu in bello maximè præſtat. Ager ceteris ferax, multa genti armenta, multa ferarũ venatio. Melle abundat. Habet & ſalis maximam copiã, quod ex terra eruitur. Habet & æris fodinas in montium iugis, Tatri, ab incolis dictis: nec nõ ſulfuris. Cromerus ſcribit Polonus ab Hungaris *Lengel* vocari, à Lecho eorum genitore. Cõprehenditur ſub Poloniæ regno etiam Lithuania, quæ magna ſui parte paluſtris, plurimũque nemoroſa, & eò difficilis aditu, ac quodammodo inacceſſa, aquis omnia obtinentibus; hieme commercia cum Lithuanis habiliora: paludibus & ſtagnis alta glacie concretis, niueque ſuperinfuſa, fiunt omnia mercatoribus peruia. Rara in Lithuania oppida; villarum incolatus infrequens. Accolarũ diuitiæ pecora, pelléſque prætioſæ multigenûm ferarum, quibus regio inſigniter ſcatet. Ceræ ac mellis, abundans. Vſus pecuniæ genti nullus. Biſontes hæc regio producit; animalis genus eſt, quod incolæ *Suber*, Germani *Vr-ochs* vocant; quale nos Antuerpiæ vidimus anno 1570. Hinc & quoque illud animal quod Latini Alces, Germani *Elandt* nuncupant. Sermo genti vt Polonis, Sclauonicus. Caput Regionis Vilna eſt, Epiſcopalis ciuitas, tantæ magnitudinis, quantæ Cracouia. Domus tamen contiguæ in ea non ſunt, ſed veluti in rure, horti intermediant & pomaria. Omnis illa roborea materia quæ *VVaghenſchot* noſtratibus vocatur, & ex qua in Germaniæ inferioris & Belgicæ maritimis regionibus vniuerſa ferè lignea opera Architectionica tam publica quàm priuata, domorumque magna ex parte vtenſilia fabricantur, his partibus cæditur, illincque ad nos per Balticum & Germanicum mare aduehitur.

Scala miliarium Germanicorum
10
20
30
Balticum Mare
Septentrio
Magnus
Vilna
Ducat
Grodno
Schilow
Kopil
Drobicz
Zelechow
Warka
Solecz
Minor
Dzwihel
Kiow
Kanjow
Cyrkasi
Czudnow
Podolia
Camieniecz
Silesiae pars
Olomuncz
Oriens
Occidens
Poloniae Descrip.
Moldauiae pars

Livonia.

Livonia porrigit ſe in longitudinem iuxta mare ſupra quatuor ſtadiorum millia; in latitudinem minimùm ad M. CCC. ſtadia patet. Pruſſi, Lithuani, & Ruſſi eam circumhabitant; cetera Liuonicus ſinus lambit. Habet hæc Liuonia, Curones, Eſtenos, Lettos, nationes tam moribus quàm lingua diuerſas. In arcibus & oppidis lingua Saxonica, aut, ſi mauis, Germanica, præualet. Regio eſt nemoroſa, plana, & ſine montibus, fluuijſque irrigua, magna ex parte inculta; agri tamen fertiles. Nam ſi vinum & oleum, & alia quædam mitiori cælo ſubiectis terris conceſſa diuinitùs, excipias (nam his aduecticijs tantùm vtuntur) cetera ad vſum humanum neceſſaria, in ea reperiuntur tanta copia, vt cum exteris omnino largè communicentur. Piſcibus enim & venationibus abundat. Lepores in hac regione ſingulis anni tempeſtatibus colorem mutare, Munſterus auctor eſt; hieme enim albi, æſtate verò griſei ſunt coloris. Hinc cera, & mella, cineres, pix arida, & liquida, quā *Ther* vocamus; item illud frumēti genus, quod Secale Latini, nos *Rogghe* appellamus, in magna abūdantia quotannis ad nos adferuntur. Habet ciuitates amplas inſignem ad elegantiam exſtructas; inter eas principe loco ſunt Riga, Bremenſium Germanorum colonia, ſita commodo loco ad amnem Duna. Emporium eſt, & metropolis huius regionis. Altera Riualia, quam Rhuteni Roliuam vocant, à Rege Danorum Voldemaro condita, portu in ſinu Maris Baltici inſigni clara. Hæc non eſt minor quàm Riga in commercijs. Tertia Dorpatum, Ruſſis finitima, qui eam *Iuryongorod* appellāt. Huius mœnia Beca fluuius alluit, ad negotiationes cum Ruſſis peropportunus. Hic fluuius vno fertur alueo in Oceanum; qui cùm de præruptis ſcopulis præcipiti lapſu ruat, idem vicinioribus accidit quod vſu venire habitantibus ad Nili cataractas accepimus (inquit Levvenclaius) vti nimirum paulatim ſurdeſcant. Secundum has ciuitates oppida ſunt alia minora, magnificis arcibus munita; primùm Venda, propter aulam Magiſtri militiæ nobilitata, & in medio totius regionis ſita. Dein Velinum, Pernouia maritima, Volmaria, Veſeburgum, Viteſtenum, Narua, & alia.

BOSTON PUBLIC LIBRARY

SEPTENTRIONALES REGIONES.

Comprehendit hæc tabula tria Regna, Noruegiam, Sueciam, Gothiam; & partem Regni Danici aliaſque multas Prouincias; vti ſunt, Bothnia, Finmarchia, Finlandia, Lapponia. Noruegia, interpretatur Septentrionalis tractus aut via. Hæc mittit in reliquam Europam piſcem ex genere Aſellorũ, frigore induratũ & extẽſum in fuſtẽ, vnde & eũ Germani dicũt *Stock-fiſch.* Captura eius laudatiſſima eſt Iãuario, quãdo ſupereſt frigus vt induretur; & qui clemẽtioribus mẽſibus capiũtur, marceſcũt; neque ſunt idonei, vt exportentur. Tractus totus littoralis Noruegiæ eſt mitis: mare nõ conglaciatur; niues non diu durant. Suecia, Regnũ eſt diues argenti, æris, plũbi, & ferri, frugũ, pecoris; & prouentu immẽſo piſciũ ex fluminibus, lacubus, & mari; venationibus quoque ferarũ. Stockholm in ea eſt Regia & emporiũ, vrbs munita arte & natura. Sita eſt in paludibus inſtar Venetiarum. Inde ſortita eſt nomẽ, quòd ſita in aquis, fundamẽta ſint palis ſtabilita. Gothia, id eſt, Bona terra; Regi Sueciæ paret. In ea eſt Portus & emporium Calmar, vrbs magna, habétque Arcem quæ operũ magnitudine certat cũ arce Mediolanenſi. Apud Tingualla oppidum ſunt foſſiones optimi ferri. Hæc Zieglerus. Eſt in hac Tabula Iſlãdia inſula (veteribus Thyle dicta) miraculis, ſi quæ alia, clariſſima. Etiã Groenlandia, paucis nota. Eſt hîc quoque Friſlandia inſula veteribus prorſus ignota; neque apud Neotericos Geographos aut Hydrographos eius vlla mẽtio; præter vnum Nicolaũ Zenum Venetũ, qui anno à Chriſto nato M. CCC. LXXX. varijs diutiniſque in hoc Oceano iactatus procellis, tandẽ naufragus ad hãc inſulã appulit. Mare huic inſulæ ab Occidente proximũ breuibus & ſcopulis plenũ, ſcariũ, & inſulã in eo Icariam ab incolis nominari ſcribit. De Groenlandia itẽ inſula dicit, hyemem ibi eſſe nouem menſiũ, ibidémque eo tẽpore minimè pluere; neque ineuntis hyemis niues vnquã ante eius finẽ diſſolui. Sed mirandum quod de monaſterio Prædicatorij ordinis in hac Inſula D. Thomæ dicato addit: Eſſe nempe non procul ab eo montem Ætnæ inſtar igniuomum, ibidemque ignitarum aquarum fontẽ, cuius aquis nõ ſolùm omnia huius monaſterij monachorũque habitacula hypocauſtorũ in modũ calefaciunt, ſed etiã omne genus ciborum, etiã panem, alio nullo adhibito igne coquunt. Tota huius monaſterij fabrica ex tophis conſtat, quos idẽ mons inter ebullientes flammas eructat. Hi ardentes tophi enim, cùm natura aliquid pingue habeãt, & ſolidi ſint, hac aqua ſuperinfuſa extincti, aridi & foraminibus rari atque leues relinquuntur; aqua verò in bitumen tenaciſſimũ mutatur; quo poſteà cùm hi tophi in ſtructurã conijciuntur, cõglutinantur, ſolidiſſimumque opus cõtra omnem temporis iniuriã conſtituunt. Hortos etiam ſuos hac aqua irrigatos, vario florum, frugumque genere ridentes ferè ſemper habent. Situm eſt hoc monaſterium in Oceani littore & portum habet ſatis capacem, in quem hic fons ſuas aquas euomens, adeò tepidũ efficit, vt nunquam, etſi plaga ſit frigidiſſima, congeletur. Inde hîc tantus aquatilium piſciumque ex frigidioribus locis cõcurſus, vt non ſolùm hi monachi, ſed circumuicini etiam accolæ ſuauiter vnde viuant, habeant. Hæc inter alia de his Inſulis Zenus, qui Zichmni aliquot in hoc tractu inſularum Principis, claſſis Præfectus factus, omnes has oras Septentrionales perluſtrauit.

Distinguunt in Occidentales & Suediæ regibus parent, & Orientales, qui Russico vocabulo Dickloppi, id est feri Lappones, & Magno Moscoviæ Duci subjecti sunt. Infra Lappiam, Botniamque versus Meridiem est Finnia, Finland, Urbium clarissima est Abo Episcopalis sedes, & Viburgum. Nobilioribus hisce Suediæ provinciis Esthoniam & Ingriam qq. annumerant; Esthoniæ metropolis est Revalia Reval; Ingriæ verò Narva.

Septentrio
Pigme ſ ihic habit ant
Americae pars
Groenlandt
Mare Congellatum
Biarmia
Thulios
Islant
Oceanus Hyperboreus
Frisland
Oceanus Deucalidonius
Oceanus Occidentalis
Swedia
Lappi
Russi
Kexholm
Lodoga
Nouogrod
Derpt
Riga
Orians
Russiae pars
Liuonia
e pars
prussiæ
Copenhagen
Lubeck
Londen
Scalamill
1020304050 60
Germanico
Septentrionalium regionum descriptio

Rvssia aut potiùs Moscovia.

De huius regionis incolarum religione, ritu, viuendique more, hæc pauca. In religione ferè Græcorum ritum ſequuntur. Eorum Sacerdotes vxores ducunt. Imagines in tẽplis colunt. Infantes cùm baptizantur, ter in aquam toti immerguntur; aqua verò baptiſmatis ſingulis infantibus conſecratur. Confeſſionem quamuis ex conſtitutione habeant, vulgus tamen eam Principum opus eſſe, & ad nobiles pertinere exiſtimat. Finita confeſſione, pœnitẽtiaque iuxta delicti qualitatem iniuncta, ſigno crucis frontem pectúſque ſignant, magnóque gemitu clamant, Ieſu Chriſte fili Dei, miſerere noſtri. Hæc eſt communis illorũ oratio. Dominicam enim orationem perpauci ſciunt. Communicant ſub vtraque ſpecie, miſcentes panem vino, ſeu corpus ſanguine. Pueris ſeptem annorum porrigunt Sacramentum: dicuntque tum hominem peccare. Feſtos dies viri præſtantiores peractis ſacris, epulis, ebrietate, & veſtitu eleganti venerantur; vulgus & ſerui plerumque laborant; dicentes, feriari, & à labore abſtinere, dominorum eſſe. Purgatorium non credunt: pro defunctis tamen ſacra faciunt. Aqua benedicta nemo ſe aſpergit, niſi à Sacerdote aſpergatur. Ieiunant in Quadrageſima ſeptem perpetuas ſeptimanas. Matrimonia contrahunt; Bigamum concedunt, ſed vix legitimũ matrimonium eſſe putant. Diuortia admittunt. Adulterium non appellant, niſi quis alterius vxorem habuerit. Mulierum conditio miſerrima eſt: nullam enim honeſtam credunt, niſi domi concluſa viuat, adeóque cuſtodiatur, vt nuſquam prodeat. Gens aſtuta & fallax, & quæ magis ſeruitute quàm libertate gaudet. Omnes ſe Principis ſeruos fatentur. Tunicas oblongas, ſine plicis; manicis ſtrictioribus, Hungarorum ferè more geſtant: ocreas ferè rubeas, eáſque breuiores, vt quæ genua non attingant; ſoleaſque ferreis clauiculis munitas habent. Ventrem nequaquam, ſed femora cingunt; atque adeò pubetenus, quò magis promineat vẽter, cingulum dimittunt. Iuſtitiam ſtrenuè exercent in prædones. Furta & homicidia rarò capitali pœna puniuntur. Monetam argenteam habent, non rotundã, ſed oblonga & ouali quodammodo forma. Pellibus nobilibus ac pretioſiſſimis, quæ hinc per totam Europam exportantur, regio abundat: & vbique ferè ſiluoſa eſt.

BOSTON PUBLIC LIBRARY

TARTARIA.

TARTARIA hodie ferè vocatur, quidquid terrarum ab Orientali Oceano, ſiue Mangico, poſitum eſt inter Septentrionalem Oceanum, & Meridionales regiones, Sinam, Indiæ partem extra Gangem, Sacos, Iaxartem (hodie Cheſel) fluuium, mare Caſpium & Mæotidis paludem; & ad Moſcos pænè Occidentem verſus: quia hæc omnia ferè occupauerunt Tartari, & in iiſdem locis reſederunt.

Tartarorum nomen anno ſalutis M. C C. X I I. primùm in Europa auditũ eſt. In *hordas* diuidũtur; quæ vox illis ſignificat cõuentus aut multitudinem. Homines ſtatura quadrata, lata facie & obeſa, oculis contortis & cõcauis, ſola barba horridi, cetera raſi, corpore valido, animo audaci: equis aliiſque animalibus quoquo modo interemptis ſuauiter veſcũtur; demptis porcis, à quibus abſtinent: inediæ ſomníque patientiſſimi: equitantes porrò, ſi fames ſitíſque illos moleſtauerit, equis quibus inſidẽt venas ſolent incidere, hauſtóque eorũ ſanguine famẽ pellunt. Et quoniã incertis vagantur ſedibus, ſtellarũ, in primis verò Poli Arctici, quem ipſi ſua lingua *Selesnicol*, hoc eſt, ferreum clauum (teſte Sigiſmundo ab Herberſtein,) vocant, aſpectu, curſum ſuum dirigere ſolent. Vno in loco non diu cõmorantur, rati grauem eſſe infelicitatem diu in eodem loco hærere. Iuſtitia apud illos nulla. Homines ſunt rapaciſſimi, nẽpe pauperrimi; vt qui alienis ſemper inhiant. Auri & argenti apud eos nullus vſus.

Vides in hac regione Tangut prouinciã; hinc omnẽ Rhabarbarũ quod per totũ terrarum orbẽ conſumitur, ad nos & vbique gentiũ defertur. Eſt hîc quoq; Cataia regio, cuius Metropolis eſt Cãbalu, quæ, vt Nicolaus de Comitibus tradit, duodetriginta Italica miliaria in ambitu habet, aut, vt M. Paulus Venetus ſcribit, trigintaduo. Quadrata eſt forma, in ſingulis angulis arces cõſtructæ vidẽtur, quatuor milliariorũ circuitũ habẽtes, in quibus continuò Imp. præſidia ſunt. Quinzai verò vrbs Mangi prouinciæ, quæ Orientem verſus ad Oceanum Eoum conſpicitur, hanc amplitudine excedere creditur; hanc namque idem M. Paulus, quem circa annum à natiuitate Domini 1260. ibidem habitaſſe conſtat, centena milliaria cõprehendere ſcribit. Idem Odericus aſſerit. In lacu dulci ſita eſt. Sunt in ea 1260. pontes, quorum quidam tantæ altitudinis ſunt, vt naues onerariæ panſis velis ſubter eos tranſeant.

STON
BLIC
RARY

CHINA.

TOTA hæc regio vni ſubeſt regi, tamquam monarchæ, quem Mundi Dominum, & Cæli filium vocant. Paquin vrbs verſus Tartariam, regia eius ſedes eſt. Ex hac numquam niſi tempore belli egreditur. Manquin ciuitatem quondam eius prædeceſſores habitauêre, in cuius memoriam ibidem aurea tabula magno honore cuſtoditur. Hæc, regis qui hodie regnat, nomen inſcriptum tenet, tegitúrque precioſiſſima cortina, quam niſi feſtis diebus non retegunt, eamque tunc ſuperſtitioſa quadam obſeruãtia, quaſi ipſam Regiam referret maieſtatem, venerantur. Aiunt hunc cùm bellum aduerſus Tartaros gerit, in exercitum ducere trecenta peditum millia, equitúmque ducenta: at gentem non adeò bellicoſam eſſe addunt. Habet ſub ſe gubernatorem, quaſi protegem; quem ipſi Tutan nominant. Hic cauſſarum totius regni diſceptator & iudex. In iuſtitia adminiſtrana huic magna ſeueritas. Latrones & homicidæ perpetuis carceribus cuſtodiuntur, donec aut flagris, fame, vel frigore vitam finiant. Quamuis enim vltimo ſupplicio (quod ferè flagellatione conſtat) condemnentur, ſententiæ tamen executio adeò tarda, vt maxima horum condemnatorum pars in vinculis naturæ cedat. Hinc taurus incarceratorum vbique in ciuitatibus numerus, vt in vna vrbe Canton ſæpenumero milleſimum decimum quintum excedat. Furta, (quo nullum crimen his partibus odioſius) flagri verberibus crudeliſſimis puniuntur. Flagellationis hic modus eſt. Hominem pronum ponunt, manibus à tergo relegatis; hunc flagro ex arundine aut calamo facto, ſuras crurum percutiunt, cuius ictus adeò vehemens, vt primo verbere ſanguis eliciatur; ſecundus ictus adeò facinoroſum excruciat, vt in pedes conſiſtere nequeat. Singula crura ſinguli carnifices flagellant; tanta vehementia, vt plurimi ex quinquageſimo aut ſexageſimo ictu vitam finiant, omnes enim nerui diſrumpuntur. Luſitani referunt ſingulis annis eo mortis genere vltra duo hominum millia interire. Flagrum hoc latitudinis eſt quinque digitorum, craſſitudine vnius, quod continuò aqua tingunt, vt flexibilius ſit, & maiori impetu cædat.

Quod ad religionem huius gentis attinet, credunt omnes res creatas, omniáque inferna, atque horum gubernationẽ pendere à ſupernis, atque Cælo; quem maximum omnium deorum credunt, eumque primo alphabeti charactere exprimunt. Solem, Lunam, & Stellas adorant, etiam Cacodæmonem, (quem ea forma quam nos Europæi, depingunt) ne mala eis adferat, vt ipſi ferunt. Sumptuoſiſſima habent tam in vrbibus quàm in agris templa. Etiam duplex genus ſacerdotum: alterum candido veſtitur, raſo capite, & in commune viuit, vt noſtri monachi; alterum atro, promiſſo crine, & ſeorſim habitat, vt noſtri presbyteri. Neutrum vxorem ducit: horum vita tamen ſatis impudica & obſcœna.

BOSTON PUBLIC LIBRARY

INDIA.

NOBILISSIMAM totius Orbis terrarum partem INDIAM eſſe, neque maiorē regionem vno nomine comprehendi, omnes ferè ſcriptores vnanimiter produnt. Ab Indo flumine nomen habet. In duas regiones, Gange flumine interluente, dirimitur: quarū altera, quæ Occidentalis eſt, Intra Gangem dicitur; altera ad Orientem magis, Extra Gangem cognominatur.

Hæc India vniuerſa non gentium tantùm, atque oppidorum propè innumerorum, ſed omnium rerum prouentu (ære tantùm & plumbo excepto, ſi Plinio credimus) felix: flumina cū plurima, tum maxima: quorum irriguo procurſu fit, vt in vdo ſolo, proximantis Solis vi, nihil non magna quantitate gignant. Aromatibus, gemmíſque, quibus præ omnibus alijs mūdi regionibus affatim abundat, totum ferè Orbem implere videtur.

Multæ illi contiguæ ſunt inſulæ hinc inde in ſuo Oceano ſparſæ, adeò vt meritò Orbem inſularum dicere quis poſſet. In primis in eo eſt Iapan, M. Paulo Veneto Zipangri dicta: quæ quoniam paucis abhinc annis haud multis cognita fuit; de ea hîc nonnihil dicere viſum fuit. Inſula eſt latiſſimè patens; cæli eandem ferè eleuationem cum Italia habet. Incolæ religioni, litteris, & ſapientiæ ſunt addictiſſimi; & veritatis indagatores acerrimi. Nihil illis frequentius oratione, quam more noſtro ſacris in delubris exercent. Vnum agnoſcunt Principem, à cuius imperio & nutu pendent: Sed & hic ſibi ſupremum habet, Voo illis dictum, penes quē ſummum eſt rerum ſacrum & religionis imperium. hic fortaſſe noſtro ſummo Pontifici, ille Imperatori noſtro aſſimilari poſſet. Huic plebs animarum ſuarum ſalutem credit. Vnum tantummodo Deum adorant, triplici capite effigiatum, cuius nullam tamen reddere norunt rationem. Infantes apud hos baptizantur: ieiunijs in pœnitentiæ teſtimonium corpora macerare ſtudent: Crucis ſignaculo contra dæmonum inſultus, vti nos, ſe muniunt: adeò vt in religione, & viuendi more Chriſtianos imitari videantur: quos tamen Patres Societatis IESV maximis laboribus in totum Chriſtiana religione imbuere ſatagunt.

BOSTON PUBLIC LIBRARY

Perſiæ regnvm ſiue Sophor. imp.

De Sophorum origine, ex Ioannis Barrij Aſiæ Decadibus hæc tranſtulit Cælius Curio, in ſua hiſtoria Sarracenica: Anno ſalutis noſtræ M. CCC. LXIX. erat quidam Regulus inter Perſas, Ardenelim oppidum obtinens, Sophi appellatus, qui ſe ex Alis Muamedis generi, ſtirpe, per Muſam Cazinum eius nepotem, oriundũ gloriabatur. Hic Babylonio Calyfa exſtincto, & aduerſa factione, quam Turcæ tuæbantur, à Tartaris depreſſa, cœpit liberiùs ſuam de religione ſententiã profiteri: & quia Hocemus Alis filius, à quo ipſe ſe genus ducere iactabat, duodecim filios habuerat, volens aliquod ſectæ ſuæ, quo à ceteris dignoſcerentur, ſignum imponere, inſtituit, vt qui ſuam ſectam amplecti vellent, tiaram ſub velo, quo caput Turcæ omnes inuoluunt, (tulibantem appellant) purpuream geſtarent, quæ in medio extra tulibantem duodecim faſtigia emitteret. Eoque mortuo ſucceſſit filius Guines appellatus, qui tantam ſibi in toto Oriente doctrinæ ſanctitatiſque opinionem conciliauit, vt Tamerlanes ille clariſs. Parthorum Imp. qui Baiazetem Turcarum Regem cepit, per Perſidem iter faciens, eum quaſi ſanctum aliquem virum inuiſere voluerit: ab eoque Guines triginta captiuorum, quos ſecum adducebat, millia dono impetrarit, quos ipſe pòſt in ſecta ſua inſtituit, eorumque opera Secaidar eius filius in bellis vſus eſt: is enim Guine mortuo, Georgis Scythiæ populis, ſuis finitimis, ſed Chriſtianis, (horum viribus fretus) bellum intulit, multiſque illos cladibus afflixit, &c. Hæc de Sophorum origine dicta ſint. Hi cum Turcis continua bella ob Mahumetanam Religionem gerunt; quoniam Sophiani vnum Mahumeticæ Religionis interpretem ſequuntur, & Turcæ alterum; qui quidem interpretes inter ſe ſunt diſſentiẽtes, adeò vt Sophiani hæretici ſint nuncupati à Turcis, & Turci à Sophianis. Gens natura liberalis eſt, & ciuilitatis amans, litteras & artes colunt, nobilitatem agnoſcunt: in eo à Turcis diſferunt, quòd hi nullum ſanguinis aut ſtemmatum diſcrimen norunt.

Moscouia.
Ponti Euxini pars
Mare Caspium.
Cheſel flu. ſive Iaxartes.
Zagatai.
Samarchand
TARTARIAE PARS.
Giocho lacus
Argis lacus
Tauris
Gilan
Deriſtan
Ies elbas.
Babacanber lacus
Charaſsan.
Abiamu flu. Oxus.
Tagarniſtan
MEDIA ſive Seruan.
Burgian
Moſul
Tigris flu.
Babilon
Teſte
Turbet
Tripul
Sableſtan.
Occidens.
Oriens.
Euphrates flu.
Sus
Siras
Taurus mons.
Naugracot mons.
Teredon
FARSI ſive PERSIA.
Circan.
Bardi
Bagian
Indus flu.
INDIAE PARS.
Guadel
Geſt
Calemate
Ilmenit flu.
Guzarate.
ARABIA FELIX.
Ormus
Ardauat
Diul
Scala leucar.
10 20 30 40 50 60 70 80
Meridies.
PERSIA.

TVRCIVM IMPERIVM.

TVRCICI Imperij originem, incrementum, & quomodo in eam quam vides magnitudinem 270. annis excreuerit, paucis habe. Anno 1300. OTTOMANNVS Turca, à quo familiæ Imperatorum Turcarum nomen Ottomanni adhæſit, Zichi cuiuſdam filius, tenuis conditionis homo, ingenio & rei militaris peritia nomen ac dignitatem inter ſuos adeptus 27. annis quibus imperauit, Bithyniam, Cappadociam, plurimáque ad Pontum loca munita obtinuit. Succeſſit illi filius ORCHANES; qui Pruſiam vrbem ampliſſimam expugnauit, & Regni caput fecit; ac à Tartaris 22. Imperij anno cæſus, illud filio AMVRATHI reliquit. Hic à Græcis diſſidentibus euocatus, primus ex Aſia in Europam trajecit: vbi Callipoli, Cherroneſo, Abydo, Philippopoli, Hadrianopoli, & regionibus Seruia Bulgariáque ſubactis, ſuperiorem Myſiam ingreſſus, cũ regnaſſet annos 23. pugione percuſſus, interijt. Filius eius BAIAZETHES, poſt occupatam Phocidem & bonam Thraciæ Græciæque partem, victus à Tamberlane, ignominiarum extrema paſſus, inglorius obijt. Capto patre, CALEPINVS regno adſcitus, cùm Sigiſmundum bello funditus deturbaſſet, plura adgreſſus, in ipſo ætatis flore, ſexto Imperij anno, exſtinguitur. MAHOMETES poſt hunc Imperium arripuit, & VValachiæ ac Slauoniæ maiori parte cum Macedonia deuictis, ad Ionium vſque pelagus peruenit: Hadrianopoli autem, quò Regiam ſedem tranſtulerat, è vita exceſſit, regni anno 14. Hinc AMVRATHES II. debellauit Epirum, AEtoliam, Achaiam, Bœotiam, Atticam, Venetorumque vrbem Theſſalonicam. Qui huic ſucceſſit MAHOMETES II. Athenas euertit; Conſtantinopolim 29. Maij, anno 1452. expugnauit; Trapeſuntium Imperium, Corinthum, Lemnum, Eubœam, Mitylenen, & Genuenſium vrbem Capham bello ſubegit. regnauit ann. 32. BAIAZETHES II. Naupactum, Methonam, & Dyrrhachium Venetis abſtulit; Dalmatiámque omnem depopulatus, veneno ſublatus eſt. Inde eius filius ZELIMVS Imperium inuaſit. Hic, Sultano cæſo, Alcairum, Alexandriam, totámque Ægyptum, & Damaſcum ſuo Imperio ſubdidit. Suffectus patri vnicus filius SOLIMANNVS, Belgradum, Budam, Strigonium, ac totam ferè Hungariam occupauit, Rhodum deditione obtinuit, Quinqueccleſias euertit. Iula vrbe capta, in obſidione Zigethi obijt. Eam filius ZELIMVS II. diruit; qui & Cyprum Venetis ademit an. 1570. Iam regnat AMVRATHES III. magnámque Africæ maiorem Europæ, maximam Aſiæ partem, à maioribus acceptam, imperio poſſidet.

BOSTON PUBLIC LIBRARY

PALÆSTINA.

PALAESTINA, ſiue Terra promiſſionis, in duodecim tribus diſtinguebatur; quarum nomina, Ruben, Simeon, Iuda, Zebulon, Iſachar, Dan, Gad, Aſer, Naphtali, Beniamin, Manaſſe, Ephraim: & ita cuiuſuis filij Iacob appellatio in poſteritate ſua & eiuſdem loco hæſit.

Deinde ſub Roboam, cùm terra Iſraël & Regnum per ſeditionem in duas partes diſcerneretur, Iuda & Beniamin tribus ſub vna comprehenſæ Iudæ nomen, retinuerunt. Quod ideò factum eſt, quia Iuda propter potentiam, & quia ex ipſa naſciturus erat Meſſias, fuit celeberrima, & ſic à digniori facta eſt denominatio. Sed reliquæ decem tribus, quibus Reges Samariæ præerant, obtinuerunt nomen Iſraël.

Hæc pars poſt captiuitatem Babylonicam iterum in duas regiones eſt diſtincta, videlicet in Samariam & Galilæam. Samariæ Metropolis, vnde regio nomen habuit, fuit ſedes Regum Iſraël. Sed Galilæa ab alienigenis gentibus eſt occupata, 3. Reg. 9. 4. Reg. 17. Vnde reliquis Iudæis cœpit eſſe inuiſa: Vt etiã conuitij loco Galilæos inſectarentur. Huius Boreæ pars per contemptum Galilæa gentium, & propter ſitum Superior eſt appellata: Reliqua verſus Auſtrum dicta eſt Inferior. Sequentibus ergo temporibus vſque in ætatem Chriſti & Apoſtolorum, atque deinceps, terra Canaan vel Iſraëlitica in tres partes diſtincta, triplici quoque appellatione eſt vſa. Superior verſus Sidonem & Tyrum fuit Galilæa: media Samaria: Inferior ad Auſtrum & Arabiam Petræam propriè dicta eſt Iudæa, quod teſtificantur Mat. 2. & Ioan. 4. Hæc tantùm duas tribus Iuda & Beniamin complectebatur. Quanquam etiam vniuerſa terra Canaan, vſque ad Thraconos montes, & Ammoniticam regionem nuncupata ſit Iudæa. Mat. 19. Marc. 10. Itaque & Plinius citerioris Iudææ mentionem facit. Strabo lib. 16. & Lucanus lib. 2. eandem quoque Iudæam appellant: quod nomen, vt dictum eſt, à tribu Iuda occaſionem ſumpſit. Ptolemæus & alij eam vocant Paleſtinam, à Palæſtinis, quos ſacri libri Philiſtijm nominant, cùm & hæc gens propter potentiam & bella quæ cum vicinis per aliquot ſæcula geſſit, magni nominis fuerit. Herodotus in Polymnia, & Dion lib. 37. Syriam Palæſtinã vocant eam partem Syriæ quæ reſpicit Ægyptum. Ptolemæus Palæſtinã Iudæam vel Syriæ dicit. quia Palæſtina eſt pars Syriæ: ſicut Pomponius Mela exiſtimat, qui eam Syriam Iudææ vocat. Huius Palæſtinæ pleraque loca in ſua tabula ſunt explicata: ideò hoc loco omittuntur.

TERRA SANCTA.
Mare Magnum.
Berytus
Sidon
Tyrus
Ptolemais
Dora
Cæſarea
Ioppe
Azotus
Aſcalon
Berſeba
Gaza
Anthedon
Renocorura
Oſtracina
Gerra
Peluſium
Tanis
Cynos
Perſei Specula
Occidens.
TRI POLIS.
Antilibanus mons
Samachoni tus lacus
Damaſcus
GALILÆA.
Iordanis flu.
Genezaret lacus
COELE SYRIA.
Emaus
Hierusalem
Hebron
IVDÆA.
Mare mortuum
Moabitæ
Cades
Petra
Caſius mons
Sirbonis lacus
Vicus Iudæorum
Onuphis
ÆGYPTUS.
Delta
Paludes
Rameſes
Sur deſertum.
ARABIA PETREA.
Mons Sinai
ARABIÆ DESERTÆ PARS.
Oriens.
Heroum civitas
Maris Rubri sinus.
Goſen.
Nilus flu.
Meridies.
Leucæ. 5 10 15 20 25 30 35 40
Mil. German. 5 10 15 20
Stadia. 80 160 240 320 400 480 560 640
Mil. Italica. 40 80 120 160

NATOLIA olim ASIA MINOR.

PETRVS Bellonius in Peregrinationum ſuarum doctiſſimis Obſeruationibus, inquit hanc Aſiæ partem (ab antiquis Minorem appellatam,) hodie à Turcis Natoliam , aut Anatoliam appellari,à Græco vocabulo, ἀνατόλια, quod Orientem ſignificat. Eoque vocabulo comprehendi omnẽ Aſiæ Regionem vltra Propontidem,& Helleſpontum(cui Ottomannorum proſapia prçeſt) ſitam; nempe vniuerſam Phrygiam, Galatiam, Bithyniam, Pontum, Lydiam,Cariam,Paphlagoniam,Lyciam,Magneſiam,Cappadociam,& Comagenam.Quarum Regionum conditionem,viuendique morem atque ritũ hodiernum ſcire qui deſiderat,eundem Auctorem tanquam teſtem oculatũ conſulat.Videat & Andreæ Theueti Coſmographiam Orientalem (vt vocat:) Nicolai Nicolaij obſeruationes Orientales;.& Petri Gillij Boſphorum.Ex omnibus Aſiæ regionibus Paphlagoniam ſolam æs proferre,eiuſque Regem(quem Iſmaëlem vocat) ex ea quotannis tributi nomine quinque myriades ſtaterum auri accipere,ſcribit Laonicus Chalcondilas. Videtur tamen hîc eum non de vniuerſa Aſia hoc velle intelligi, quum addat, hoc æs, ſecundum Iberiæ æs, optimum perhiberi. Iberia enim Aſiæ regio eſt ad mare Caſpium. Sed de Aſia quæ Minor cognominatur, cuius pars Paphlagonia eſt, hoc fortaſſe verũ erit. Rhodum Inſulam, quæ huic Aſiæ Minori adiacet, deſcripſit Theodoricus Adamæus Suallembergus.

BOSTON PUBLIC LIBRARY

ÆGYPTVS.

ÆGYPTI apud omnes Auctores, ob antiquitatem, & in ea res præclarè geſtas, memoria & claritas nemini nõ nota eſt. Hæc mari Mediterraneo, Sinu Arabico, Bugia Regione, & Libyæ deſertis clauditur. Nilus fluuius totius Orbis maximus eam per medium ſecat. In ea ſunt Alexandria, Emporium olim celeberrimum; & Cayrus, hodie inter maximas Africæ vrbes numerata; & demùm ſtupendæ illæ ob altitudinem omnibus ſæculis decantatæ Pyramides, inter ſeptem Orbis miracula habitæ. Quorum omnium cognitionem qui velit, ex veteribus legat Diod. Siculum lib. 1. Strabonem, Herodotum, Plinium, & Amm. Marcellinum lib. 22. Ex Neotericis, Petrum Bellonium, Dominicum Nigrum, Laurent. Coruinum Nouoforenſem, & Guilielmum Tyrium lib. 19. cap. 24. ſed inprimis Ioannem Leonem, qui eam diligentiſſimè perluſtrauit, omnéſque eius vrbiũ antiquitates, ſitum, populoſque, ſigillatim deſcribit. Ludouicus Nugarola Dialogum edidit, inſcriptum Timotheum, ſiue de Nilo. Scripſit & Ioannes Goropius Becanus Niloſcopium, inter ſua Beceſelana. Edidimus nos olim Tabulam Ægypti maiori forma, ex antiquis & recentioribus auctoribus veterem ſimul & nouam eius delineationem pro noſtro modulo continentem. Hanc autem, quam hîc cernis, ex tabulis in Italia impreſſis habemus.

BOSTON PUBLIC LIBRARY

CARTHAGINENSIS PORTVS.

CARTHAGINEM Romani Imperij æmulam,& alterum poſt Romam Orbis terrarum decus, deſcribere,noſtri non eſt inſtituti; ſed quia hũc eius ſinum proſtare in Italia hac forma vidimus, eum hoc noſtro operi etiam inſerere non ingratum Geographiæ candidatis exiſtimauimus; atque hiſce Pauli Iouij verbis exprimere viſum fuit.Carthaginenſis ſinus ea forma eſt, vt eius ingreſſus ab alto adnauigantibus abſcondatur; quoniam Clupeæ promontorium,antiquis Mercurij & Pulchri vocatum, multum in Occidentem Solem ſeſe extendit, & introrſum demum ſe reflectens, alterum efficit promontorium,olim Apollinis,hodie Zafranium à nautis appellatum. Inde verò lunato ambitu ad Guletæ fauces recuruatur; & ad læuam Radæ Vrbis calidarum aquarum ſalubritate celebris,regionem relinquit. Ex aduerſo autem collapſæ Carthaginis ſitum ſpectat. Hæc ille. Sed apud Ioannem Leonem etiam loca huic vicina luſtrare licebit.

BOSTON PUBLIC LIBRARY

Abissinorvm Regio.

Est his regionibus magnus Monaſteriorum vtriuſque ſexus numerus. In virorum Monaſterijs, mulier, neque animal feminei ſexus vllum intrat. Horum Monachi Ieiunium, quod quinquaginta dierum hic eſt, aqua vt plurimum & pane obſeruant; nam piſcium hic magna eſt penuria, præſertim in Mediterraneis; nam etſi amnes piſcoſi ſint, piſcationibus tamen minimè indulgent, cùm artem piſcandi non calleant. Horum quidam eo tempore vix panem guſtant, ſed herbis duntaxat ſuſtentantur: ſunt inter illos qui per totum hoc ieiunium non dormiunt, niſi mentotenus ſubter aquam ſedentes. In templis more noſtro campanas habent, ſed plerumque ſaxeas. Sacerdotes Presbyteriſque ſunt coniugati. Miſſam celebrant. Proceſſiones crucibus thuribuliſque peragunt. Monachi comam nutriunt, Sacerdotes non item; neuter calceis veſtitur; neque quis calceatus (etiam laicus) templum ingredi poteſt. Diebus Sabbathi & Dominici feriantur. Circumciduntur omnes, etiam feminæ; ſed baptizantur quoque in nomine Patris, Filij, & Spiritus Sancti, ſed non ante diem quadrageſimum: qui ad hunc diem non pertingunt, inbaptizati obeunt. Omnibus baptizatis eodem momento ſacram Euchariſtiam miniſtrant, multa ſuperinfuſa per os frigida, vt faciliùs à pueris diglutiatur. Nomina quibus induitur propria, ſunt omnia ſignificatiua Dicunt ſe ad religionē Chriſtianam conuerſos à Candace (cuius in Actis Apoſt. memoria eſt) Regina quam Iudith vocatam putant. Habent librum in octo partes diſtinctum, quem Manda & Abetilis vocant; hunc ab omnibus ſimul Hieroſolymæ vnà congregatis Apoſtolis ſcriptum aſſerunt; huius contenta omnia ſtudioſè admodum obſeruant. Plebs bigama ferè eſt; hoc eſt, duas tréſve vxores impunè ducunt pro ratione facultatum, quibus eas alere poſſunt; ſed tales ab Eccleſiaſticis à templis arcentur. Diuortia quoque facere illis licet. Vaccinas carnes crudas ſanguine recenti tanquam iure aliquo tinctas, Nobiles in delicijs habēt. In toto Presbyteri Ioannis regno æris monetalis vſus non eſt, ſed eius loco aurum purum infectumque penditur. Etiam ſal (ſed hoc non ſolùm in his regionibus, at per totam ferè Africam) rerum commutationibus inſeruit. Idem alicubi ferrum globuli forma expolitum facit. Sed piper in tanto apud hos eſt precio, vt quodcunque quis mercari ſibi velit, pro eo redimere facile ſit. Habent hæ regiones ferè omnis generis animalia & aues, vti ſunt elephantes leones, tigrides, linces, taxos, ſimias, & ceruos; hoc contra veterum opinionem, qui negant Africam nutrire hoc animal) ſed toto ſexennio, quo Franciſcus Aluareſius his locis hæſit, vrſum neque cuniculum, carduelem neque cuculum ſe vidiſſe ſcribit.

BOSTON PUBLIC LIBRARY

BARBARIA & BILEDVLGERID.

RECENTIORES Africæ ſcriptores, qui Africam in quatuor partes diſtinguunt, hanc Barbariam primam appellant: ſtatuuntque illi ab ortu Solis Marmaricæ (quæ hodie Barcha dicitur) deſerta, ad montis vſque Atlantis partem hodie *Metes* vocatam. Hæc Africæ nobiliſſima pars hodie cenſetur, atque in quatuor regna, ſeu mauis, prouincias diuiditur; in Marochum nempe, Feſſam, Teleſinem, & Tunetem. Ab hominibus ſubfuſci coloris inhabitatur. Qui ciuitates incolunt, ſunt in Architectura, atque inuentione Mathematica mirè dexteri: quod quis facilè ex eorum artificioſis ſtructuris colligere poteſt. Probiſſimi (ſi Ioanni Leoni credendum eſt) ſunt viri; nullus illis fucus; ſimplicitatem atque veritatē non amplectentes modò, ſed & re ipſa comprobantes. Validiſſimi ſunt atque robuſtiſſimi; & inter hos præcipuè illi qui montes incolunt. Fidei omnium obſeruantiſſimi. Nulla gens magis vexatur zelotypia, adeò vt vel mori mallent, quàm ex vxoris parte aliquam ferre contumeliam. Diuitiarum atque honoris auidi, obque id per vniuerſum ferè Orbem mercatum proficiſcuntur. Qui tentoria inhabitant, hoc eſt, qui pecorum curam gerunt, pij ſunt & animoſi, patientiſſimi, comes, œconomi, vitæque integritatis amantiſſimi, ſi quiquam alij. Sed cùm nemo ex omni parte beatus, habent & ſua vitia: nam Oppidani, quos diximus, multa ſuperbia tumidi ſunt, iracundi vt nihil ſuprà, adeò vt vel minimam iniuriam duriſſimo (vt aiunt) inſculpant marmori. Ruricolis ruſticitas, atque morum ruditas tam in animo ſedet, vt vix exterus quiſquã illorum amicitiam ſibi conciliare poſſit. Simplicioris ſunt ingenij, plus ſatis fidei etiam impoſſibilia referentibus adhibentes. Phyſicæ Philoſophiæ tam ignari, vt omnes naturæ operationes pro diuinis habeant. Regionis pars quæ mare Mediterraneum ſpectat, montibus occupata eſt. Ab his montibus vſque ad Atlantem, planitiem habet ſpatioſam, & quoſdam etiam colliculos. Maxima hîc fontium copia riuuliſque amœniſſimis irrigatur. Dactylorum, malorúmque Punicorum feraciſſima; ſed frumenti non adeò fertilis; frugumque vbertate felix, ficuum & oliuarum copioſa. Mons Atlas frigidiſſimus eſt & ſterilis, omniqúe ex parte nemoroſus, atque niuibus obſitus; omnia ferè totius Africæ flumina procreat. Frigus nunquam hîc adeò intenditur, vt quis ignem ob id accedere vellet. Autumni finis, tota hiems; bonáque veris pars impetuoſis plena ventis, quin & grandinibus, fulguribus, & tonitruis horridis interdum diſcruciantur: neque deeſt aliquibus in locis nix copioſa, &c.

BOSTON PUBLIC LIBRARY

Approbatio.

Vidit & admiſit D. Michaël Hetſroey, Bruegelius, ſacræ Theologiæ Licentiatus, & Canonicus Cathedralis Eccleſiæ B. Mariæ Antuerpienſis, librorum Cenſor.

Antuerp. hac 26. Maij, Anno M. D. LXXXIX.

M. H. B.

INDEX TABVLARVM.

A.

ABypßinorũ Regio. 108
AEgyptus. 106
Africa. 4
America. 5
Ancona. 71
Andaluſia. 12
Andegauenſium Ducatus. 20
Anglia. 6
Aſia. 3
Aprutium. 80
Aſia Minor. 105
Arteſia. 37
Auriacus Principatus. 23
Auſtria. 52
Alſatia 32.

B.

Barbaria. 109.
Bauaria. 55.
Buchovia. 32.
Bremen. 47.
Brunſvvicenſis ducatus. 48.
B[illegible] p. 5.
Belgica. 33
Bituriges. 21
Bohemia. 53
Brabantia. 39
Brandeburg. Marcha. 49
Brixia. 74
Britannia. 18
Burgundiæ Comitatus. 26
Burgundiæ Ducatus. 27

C.

Caletes & Bononiẽſes. 29
Candia vel Creta. 78
Carthaginenſis Portus. 107.
China. 100
Comenſis Lacus. 72
Corcyra vel Corfu. 86
Corſica 83
Crema 77
Clivia. 41.
Cremona 76
Croatia. 75. 91.
Cyprus. 88

D.

Dania. 47
Delmenhorſt. 45.

E.

Europa. 2

F.

Flandriæ. 40
Forum Iulij. 62
Franconia. 57
Friſia. 44

G.

Gades. 14
Gallia. 15
Gaſconia. 16
Geldria. 41

Ostfriesland. p. 44.
Oldenburg. 45.

TABVLA.

Germania. 32
Græcia. 89

H.

Hassia. p. 32.
Holsatia 46. 47.
Hanoviensis Comitatus 32
Hannonia. 36
Heluetia. 60
Hibernia. 8
Hiſpania. 10
Hiſtria. 63
Hollandia. 43
Hungaria. 91

I.

Illyricum. 90
India. 101
Iſchia inſula. 84
Italia. 61

L.

Larius lacus. 72
Leodienſis Diœceſis. 34
Limania. 22
Lusatia s. Lausnitz. 48.
Lüneburgensis Ducatus. 48.
Lombardia 61.
Lithuania. 80
Liuonia. 96
Lotharingia. 28
Lutzenburgũ Ducatus. 35

M.

Malta vel Melita. 85
Mediolanenſis Ducatus. 65
Miſnia. 48
Monaſterienſis Diœceſis. 45
Moſcouia. [illegible]
Mekelnburgensis ducatus. 48.
Moravia. 53.

N.

Namurcum Comitatus. 38
Natolia. 105
Neapolitanum Regnum. 79
Noricum vel Nortgoia. 56
Normannia. 19
Noruegia. 97
Nouus Orbis. 5

O.

Orbis Terrarum. 1
Orbis Nouus. 5
Oruietum. 70
Oſwieczimenſis Duc. 92

P.

Palæſtina. 104
Patauium territ. 73
Pedemontium. 66
Perſia. 102
Peruſia. 69
Picardia. 31
Pictauia. 17
Polonia. 95
Pomerania. 50
Portugallia. 11
Presbyteri Ioan. Imp. 108
Prouincia. 25
Pruſſia. 94

TABVLA.

R.

Romanum territ. 67
Ruſsia. 98 ~~89~~

S.

Sabaudia. 24
Salisburgenſis Diœceſis. 54
Sardinia. 82
Saxonia. 48
Scotia. 7
Sclauonia. 75
Sebenicum. 64
Senenſe territ. 68
Septētrionales Regiones. 97
Suevia. 58.
Stiria. 91.
Solmenſis Comitatus 32.
Sicilia. 81
Sileſia. 51
Suedia. 97

T.

Tartaria. 99
Terçera. 9
Terra Sancta. 104
Thietmarſia. 45
Tirolis Comitatus. 59
Transſiluania. 93
Tunetum. 92
Tuſcia. 78
Turcarum Imperium. 103
Turingia. 48

V.

Voitlandia. p. 48.
Valentiæ Regnum. 13
Waldeccenſis Comitatus. p. 32.
Veromandui. 30
Veronenſi territ. 75
Wetteravia. 32
VVeſtphalia. 45
VVindorum Regiones. 75 91
VVirtemburgum. 58

Z.

Zara. 64
Zatorienſis Ducatus. 92
Zelandia. 42

F I N I S.